

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

KASTAMONU ŞEHRİ NASRULLAH CAMİSİ, YILANLI
CAMİSİ, YAKUP AĞA CAMİSİ, AHMET DEDE CAMİSİ
HAZİRELERİNDEKİ MEZAR TAŞLARI

MASTER TEZİ

Hazırlayan
Gökhan GÜMÜŞDAĞ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Halit ÇAL

Ankara-2007

ONAY

Gökhan GÜMÜŞDAĞ tarafından hazırlanan “Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Yakupağa Camisi, Ahmet Dede Camisi Hazirelerindeki Mezar Taşları” başlıklı bu çalışma 14.12.2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanat Tarihi dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

.....

(Ünvanı, Adı ve Soyadı) (Başkan)

.....

(İmza)

.....

(Ünvanı, Adı ve Soyadı)

.....

(İmza)

.....

(Ünvanı, Adı ve Soyadı)

.....

ÖNSÖZ

Türk Sanatı içerisinde önemli bir yer teşkil eden mezar taşları, gerek süslemeleri gerekse kitabeleriyle başta Sanat Tarihi olmak üzere kültürel ve sosyal alanda pek çok bilim dalına ışık tutmaktadır. Çünkü mezar taşları bulunduğu bölgenin sosyal yaşamının ve sanat anlayışının izlerini taşıyan ve bunu kuşaktan kuşağa aktaran somut belgelerdir.

Mezar taşları, form tipleri, çeşitli çiçek ve motif uygulamaları, kitabelerinde yer alan bilgiler ve kullanılan yazı çeşitleri ile aslında Türk süsleme sanatının dönem dönem bizlere gelişimini ve değişimini sunabilmektedir.

Bilimsel veriler ışığında yapılacak Osmanlı Dönemi mezar taşlarıyla ilgili çalışmalar ile gelecekte de Türk kültürünü ayakta tutabilecek bilgilerin korunabilineceği inancındayız.

Bu çalışmamızda, Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi Haziresi, Yılanlı Camisi Haziresi, Ahmed Dede Camisi Haziresi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde yer alan mezar taşları kapsamlı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

Tezimizi hazırlarken konu ile ilgili olarak bilgisini ve yardımlarını esirgemeyen sayın hocamız Prof. Dr. Halit ÇAL, başta olmak üzere çalışmamızın her aşamasında emeğini ve sabrını esirgemeyen Bengü GÜNDOĞAN'a, mezar taşlarının yerinde incelenip ölçülerinin alınmasında yardımcı olan Filiz CANYURT'a ve hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Gökhan GÜMÜŞDAĞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR CETVELİ.....	vi
TABLO VE ŞEKİLLER CETVELİ.....	vi
ÇİZİM LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM	
KATALOG.....	16
II. BÖLÜM	
DEĞERLENDİRME.....	158
A. Mezar Tipleri.....	159
B. Mezar Taşı Tipleri.....	161
1- Erkek Baş Taşları.....	163
1.a.Başlıklı Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	164
1.a.1. Kitabesi Eğik Dikdörtgen Çerçeveler Halinde Düzenlenmiş Olanlar.....	165
1.a.2. Kitabesi Yatay Dikdörtgen Çerçeveler Halinde Düzenlenmiş Olanlar.....	166
1.b. Başlıklı, Kareye Yakın Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	167
1.c. Silindirik Gövdeli Olanlar.....	167
1.d. Başlıksız, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	168
2- Kadın Baş Taşları.....	169
2.a. Başlıklı Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar	170
2.b. Bitkisel Tepelikli, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen	

Gövdeli Olanlar.....	171
2.c. Alınlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	172
2.c.1. Yuvarlak Kemerli Olanlar	173
2.c.2. Sivri Kemerli Olanlar	174
2.c.3. Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş Olanlar	175
2.c.4. Dilimli Kemerli Olanlar.....	175
2.d. Güneş Motifi Şeklinde Başlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	176
2.e. Silindirik Gövdeli Olanlar.....	177
3. Ayak Taşları.....	177
3.a. Alınlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	178
3.a.1. Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş Olanlar.....	178
3.a.2. Sivri Kemerli Olanlar	179
3.a.3. Yuvarlak Kemerli Olanlar	180
3.a.4. Dilimli Kemerli Olanlar.....	180
3.b. Bitkisel Tepelikli, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	180
3.c. Güneş Motifi Şeklinde Başlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	182
3.d. Silindirik Gövdeli Olanlar.....	182
3.e. Hotoz Başlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar.....	183
4. Başlıklar.....	183
4.a. Kavuk.....	184
4.a.1. Yuvarlak Başlıklı Şerit Sarıklı Kavuklar.....	185
4.b. Sarık.....	185
4.b.1. Kısa Başlıklı Sarıklar.....	185
4.b.2. Kısa Başlıklı Şeritli Sarıklar.....	186

4.b.3. Çapraz Eğimde Dilimli Sarıklar.....	187
4.c. Fesler.....	187
4.c.1. Hamidiye Kalıplı Fesler.....	187
4.c.2. Aziziye Kalıplı Fesler.....	188
4.d. Taçlar.....	188
4.d.1. Terksiz Taç.....	188
4.d.2. Dört Terkli Taç.....	188
4.d.3. Altı Terkli Taç.....	189
4.d.4. Bedahe İşli Taç.....	189
4.e Kadın Fesi.....	190
C. Süslemede Kullanılan Motifler ve Kompozisyon Özellikleri.....	190
1. Motifler.....	190
1.a. Bitkisel Motifler.....	190
1.a.1 Gül.....	190
1.a.2. Mine	192
1.a.3. Lale	192
1.a.4. Kır Çiçeği.....	193
1.a.5. Hurma.....	194
1.a.6. Servi.....	196
1.a.7. Asma.....	197
1.a.8. Gül Dalı	198
1.a.9. Tuba Ağacı.....	199
1.a.10. Kıvrık Dal.....	199
1.a.11. Akant (Kenger) Yaprakları.....	202
1.a.12. Soyut Yapraklar.....	203
1.b. Nesneli Motifler.....	204
1.b.1. Vazo.....	204
1.b.2. Kurdele.....	205
1.b.3 Ay.....	206
1.b.4 Güneş Motifi.....	206
1.b.5 İstiridye Kabuğu.....	207

1.c. Geometrik Motifler.....	207
1.c.1. Baklava.....	207
1.c.2. Daire	208
2. Kompozisyon Özellikleri.....	208
D. Mezar ve Mezar Taşı Ölçüleri.....	213
E. Malzeme ve İşleniş.....	217
F. Yazı.....	218
1. Başlangıç İfadesi.....	219
2. İnsanlara Uyarı.....	220
3. Durum Bildirme.....	220
4. Sebep Bildirme.....	221
5. Tanrıdan İstek.....	221
6. İnsanlardan İstek.....	222
7. Meslek.....	222
8. Sülale Adları.....	223
9. Tanrıdan İstek (Dua).....	223
10. Mezar Taşlarında Geçen Adlar.....	224
11. İnsanlardan İstek.....	226
12. Tarih.....	227
SONUÇ	228
KAYNAKÇA	231
EKLER	234
ÖZET	249
ABSTRACT	251

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e.: Adı geçen eser

a.g.m.: Adı geçen makale

a.g.t.: Adı geçen tez

yy.: Yüzyıl

cm.: Santimetre

No.: Numara

Ünv.: Üniversite

Ens.: Enstitü

G.Ü.: Gazi Üniversitesi

T.T.K.: Türk Tarih Kurumu

TABLO VE ŞEKİLLER CETVELİ

A- TABLolar

- TABLO 1: Yüzyıllar
 TABLO 2: Yazı Tipi
 TABLO 3: Mezar Taşlarında Görülen Süslemeler
 TABLO 4: Mezar Taşlarının Genel Durumu
 TABLO 5: Mezar Türleri
 TABLO 6: Başlık Türleri

B- MEZAR TAŞLARININ ÇİZİM LİSTESİ

ÇİZİM NO: 1-a-b.....	SIRA NO.1
ÇİZİM NO: 2-a-b.....	SIRA NO.2
ÇİZİM NO: 3-a-b.....	SIRA NO.3
ÇİZİM NO: 4-a-b.....	SIRA NO.4
ÇİZİM NO: 5-a-b.....	SIRA NO.5
ÇİZİM NO: 6-a.....	SIRA NO.6
ÇİZİM NO: 7-a.....	SIRA NO.7
ÇİZİM NO: 8-a-b.....	SIRA NO.8
ÇİZİM NO: 11-a-b.....	SIRA NO.11
ÇİZİM NO: 12-a.....	SIRA NO.12
ÇİZİM NO: 13-a-b.....	SIRA NO.13
ÇİZİM NO: 15-a-b.....	SIRA NO.15
ÇİZİM NO: 16-a-b.....	SIRA NO.16
ÇİZİM NO: 17-a-b.....	SIRA NO.17
ÇİZİM NO: 18-a-b.....	SIRA NO.18
ÇİZİM NO: 19-a-b.....	SIRA NO.19
ÇİZİM NO: 20-a-b.....	SIRA NO.20

ÇİZİM NO: 21-a-b.....	SIRA NO.21
ÇİZİM NO: 22-a-b.....	SIRA NO.22
ÇİZİM NO: 23-a-b.....	SIRA NO.23
ÇİZİM NO: 24-a-b.....	SIRA NO.24
ÇİZİM NO: 25-a-b.....	SIRA NO.25
ÇİZİM NO: 26-a-b.....	SIRA NO.26
ÇİZİM NO: 27-a-b.....	SIRA NO.27
ÇİZİM NO: 28-a-b.....	SIRA NO.28
ÇİZİM NO: 29.....	SIRA NO.29
ÇİZİM NO: 30-a.....	SIRA NO.30
ÇİZİM NO: 31-a.....	SIRA NO.31
ÇİZİM NO: 32-a.....	SIRA NO.32
ÇİZİM NO: 33-a.....	SIRA NO.33
ÇİZİM NO: 34-a-b.....	SIRA NO.34
ÇİZİM NO: 35.....	SIRA NO.35
ÇİZİM NO: 36-a-b.....	SIRA NO.36
ÇİZİM NO: 37-a-b-c-d-e.....	SIRA NO.37
ÇİZİM NO: 38-a-b.....	SIRA NO.38
ÇİZİM NO: 39-a-b-c-d-e.....	SIRA NO.39
ÇİZİM NO: 40-a-b-c-d.....	SIRA NO.40
ÇİZİM NO: 41-a-b-c-d-e-f-g-h-i.....	SIRA NO.41
ÇİZİM NO: 42-a-b-c-d.....	SIRA NO.42
ÇİZİM NO: 43-a-b-c-d.....	SIRA NO.43
ÇİZİM NO: 44-a-b-c-d-e.....	SIRA NO.44
ÇİZİM NO: 45-a-b-c.....	SIRA NO.45
ÇİZİM NO: 46-a-b.....	SIRA NO.46
ÇİZİM NO: 62-a.....	SIRA NO.62
ÇİZİM NO: 63-a-b.....	SIRA NO.63
ÇİZİM NO: 64-a.....	SIRA NO.64
ÇİZİM NO: 65-a.....	SIRA NO.65
ÇİZİM NO: 66-a-b.....	SIRA NO.66

ÇİZİM NO: 67-a.....	SIRA NO.67
ÇİZİM NO: 74-a-b.....	SIRA NO.74
ÇİZİM NO: 78-a.....	SIRA NO.78
ÇİZİM NO: 85-a.....	SIRA NO.85
ÇİZİM NO: 86-a.....	SIRA NO.86
ÇİZİM NO: 87-a.....	SIRA NO.87
ÇİZİM NO: 88-a-b.....	SIRA NO.88
ÇİZİM NO: 89-a-b.....	SIRA NO.89
ÇİZİM NO: 90-a-b.....	SIRA NO.90
ÇİZİM NO: 91-a-b.....	SIRA NO.91
ÇİZİM NO: 92-a.....	SIRA NO.92
ÇİZİM NO: 93-a.....	SIRA NO.93
ÇİZİM NO: 94.....	SIRA NO.94
ÇİZİM NO: 95.....	SIRA NO.95

GİRİŞ

A- Konunun Tanımı, Sınırları, Önemi, Amacı, Yöntem ve Kaynakları Değerlendirilmesi

“Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi Haziresi, Yılanlı Camisi Haziresi Camisi, Yakup Ağa Camisi, Ahmed Dede Camisi Hazirelerindeki Mezar Taşları” adlı yüksek lisans tez çalışmamızda toplam 84 adet mezar incelenmiştir. Yapmış olduğumuz tipolojiye göre baş ve ayak taşlarını ayrı saydığımızda bu sayı 163’e çıkmaktadır.

Bu mezar taşlarından 43 tanesi erkek baş taşı, 27 tanesi kadın baş taşı, 51 tanesi ayak taşıdır. 38 tanesi yakın tarihte bir şekilde tahrip olan mezar taşlarının yerine yapılmıştır. 4 tane taşın da kimliği belirlenememiştir. Tez çalışmamızda baş taşı mevcut olan örneklerde ayak taşları için ayrı bir katalog düzenlenmemiş, her ikisi de aynı katalogda değerlendirilmiştir.

18, 19. ve 20. yüzyıllara ait bu mezar taşları, süslemeleri ve üzerindeki yazıları ile dönemin yaşayan halkının sanat zevklerini, duygu ve düşüncelerini dile getirmektedir. Kastamonu şehri ile ilgili günümüze kadar pek çok yayın yapılmış olmasına rağmen konumuz olan mezar taşları ile ilgili detaylı bir araştırma yapılmamıştır. Burada bulunan mezar taşlarının süsleme ve biçimleri bakımından Türk Sanatındaki yeri araştırıldığı gibi taşlarda bulunan kitabelerin okunmasıyla da burada yaşamış olan insanların ve Kastamonu toplum yapısı hakkında bilgi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Türk Sanatının önemli kültür varlıklarından olan mezar taşları açıkta ve korunaksız oldukları için çeşitli nedenlerle tahrip olmaktadır. Ayrıca çalınma olaylarına da maruz kalmaktadır. Bu taşların birer tarih belgesi olarak değerleri yanı sıra biçimleri, süslemeleri gibi daha birçok özellikleriyle

korunmaları gerekmektedir. Bu yüzden çeşitli nedenlerle sayıları giderek azalmakta olan bu tarihi vesikaların tespit edilip özelliklerinin belirlenerek bilimsel bir biçimde belgelenmesi çalışmanın esas amacını oluşturmaktadır.

Tezimizle ilgili ilk aşama olarak kütüphanelerde yapılmış olan literatür taraması ile gerekli kaynaklara ulaşılması olmuştur. Gerekli kaynaklar incelenerek mezar taşı araştırmalarındaki son gelişmeler ve araştırma yöntemleri belirlenerek kendi izleyeceğimiz metod oluşturulmuştur. İkinci aşamada Kastamonu'ya gidilerek arazi çalışmasına başlanmıştır. Bu çalışma dahilinde öncelikle eserlerin yerinde incelenip, milaj ve ölçülerinin alınıp, fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Üçüncü aşama olarak arazide alınan mezar taşlarının kopyaları tarafımızdan bilgisayar ortamına aktarılıp, Autocad programıyla temiz çizimleri yapıp, photoshop programıyla da renklendirilmiştir. Kadın ve erkek başlıkları, gövde kısımları gibi düz bir yüzeye sahip olmadıkları için milajları alınamamış, bu başlıkların çizimleri alınan ölçülerine sadık kalınarak çekilen fotoğrafları yardımıyla çizilmiştir. Daha sonra tarafımızdan kitabeleri okunarak mümkün olduğunca orjinaline uygun biçimde günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Mezar taşlarında yer alan hicri tarihler www.ttk.gov.tr adresindeki tarih çevirme kılavuzu yardımıyla miladi takvime çevrilmiştir. Mezar taşlarının gözlem fişlerinin hazırlaması ile birlikte çeşitli kütüphanelerden konu ile ilgili kaynakların incelenmesi ile tezimizin değerlendirme bölümü yazılmıştır.

Tez çalışmamız Giriş, Katalog, Karşılaştırma ve Değerlendirme ile Sonuç olmak üzere toplam dört bölümden oluşmaktadır.

“Giriş” bölümünde konunun tanımı, sınırları, önemi, amacı, yöntemi ve kaynakların değerlendirilmesi yer almış, daha sonra “Kastamonu’nun Tarihçesi” başlıkları altında tez konumuza zemin oluşturan genel bilgiler verilmiştir.

“Katalog” bölümünde 163 adet mezar taşı incelenmiştir. Mezar taşlarına hazirede bulundukları yerleşimlerine göre örnek numarası verilmiştir. Mezar taşları için katalog bölümünde gözlem fişleri oluşturulmuş, bu gözlem fişlerinde örnek numarası, sıra numarası, çizim numarası, fotoğraf numarası, bulunduğu yer, inceleme tarihi, kitabesi, kimliği, mesleği, tarihi, malzemesi, yazı tipi, başlık tipi, uygulanan teknik, mezar tipi ve mezar taşı tipi gibi başlıklar kullanılmıştır. Mezar taşları ile ilgili çalışmalarda katalog bölümünde süsleme ile ilgili tanımlara yer verilirken biz tez çalışmamızın katalog bölümünde süsleme kısmına yer vermedik. Çünkü fotoğraf ve çizimlerle süsleme programı katalog bölümünde açıkça görülmektedir. Değerlendirme bölümünde de süsleme üzerinde yoğun olarak durulacağı için aynı şeyleri tekrarlamamak adına katalog bölümünde süslemeye yer verilmemiştir. Mezar taşlarının ölçüleri için ayrıca bir ölçü tablosu oluşturularak değerlendirme kısmında ele alınmıştır.

“Değerlendirme” bölümünde mezar taşları bölümlere ayrılarak incelenmiştir. İlk olarak erkek, kadın baş taşları ve ayak taşları form tiplerine göre gruplandırılmış olup ayrıca erkek ve kadın mezar taşlarında yer alan başlıklar da biçimlerine göre ayrı bir gruplandırmaya alınmıştır. İkinci olarak mezar taşlarında yer alan motifler başlıklar halinde ele alınmış, kompozisyon ve biçimlendirme özellikleri başta İstanbul olmak üzere Anadolu’da bulunan benzer örneklerle karşılaştırılmıştır. Üçüncü olarak malzeme ve işleniş özellikleri, dördüncü olarak da mezar taşlarında bulunan yazı türleri ve yazıların içerikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Kaynaklar ile ekler kısmı tezin sonunda, fotoğraflar ve çizimler ise katalog bölümünde yer almıştır.

Tez çalışmamızda kaynak olarak konumuz ile ilgili değişik yayınlardan yararlanılmıştır. Özellikle yeni ve eski yayınların karşılaştırılması yapılarak farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tezimizin Kastamonu tarihi ile ilgili kısmında, Doç.Dr. Ahmet KANKAL'ın, Türkmen'nin Kaidesi Kastamonu, Prof.Dr. Yaşar YÜCEL'in, XIII-XV.Yüzyıllarda Kuzey-Batı Anadolu Tarihi Çoban-Oğulları Candar-Oğulları Beylikleri adlı kitaplarıyla ile İslam Ansiklopedisi'nin "Kastamonu" başlığından büyük ölçüde yararlanılmıştır.

Mezar taşlarının tiplerini oluştururken ve değerlendirme kısmında, öncelikli Hans-Peter LAQUEUR'in Hüve'l Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları Ve Mezar Taşları, Burhan OĞUZ'un Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar, Cevdet ÇULPAN'ın Serviler II, adlı kitapları ile Azade AKAR'ın "Tezyini Sanatımızda Vazo Motifleri", Halit ÇAL'ın "İstanbul Eyüpteki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", Jean-Louis BAQUE-GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN'in "Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanılan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler", adlı makalelerinden yararlanılmıştır.

B- Kastamonu'nun Tarihçesi

Kastamonu, Anadolu'nun Batı Karadeniz Bölgesi'nde, 41°22' Kuzey enlemi ile 33°46' Doğu boylamları üzerinde yer almaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi'nin merkezi durumunda olan Kastamonu Ilgaz Dağı'nın kuzey yamaçlarından inen Karaçomak Deresi vadisi üzerinde, deniz seviyesinden 790m. yükseklikte tekne şeklindeki bir düzlükte kurulmuştur.

Şehrin ismi Arap coğrafyacıları tarafından Kastamuni, Kastamuniya, Batılıların eserlerinde ise Costantes, Casstimana, Castemol, Castambul, Costamoni ve Kastanboli şeklinde yer almıştır. Osmanlı eserlerinde de Kastamoni ismi yaygın olarak kullanıldıktan sonra Cumhuriyet döneminde şehrin adı son halini alarak "Kastamonu" olarak kabul edilmiştir¹.

Kastamonu isminin tam olarak nereden geldiği bilinmemektedir. Bu konuda pek çok fikir vardır. Bazı seyyahlar Bizans hanedanı Komnenlerin buradan türediklerine göre onlar tarafından yaptırılmış olan kaleye Kastr-Komneni denildiği ve Kastamonu adının buradan geldiğini tahmin etmişlerdir². Bunun dışındaki diğer bir fikir ise, Gasgaslar'ın şehirde yaşadığı dönemlerde, "Gas" kelimesi ile şehir anlamına gelen "Tumanna" kelimesinin birleşmesiyle ortaya çıkan "Gastumanna" isminin zamanla Kastamonu halini almasıdır³.

İsminin kaynağının tespit edilememesinin en önemli sebebi, şehrin ne ilk çağlara ne de orta çağlara ait eserlerden hiç bahsedilmemiş olmasıdır. Kastamonu'dan ancak Bizans devrinde ve Türklerin Anadolu'yu istilaları sırasında bahsedilmiştir. Ancak şehrin içinde

¹ Besim DARKOT., "Kastamonu", İslam Ansiklopedisi, C.6, 1993 İstanbul, 399-403

² Besim DARKOT., a.g.m.400

³ Osman YALÇIN., Kastamonu, 1971 İstanbul, 23

bulunan antik kaya mezarları, buranın çok eskiden iskan edilmiş olduğunu kanıtlar niteliktedir⁴.

Kastamonu Anadolu'nun büyük bir kısmı gibi 1071 Malazgirt Zaferinden sonra Türklerin hakimiyetine girmeye başlamıştır. Tam olarak 1084 yılında ele geçirilen ve bir süre Danişmendliler, Selçuklular ve Bizanslılar arasında mücadeleye sahne olan bölge 12.yy'ın başlarında Selçuklu ümerasından Hüsameddin Çoban tarafından fethedilmiş, Selçuklulara bağlı olan Çobanoğulları Beyliği hakimiyeti altında kalmıştır⁵.

Selçuklu Beyliği'nin dağılması sırasında bu bölgede yer alan Candaroğulları Beyliği, buradaki merkezleri ele geçirmiş, I.Süleyman Paşa, XIV. yy'da Kastamonu'yu da alarak burayı beyliğin başkenti yapmıştır⁶.

Candaroğulları ile bir süre sonra Yıldırım Beyazid'in Anadolu Türk birliğini sağlama ve Tebriz-Bursa ipek yolu güzergahını ele geçirme isteğinden dolayı bozulmuş, Yıldırım Beyazid, 1392 yılında Süleyman Paşa'yı öldürerek, Candaroğullarını Osmanlı Devletine katmıştır⁷. 1402 yılında Ankara Savaşı'ndan Kastamonu ve Çankırı civarı, Timur tarafından Candaroğullarına bırakılmıştır.

Çelebi Mehmed'in 1414 yılında Karaman ve 1416 yılındaki Eflak seferlerinde İsfendiyyar Bey, oğlu Kasım'ı yardımcı kuvvetlerle birlikte göndermiş, Kasım babasının yanına dönmeyerek Osmanlı hizmetinde kalacağını söylemiştir. Bunun üzerine Çelebi Mehmed de İsfendiyyar

⁴ Besim DARKOT., a.g.m. 400

⁵ Ahmet KANKAL., Türkmen'in Kaidesi Kastamonu (XV-XVIII. Yüzyılları Arası Şehir Hayatı), 2004 Ankara

⁶ Yaşar YÜCEL., XIII-XV Yüzyıllar Kuzey-Batı Anadolu Tarihi Çoban-Oğulları Candar-Oğulları Beylikleri, 1980 Ankara

⁷ Yaşar YÜCEL.,a.g.e..83

Bey'e haber göndererek Kastamonu, Bakır Küresi, Çankırı, Tosya ve Kalecik'i oğlu Kasım Bey'e bırakmasını istemiştir⁸.

Fatih Sultan Mehmed zamanında 1459 yılında Amasra'nın fethiyle başlayan Kuzey Anadolu harekatı esnasında 1460-1461 yıllarında Kastamonu ve Sinop da alınmış, Osmanlıların bu bölgedeki hakimiyeti kesinleşmiştir⁹.

Kastamonu, Türk tarihinin bunalımlı yılları olan Milli Mücadele Dönemi'nde büyük rol üstlenmiştir. İnebolu, Kastamonu, Çankırı ve Ankara yolu milli mücadelenin en güvenli yolu olmuştur. Türk Kurtuluş Savaşının pek çok önde gelen kumandanları ve askerlerinin İstanbul'dan Anadolu'ya geçişi bu yolla olmuştur. Bunun yanında savaş için gerekli olan mühimmatın büyük kısmı da bu yolla sağlanmıştır. Ayrıca Kastamonu, yapılan inkılapla da Türk Cumhuriyet Tarihi'nde önemli bir yer almıştır.

⁸ Ahmet KANKAL., a.g.e..3

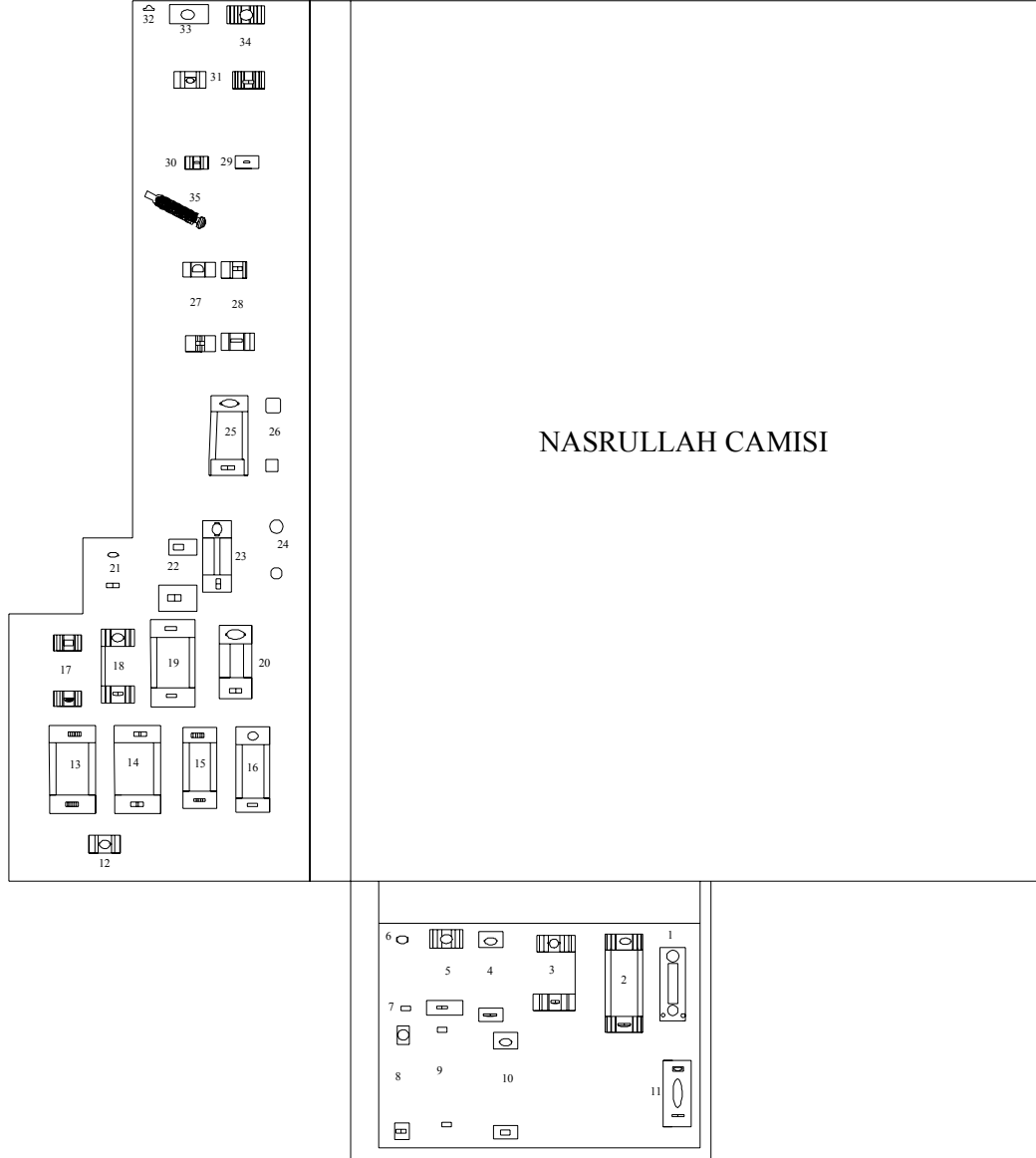
⁹ Refik TURAN., "Kastamonu'nun Türkler Tarafından Fethi Ve İskanı", Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, 2001 Kastamonu

NASRULLAH CAMİSİ GÜNEY HAZİRESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ

NASRULLAH CAMİSİ DOĞU HAZİRESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ

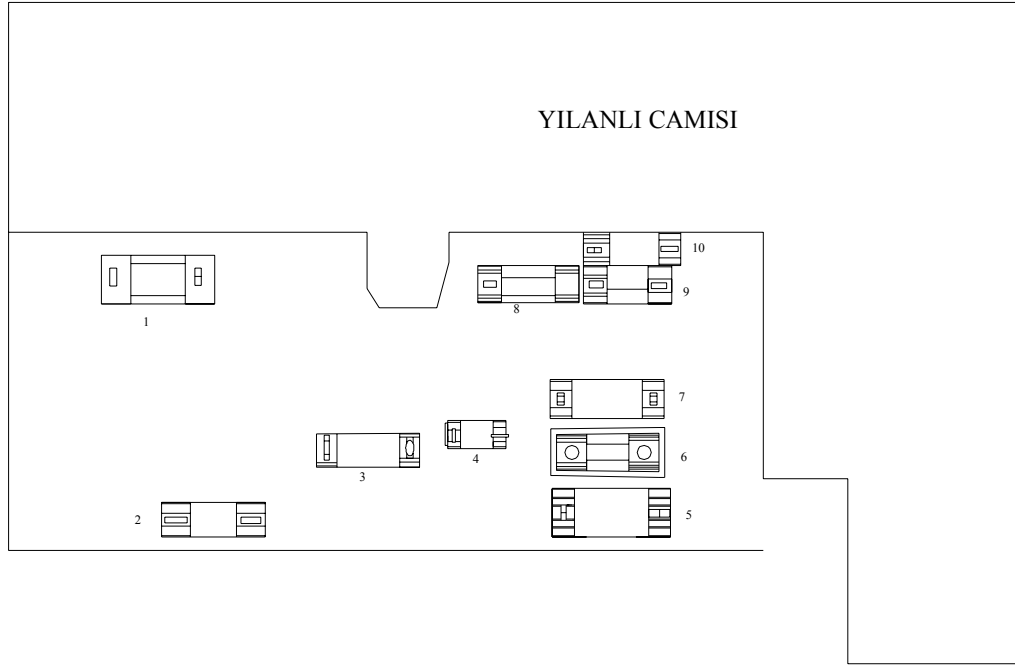

NASRULLAH CAMİSİ HAZİRESİ VAZİYET PLANI

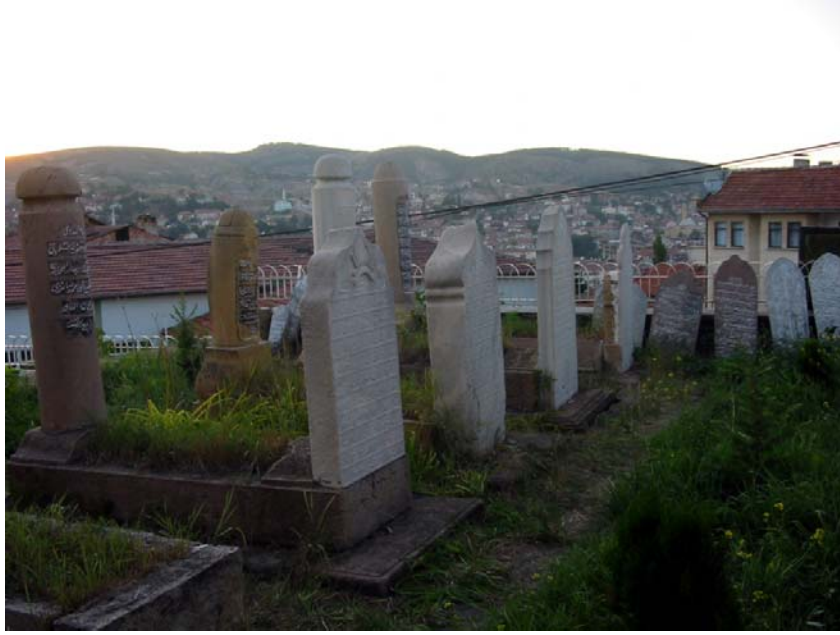

YILANLI CAMİSİ HAZİRESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ

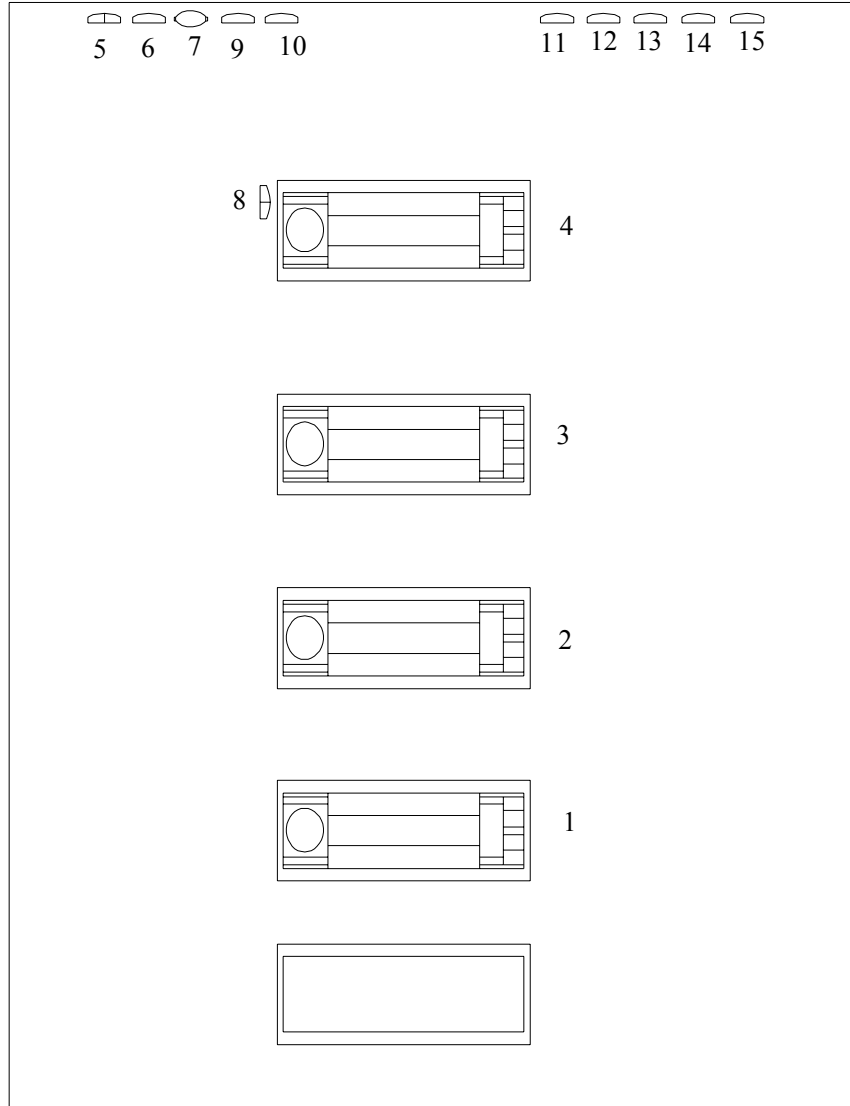

YILANLI CAMİSİ HAZİRESİ VAZİYET PLANI

AHMET DEDE (TEKKE) CAMİSİ HAZİRESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ

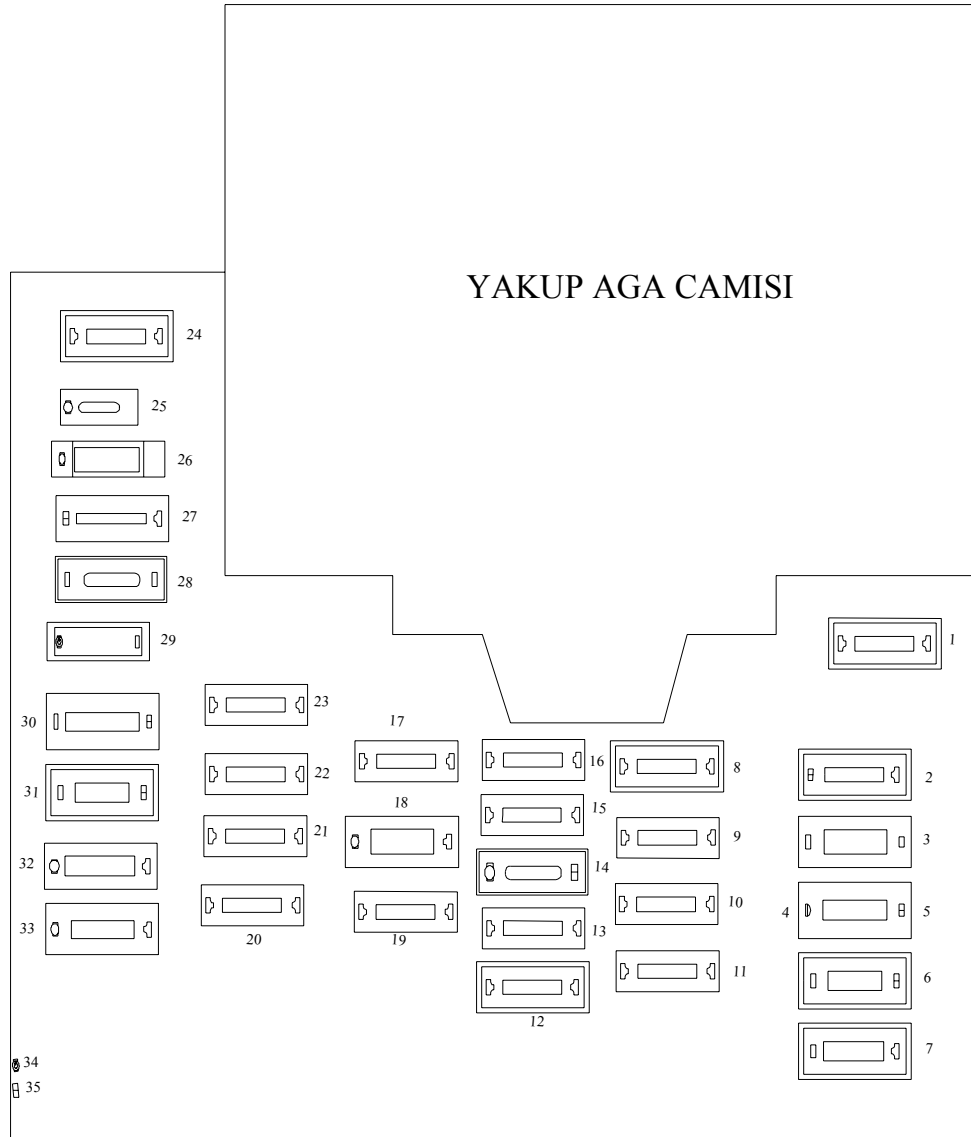

AHMET DEDE (TEKKE) CAMİSİ HAZİRESİ VAZİYET PLANI

YAKUP AĞA CAMİSİ HAZİRESİ GENEL GÖRÜŞÜ

YAKUP AĞA CAMİSİ HAZİRESİ VAZİYET PLANI

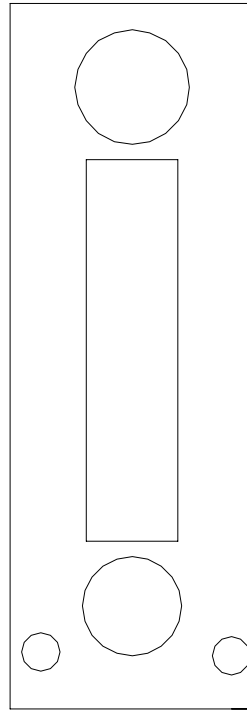
I. BÖLÜM

KATALOG

ÖRNEK NO: 1	KİMLİĞİ: Şemizade El-hac Mustafa Feyzi Efendi
SIRA: 1	
FOTOĞRAF NO: 1-2-3	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 1-a-b	TARİHİ: H. 7 zilhicce 1320 M. 7 Mart 1903
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Hallakul Baki / İlâhî abdikel asi etake /Mukirren biz zunubi ve kadda aka Feintafir feente lizake ehlün / Vein tadrud femen yerham sivaka / Kastamonu ecille-i eşrafı / Ve hanedanı kayyımından şemmi / zade elhaç mustafa feyzi/ Efendinin ruhuçün fatiha / fi sene 1320 7 zilhicce el cuma	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Silindir gövdeli	AYAK: Silindir gövdeli

Foto: 1

Çizim: 1 Plan

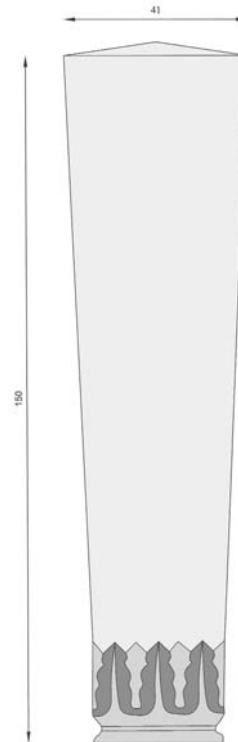
Foto: 2

Çizim: 1-a

Foto: 3

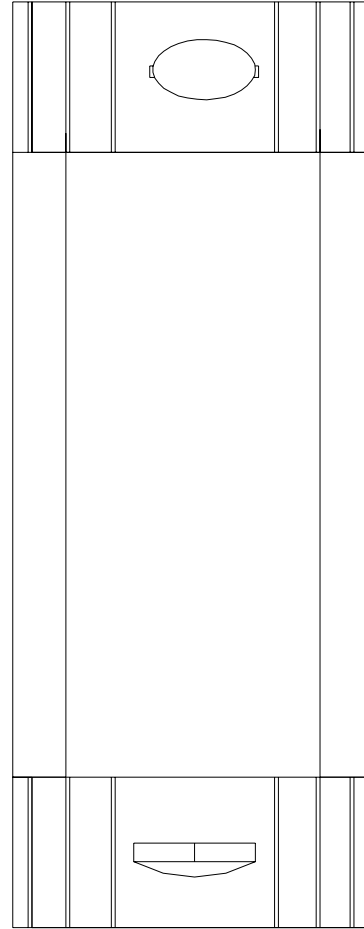

Çizim: 1-b

ÖRNEK NO: 2	KİMLİĞİ: Nakibzade Muhammed Esad Ağa
SIRA NO: 2	
FOTOĞRAF NO: 4-5-6	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 2-a-b	TARİHİ: H. 9 safer 1250 M. 17 Haziran 1834
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Hayatında şebi ruz ikram / İderdi aleme hanesinde / Nice kimseye sunardı nimeti / Nakib zade merhum / Esseyyid Muhammed Esad Ağanın / Ruhuçün fatiha / sene 1250 fi 9 safer	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

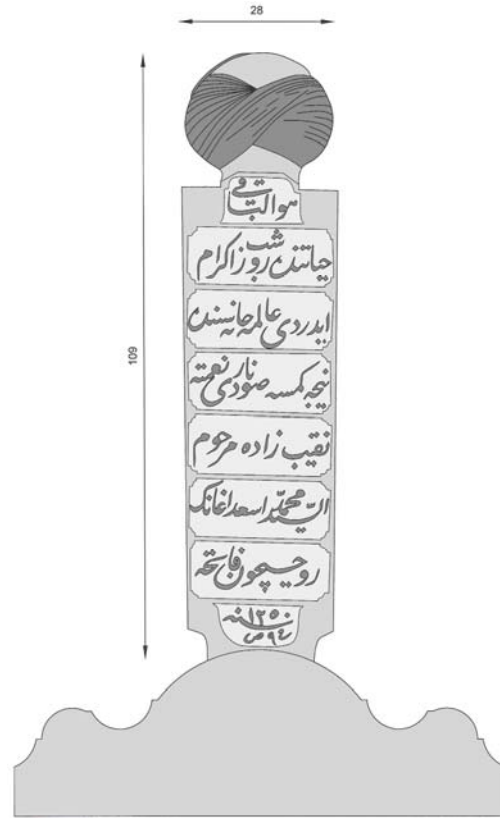
Foto: 4

Çizim: 2 Plan

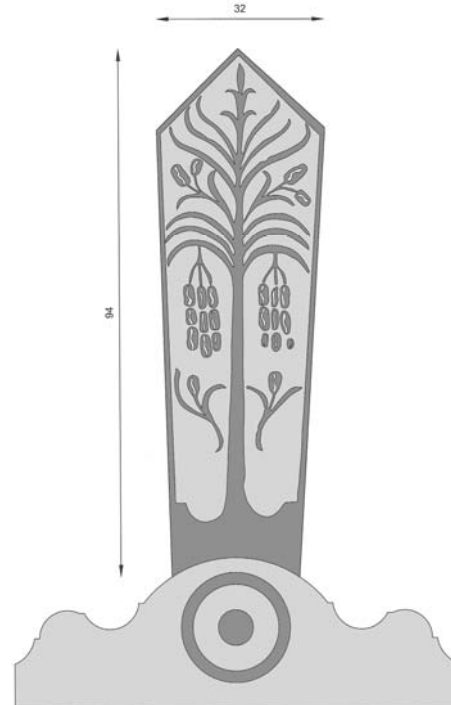
Foto: 5

Çizim: 2-a

Foto: 6

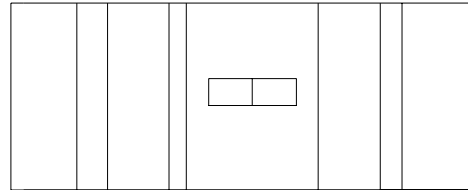
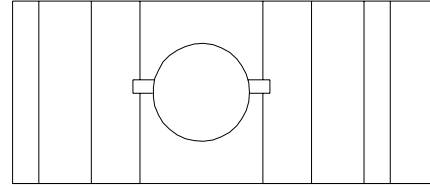

Çizim: 2-b

ÖRNEK NO: 3	KİMLİĞİ: Melekzade Muhammed Ziyaeddin Efendi
SIRA NO: 3	
FOTOĞRAF NO: 7-8-9	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 3-a-b	TARİHİ: H. 1295 M. 1878
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Fena darından ettim irtihal / Beka semtine kıldım intikal / Şefiim hazreti hakkın habibi / Nazargahım ola hakkın cemali / Refik etti rahmetin kabrim içinde / Beni تنها koyma ya zel müteali? / Melekzade esseyyid el-hac Muhammed Ziyaeddin Efendinin ruhuna fatiha / sene 1295	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

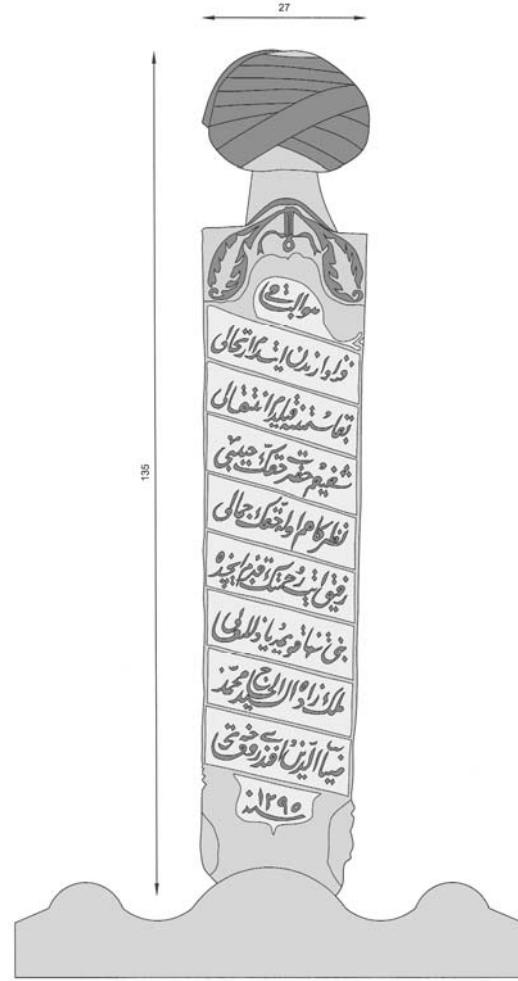
Foto: 7

Çizim: 3 Plan

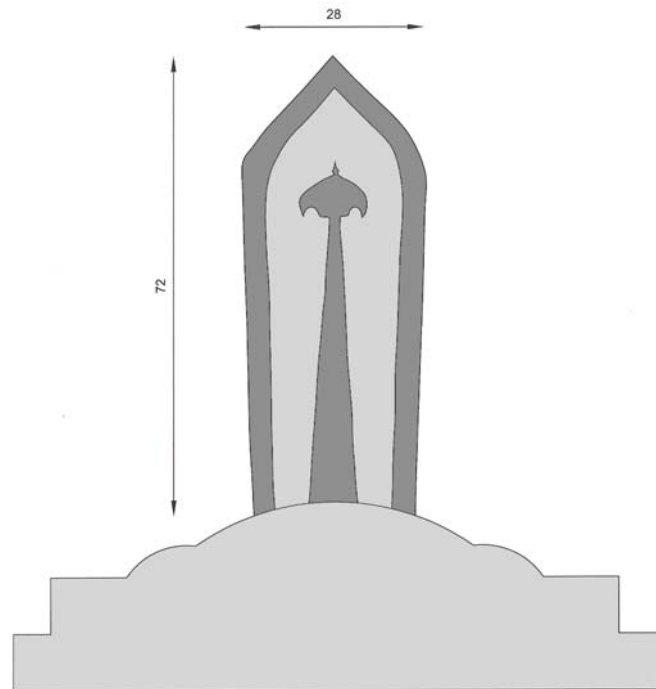
Foto: 8

Çizim: 3-a

Foto: 9

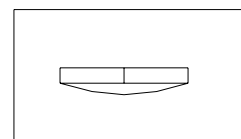
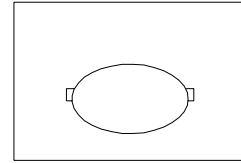

Çizim: 3-b

ÖRNEK NO: 4	KİMLİĞİ: El-hac Süleyman Ağa
SIRA NO: 4	
FOTOĞRAF NO: 10-11-12	MESLEĞİ: Kadiri Dervîşi
ÇİZİM NO: 4 -a-b	TARİHİ: H. 15 safer 1276 M. 13 Eylül 1859
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziyesi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Bugün vadem tamam oldu erişdi emr-i fermanım / ki teslim eyledim Hakka emanet verilen canı / Ecel damına düşmüşüm halasına yoktur çarem / Sebeb-i mağfurettir bu imiş takdir-i sübhani / Bende-i Kadiri dervîş merhum el-hac Süleyman Ağanın ruhuçün el fatiha / fi sene 1276 15 safer zilhicce	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 10

Çizim: 4 Plan

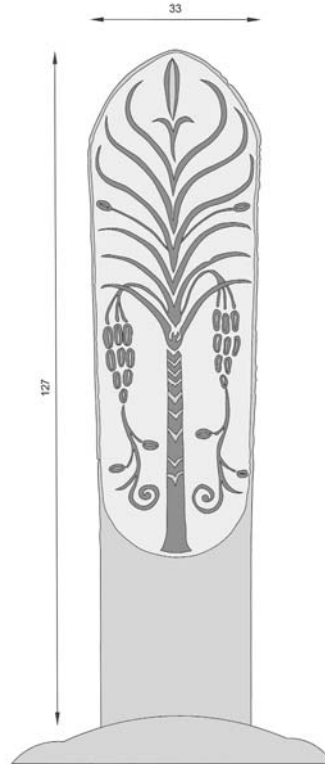
Foto: 11

Çizim: 4-a

Foto: 12

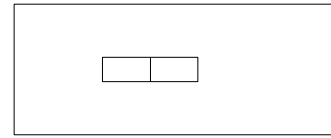
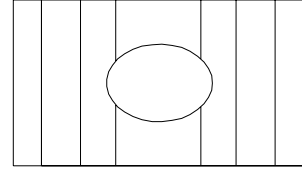

Çizim: 4-b

ÖRNEK NO: 5	KİMLİĞİ: ?	
SIRA NO: 5		
FOTOĞRAF NO: 13-14	MESLEĞİ: -	
ÇİZİM NO: 5-a-b	TARİHİ: -	
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Baş taşının kitabesi silinmiş	
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005		
KİTABESİ: ?		
MALZEME: Kireç taşı	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma	
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar	
BAŞLIK TİPİ: Kavuk		
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		

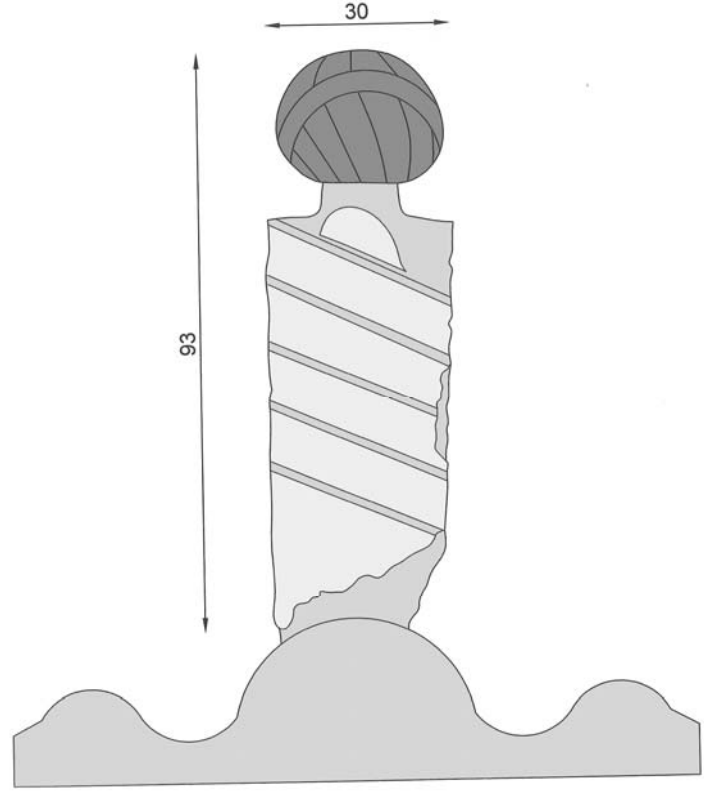
Foto: 13

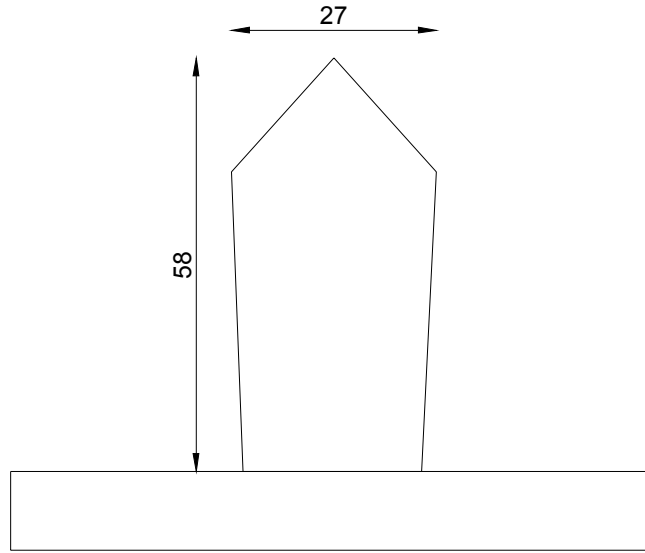
Çizim: 5 Plan

Foto: 14

Çizim: 5-a

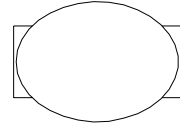

Çizim: 5-b

ÖRNEK NO: 6	KİMLİĞİ: Melekzade Ahmet Tahir Efendi
SIRA NO: 6	
FOTOĞRAF NO: 15-16	MESLEĞİ: Müftü
ÇİZİM NO: 6-a	TARİHİ: H. 1251 Recep M. Ekim-Kasım 1835
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Hey medet bulunmadı emrazının bir çaresi / Genç yaşında tekmil etmiş meğer kim vadesi / Nice ruhani ve cismani ile tedbir ittiler / Gelse lokman nebüyün dolmuş ecel peymanesi / Merhum eşraf-ı kuddat-ı kiramdan müfti / Melekzade es-seyyid Ahmed Tahir Efendi / Ruhuçün rızaen li'l-lahi'l fatiha / Sene 1251 fi receb	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

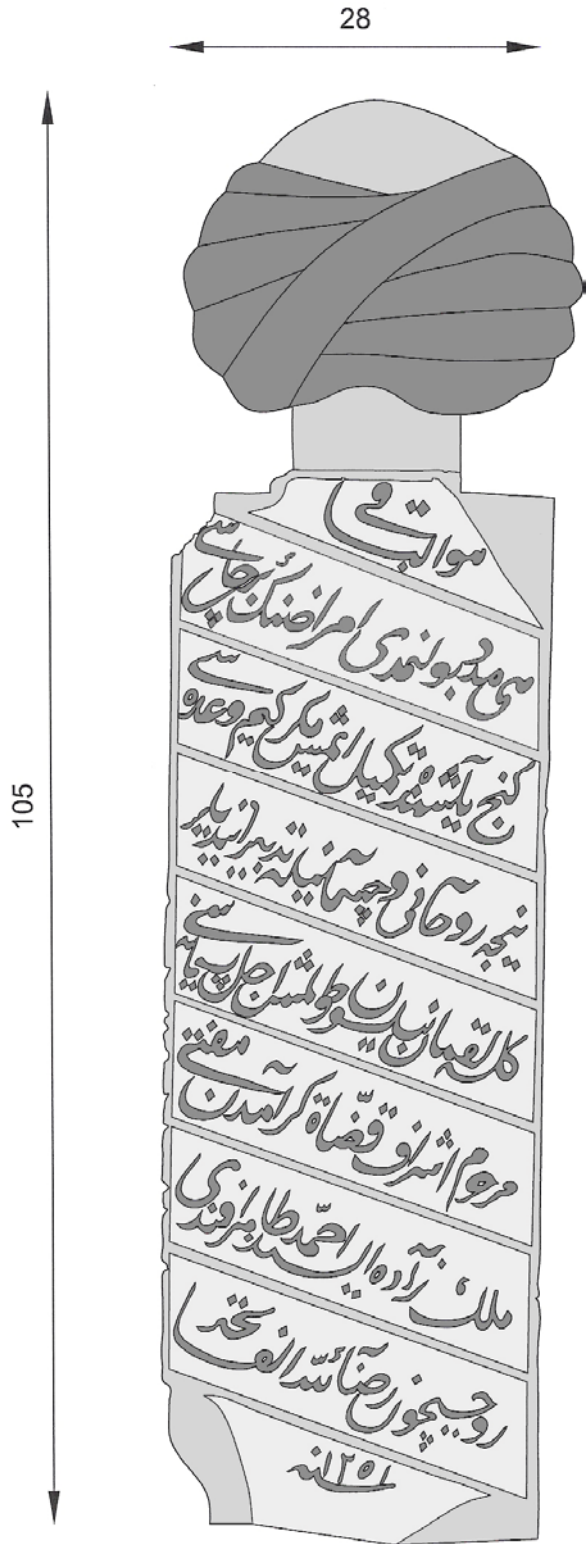
Foto: 15

Çizim: 6 Plan

Foto: 16

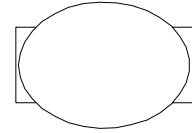

Çizim: 6-a

ÖRNEK NO: 7	KİMLİĞİ: ?
SIRA NO: 7	
FOTOĞRAF NO: 17-18	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 7-a	TARİHİ: H. 1207 M.1792-1793
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziyesi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Ocağında / Zağarcı başı.... / Mağfur/ Ruhuna fatiha / Sene 1207	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Sülüs	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

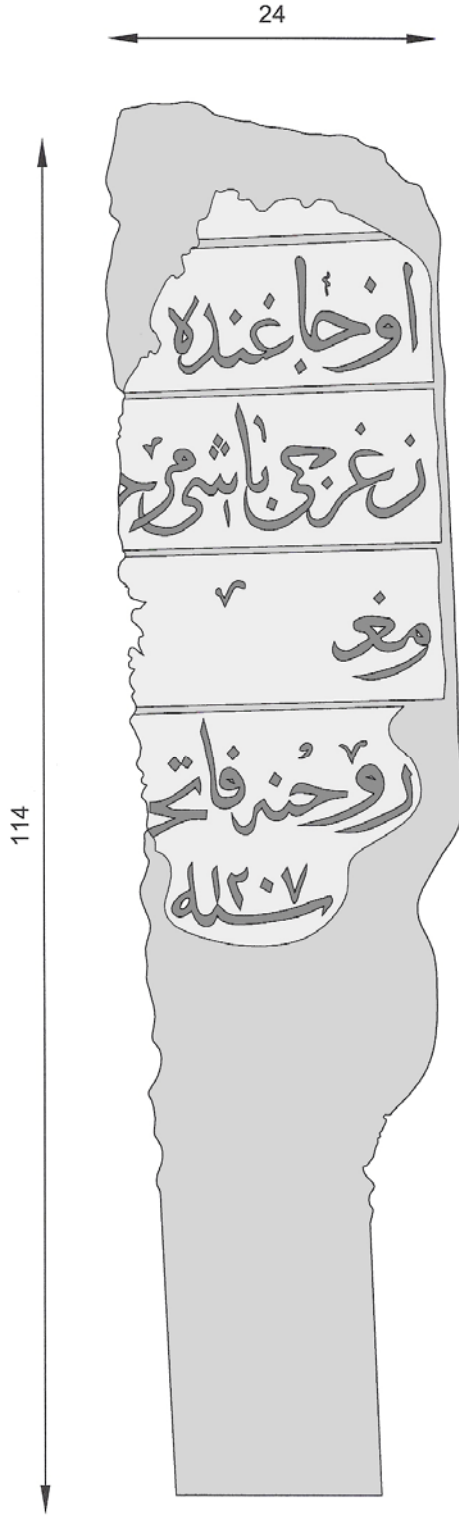
Foto: 17

Çizim: 7 Plan

Foto: 18

Çizim: 7-a

ÖRNEK NO: 8	KİMLİĞİ: Hacı Hafız Efendi
SIRA NO: 8	
FOTOĞRAF NO: 19-20-21	MESLEĞİ: Nasrullah İmamı / Müderris
ÇİZİM NO: 8-a-b	TARİHİ: H. 1248 M. 1832-1833
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Hacı hafız efendi bu dünyadan	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Kavuk	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

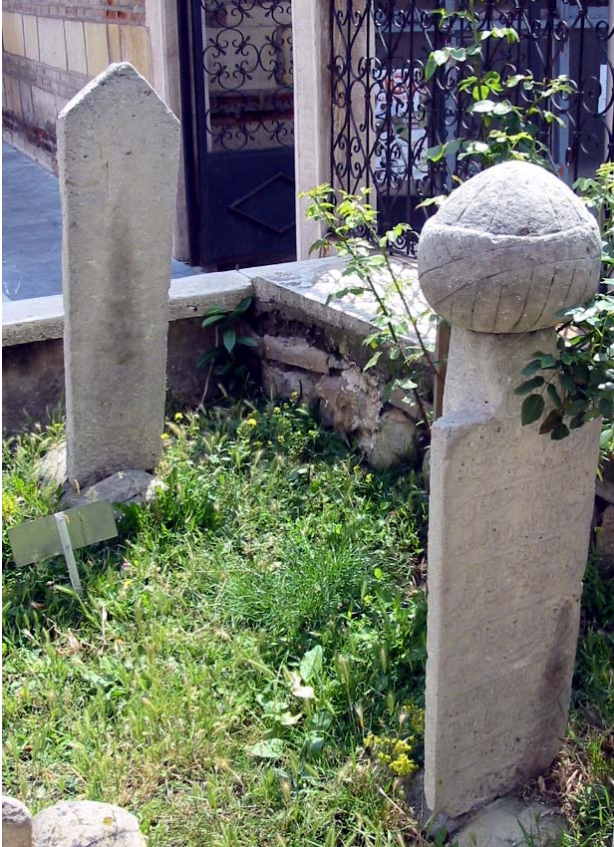
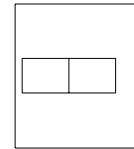
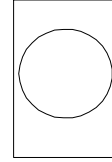

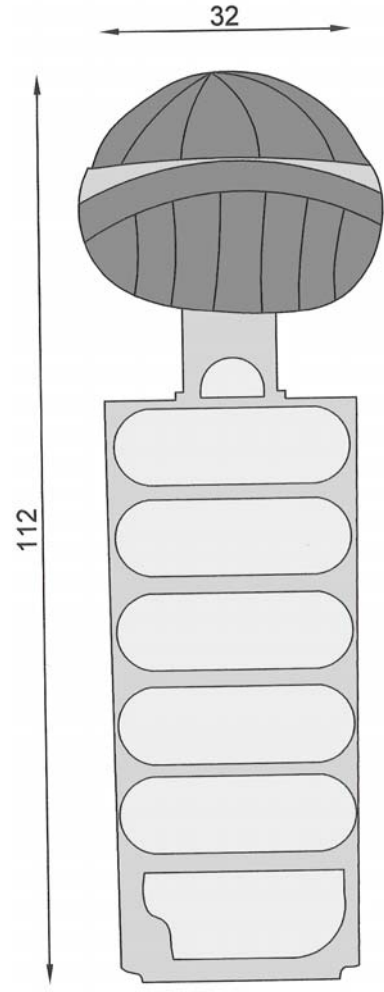
Foto: 19

Çizim: 8 Plan

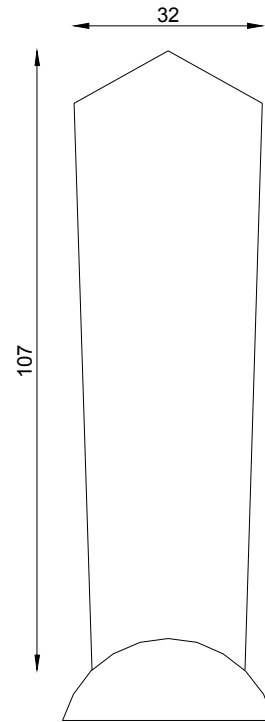
Foto: 20

Çizim: 8-a

Foto: 21

Çizim: 8-b

ÖRNEK NO: 9	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 9	
FOTOĞRAF NO: 22	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Başlığı kırılmış, gövdesi tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

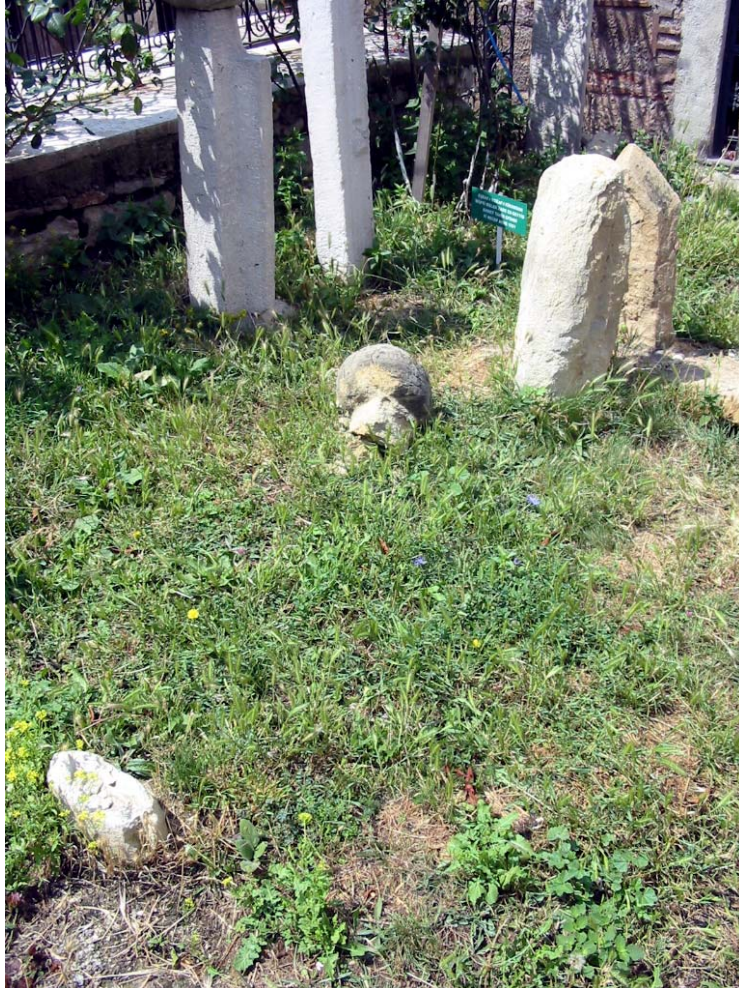

Foto: 22

ÖRNEK NO: 10	KİMLİĞİ: Zağarcıbaşı Mustafa
SIRA NO: 10	
FOTOĞRAF NO: 23	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 1307 M. 1889-1890
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Kitabesi Silinmiş
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: ?	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Kavuk	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tahrip olmuştur.	

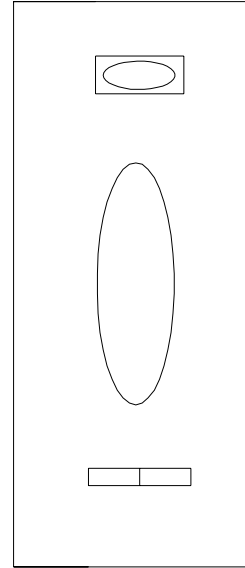

Foto: 23

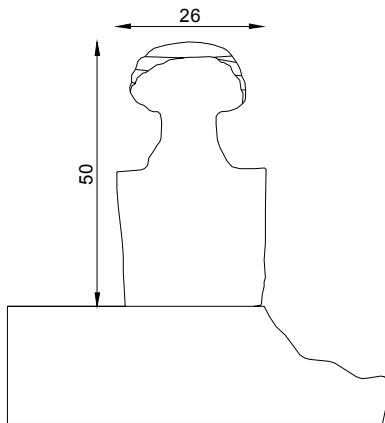
ÖRNEK NO: 11	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 11	
FOTOĞRAF NO: 24	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 11-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Doğu Haziresi	DURUMU: Kırık
İNCELEME TARİHİ: 13 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

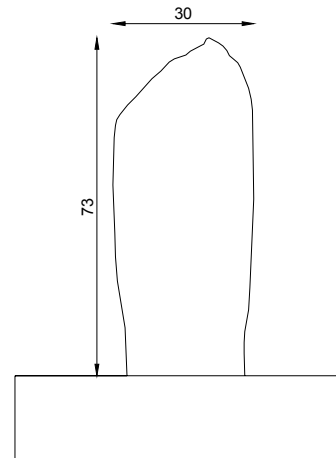
Foto: 24

Çizim: 11 Plan

Çizim: 11-a

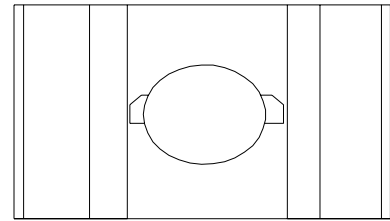

Çizim: 11-b

ÖRNEK NO: 12	KİMLİĞİ: Müftüzade Mehmed Taceddin Efendi
SIRA NO: 12	
FOTOĞRAF NO: 25-26	MESLEĞİ: ?
ÇİZİM NO: 12-a	TARİHİ: H.1302 M. 1884-1885
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Terk edip masivayı ... /... / Bu dünyanın vefası yok? bilirken? akıbet? fani / Giyub cennet libası fenayı terk idüb gittim.. / Kastamonu eşraf-ı hanedanından / ...Müftüzade Mehmed Taceddin .../ Efendinin ruhiçün li'l-lahi'l fatiha / Fi 16 şevval? sene 1302	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

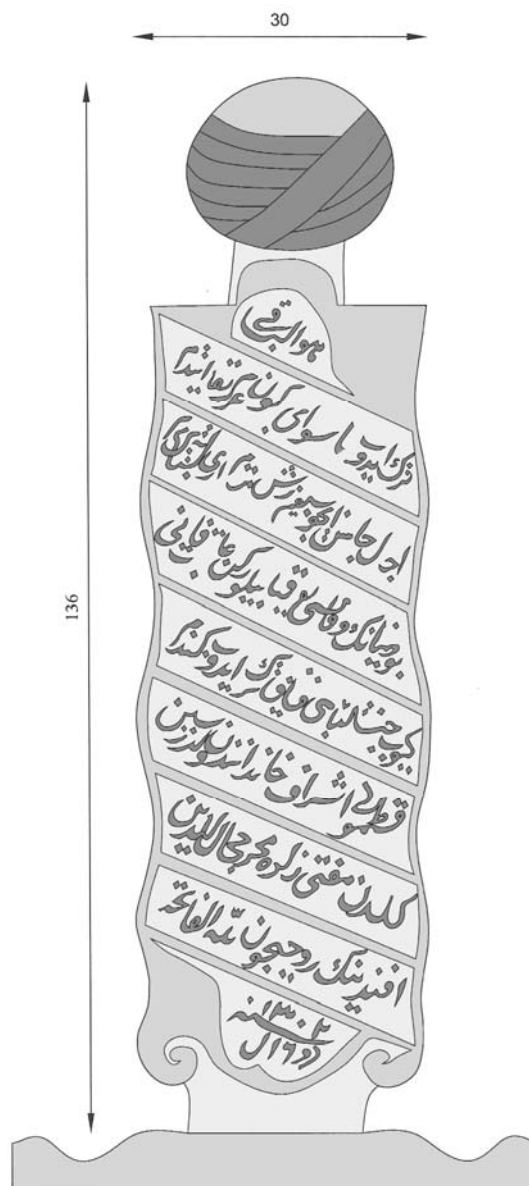
Foto: 25

Çizim: 12 Plan

Foto: 26

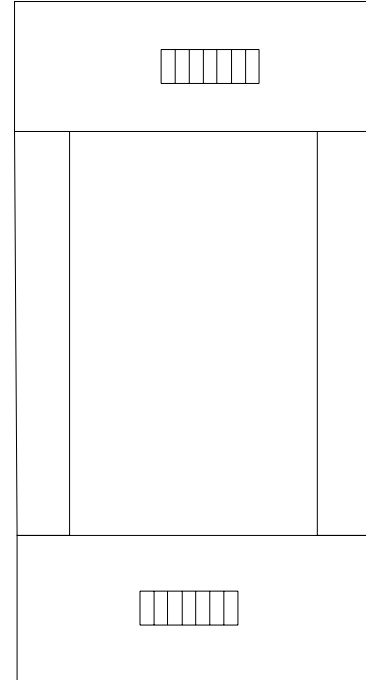

Çizim: 12-a

ÖRNEK NO: 13	KİMLİĞİ: Kastamonu Müftüsü Kaynanası Fatma.....
SIRA NO: 13	
FOTOĞRAF NO: 27-28-29	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 13-a-b	TARİHİ: ?
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Kastamonu Müftüsü kayınanası Fatma / Serab zikriyle baksa nimetine arifi vazihi / seza idi ona /..... idi dahi / Hacı Mahmutzade binti? dinilürdü nesline / ... / Muini? huri ola hem meskeni ... cinan /.... / Bin iki yüz altmış dört tarihi anın	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Dilimli Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

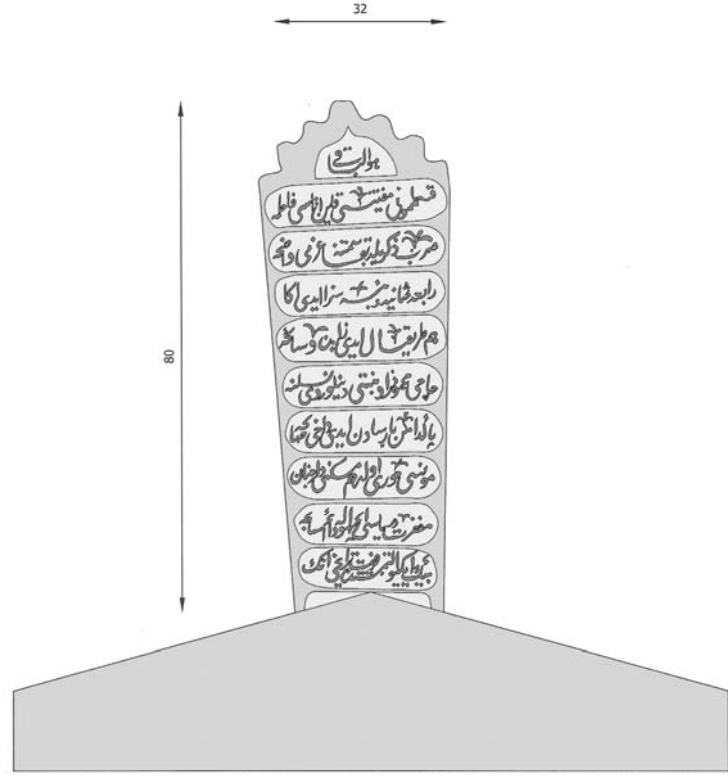
Foto: 27

Çizim: 13 Plan

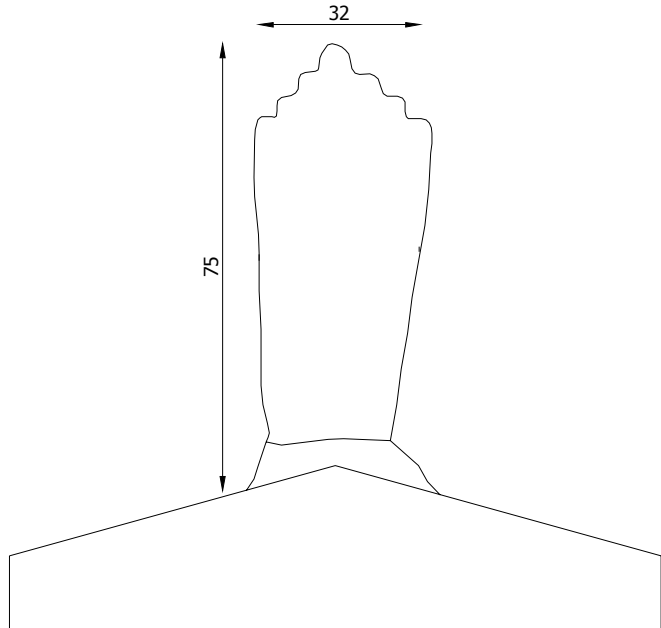
Foto: 28

Çizim: 13-a

Foto: 29

Çizim: 13-b

ÖRNEK NO: 14	KİMLİĞİ: ?
SIRA NO: 14	
FOTOĞRAF NO: 30-31-32	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: ?
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Zevcesi Kastamonu Müftüsü..... ayan / ... / Hak mağfuret rahmetiyle kabrim dahi cennet / Mahşerde el af haza olsun? / ... / İhsan akla benim fatiha kayın	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Tepesi Ters V Biçimli	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 30

Foto: 31

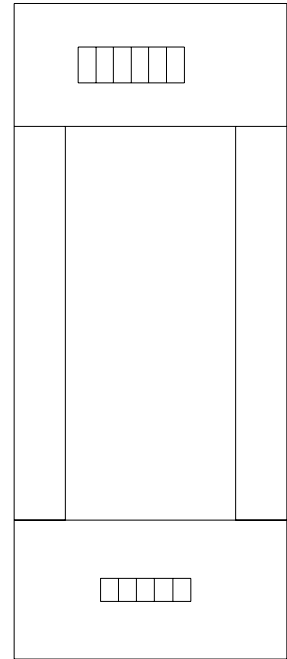

Foto: 32

ÖRNEK NO: 15	KİMLİĞİ: Hızırzade Naile Hatun
SIRA NO: 15	
FOTOĞRAF NO: 33-34-35	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 15-a-b	TARİHİ: ?
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Kastamonu müftüsü halidesi iffet pena / Naile Hatun beşaret etti Azm-i rah / Ruz-ı şeb amel-i salih vücutun hasredüb / Ulaşırdı hak rızası için kamuya hayrul hava? / Hem Hızırzade kerimesi idi al-i neseb / Rabia dinse seza idi ona bi iştah? / Kabri nur ile münevver ravza-i Cennet ola / edille-i fahr idi ra / fatiha	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Dilimli Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

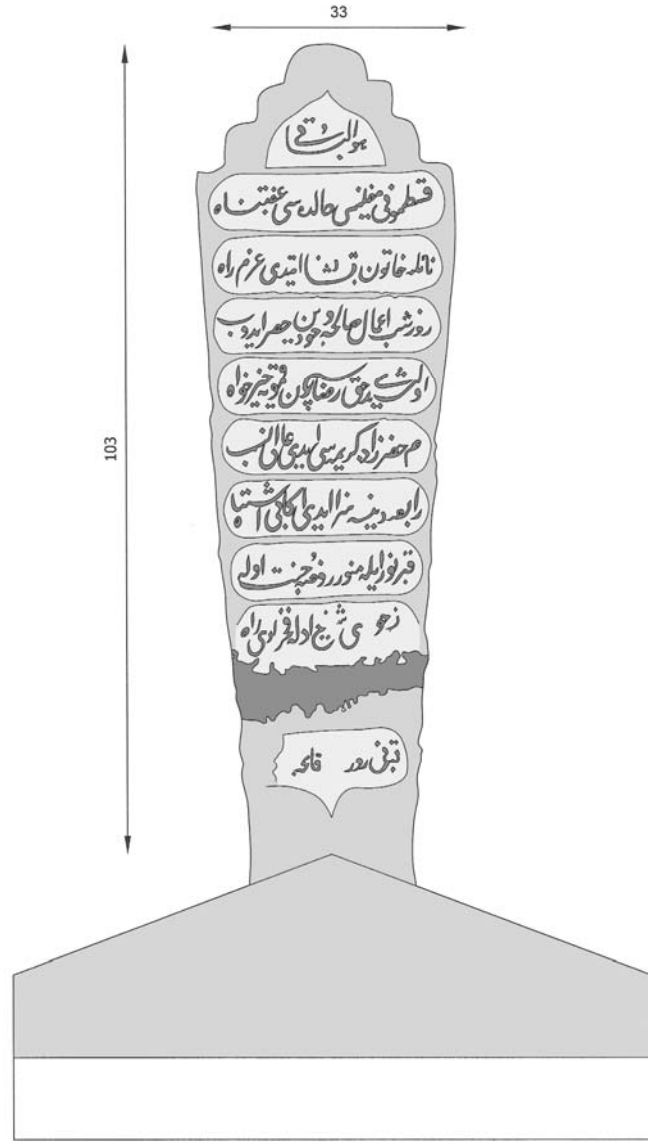
Foto:33

Çizim: 15 Plan

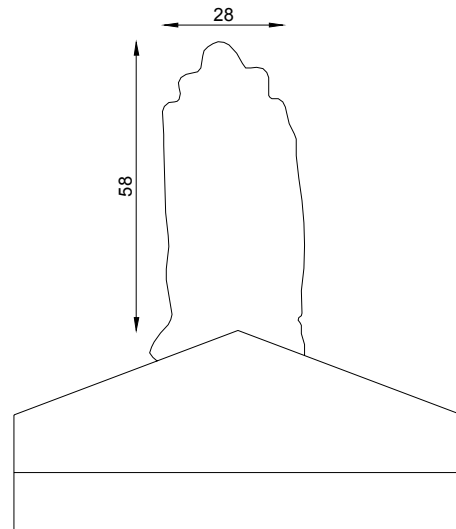
Foto: 34

Çizim: 15-a

Foto: 35

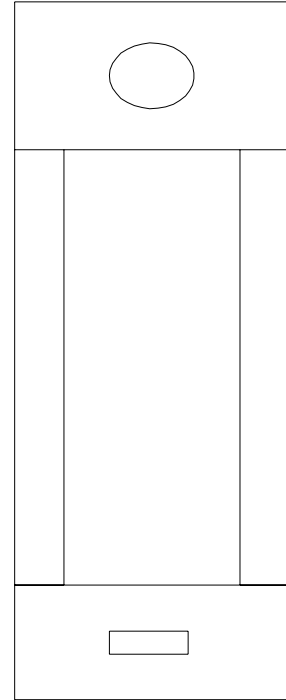

Çizim: 15-b

ÖRNEK NO: 16	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 16	
FOTOĞRAF NO: 36	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 16-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziyesi	DURUMU: Kitabesi tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Kavuk	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

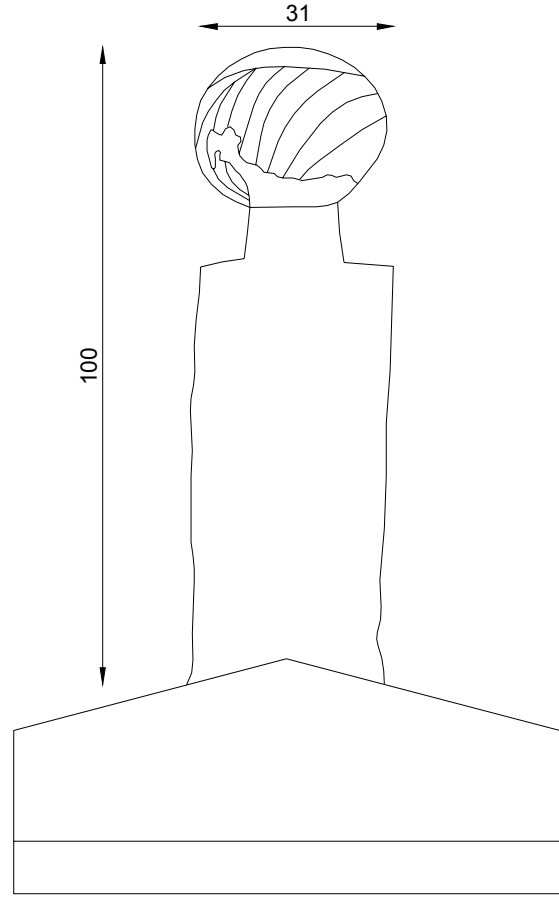
Foto: 36

Çizim: 16 Plan

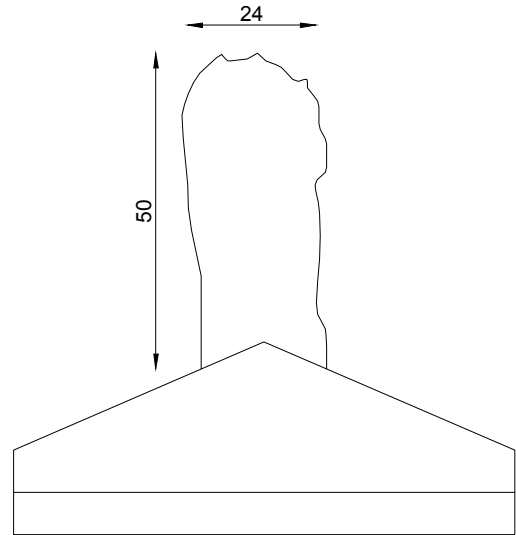
Foto: 37

Çizim: 16-a

Foto: 38

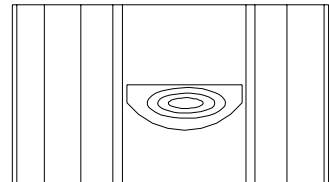
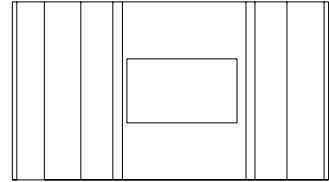

Çizim: 16-b

ÖRNEK NO: 17	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 17	
FOTOĞRAF NO: 39-40-41	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 17-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Başlığı kırık,kitabesi aşınmıştır
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Soğan şeklinde başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

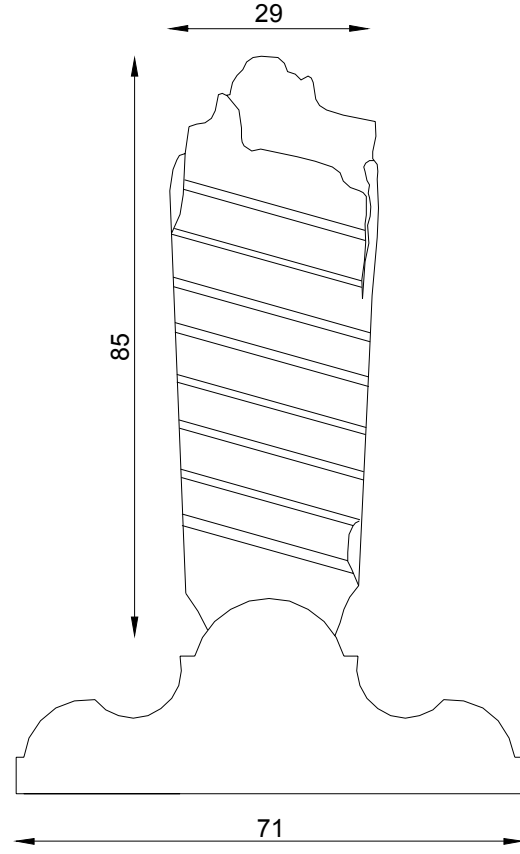
Foto: 39

Çizim: 17 Plan

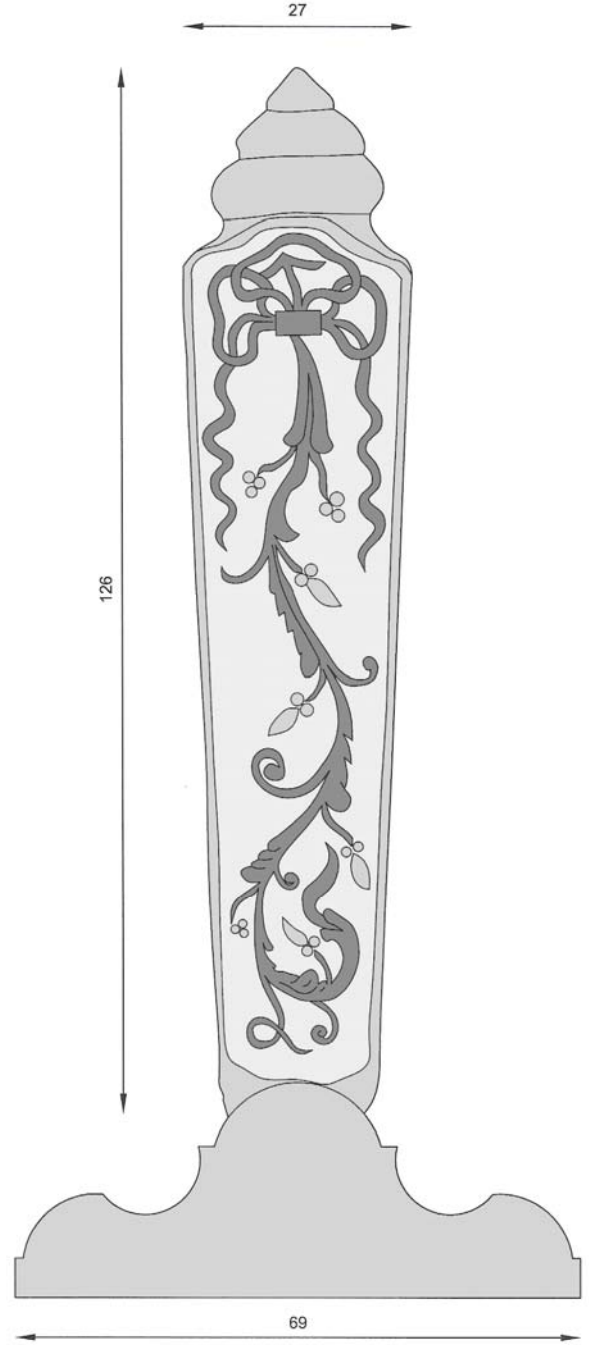
Foto: 40

Çizim: 17-a

Foto: 41

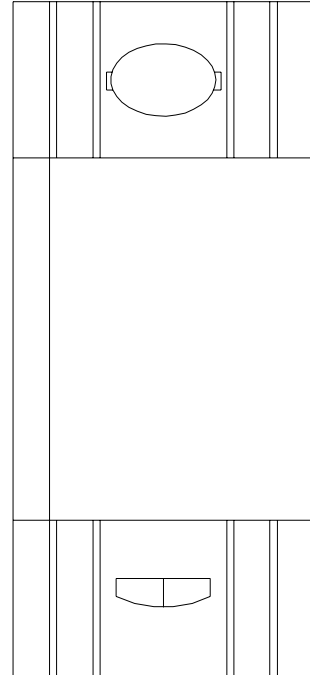

Çizim: 17-b

ÖRNEK NO: 18	KİMLİĞİ: Kastamonu Müftüsü Arif Efendi
SIRA NO: 18	
FOTOĞRAF NO: 42-43-44	MESLEĞİ: Müftü
ÇİZİM NO: 18-a-b	TARİHİ: H. 12 rebiülevvel 1270 M. 10 Nisan 1854
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Kastamonu Müftüsü Arif Efendi ah kim / dedi ... fetva eyledi semti bekaya irtihal / İlmi irfani dahi hüsnü suluke layıktır / Yok idi akranı içre ona benzer bir rical / Vakıf-ı sırrı tarikat hadimi şerr-i mubin / Zülcenehayn kılmıştı onu rabbi zülcelal /inami mebzul etmiş onun daima / Hanedanın eşrefi idi ... / Kar-ı zikr idi ... / ... / Ravdesi cennet ola kabri şerifi ruhu şad / Rahmedi deryasına gark ede onu zülcelal / ... / Fatiha ... / sene 1270 / fi 12 rebiülevvel	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

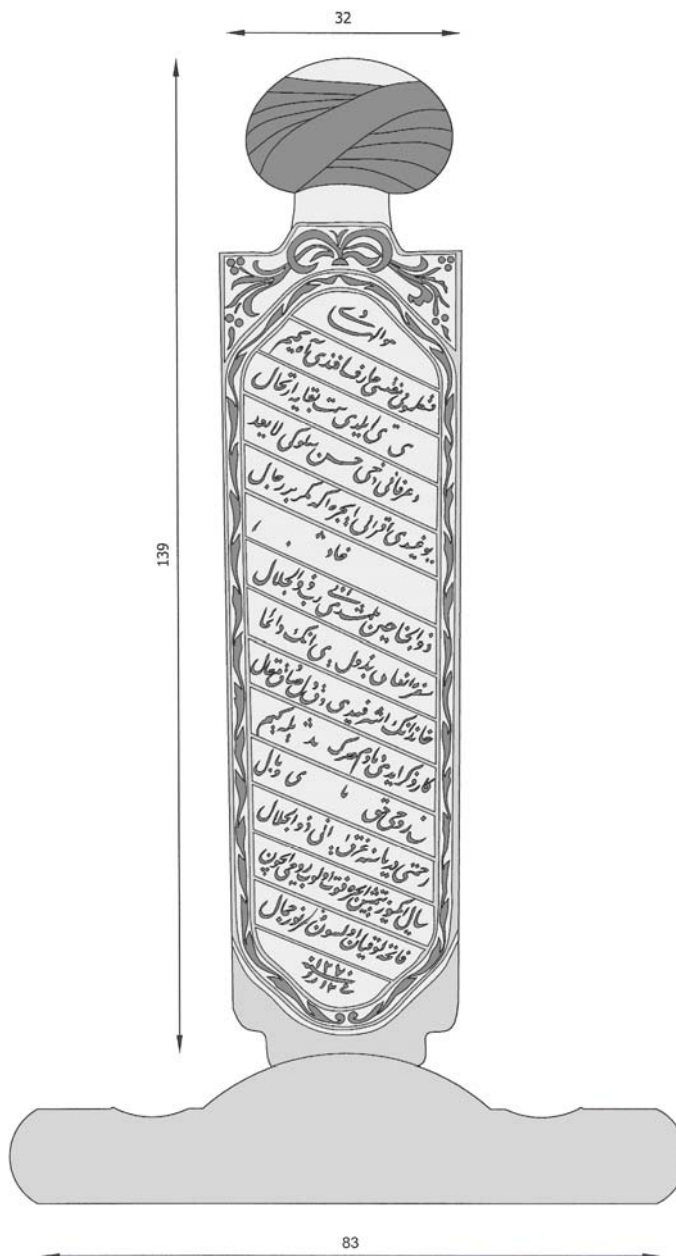
Foto: 42

Çizim: 18 Plan

Foto: 43

Çizim: 18-a

Foto: 44

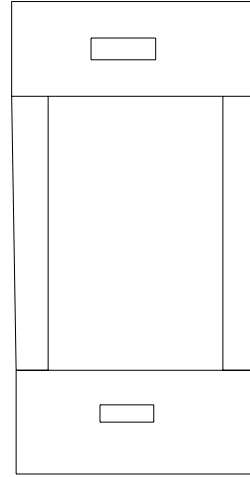

Çizim: 18-b

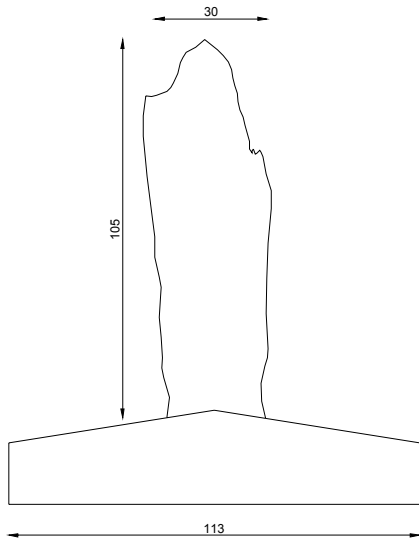
ÖRNEK NO: 19	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 19	
FOTOĞRAF NO: 45	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 19-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Başlığı kırık, gövdesi tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

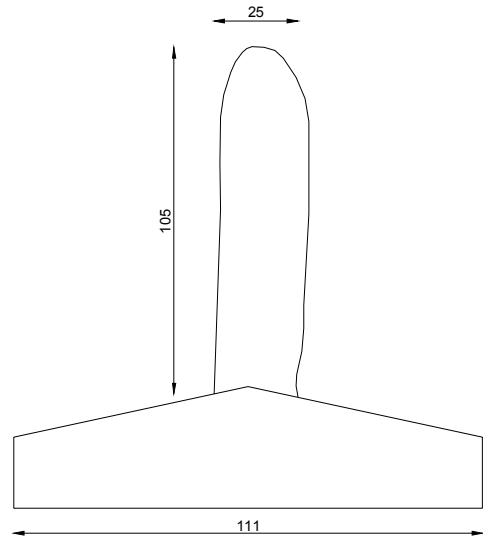
Foto: 45

Çizim: 19 Plan

Çizim: 19-a

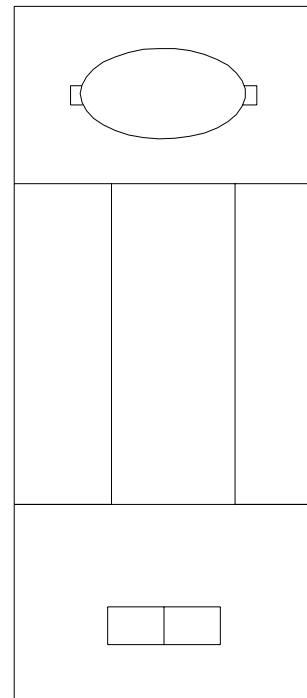

Çizim: 19-b

ÖRNEK NO: 20	KİMLİĞİ: Kastamonu Müftüsü Melek Efendi
SIRA NO: 20	
FOTOĞRAF NO: 46-47-48	MESLEĞİ: Müftü
ÇİZİM NO: 20-a-b	TARİHİ: H. 20 Receb 1232 M. 5 Haziran 1817
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziyesi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Müftini Kastamonu ol fazıl-ı cihanın / Kim tutmadıysa kulunu semti hataya gitti / İlim ve amelde zat-ı mümtazı alem idi / Salık olan bu asare-i rahe-i? ra ya gitti / Zannetmeye kim beşerdi hafızı melek efendi / Terk etti masıvayı kurbi hüdaya gitti / Tahlis edince kendini bu sikleti habisten / Pirva? Olub suruşu? ruhu ülaya gitti / Bir sevt etti nagah tarih-i fevti oldu / Şimdi Melek efendi mülk-i bekaya gitti / Sene 1232 fi 20 receb	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Kavuk	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

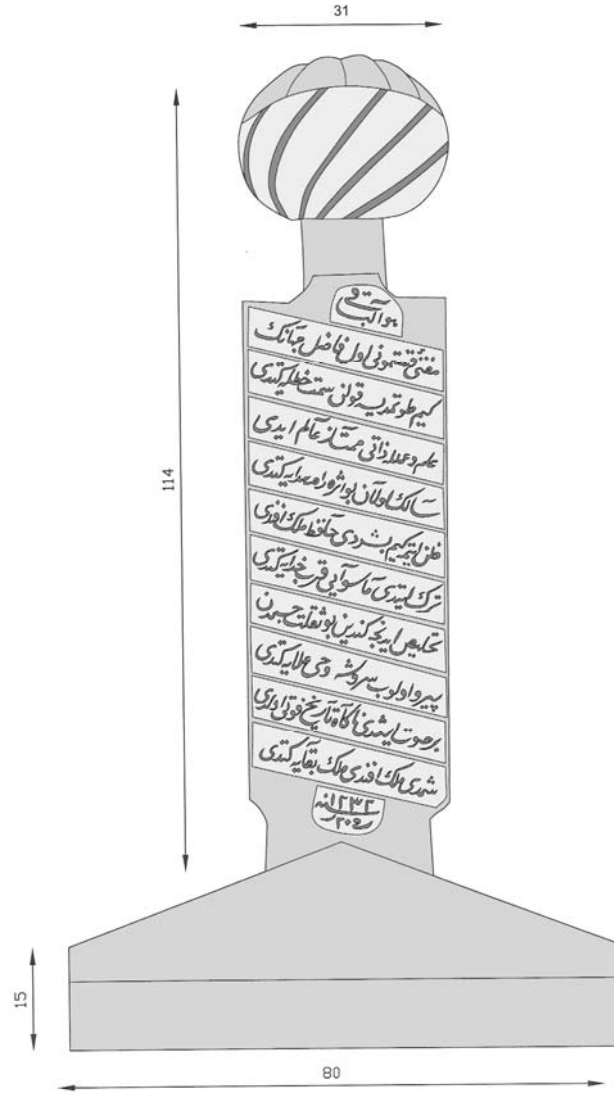
Foto: 46

Çizim: 20 Plan

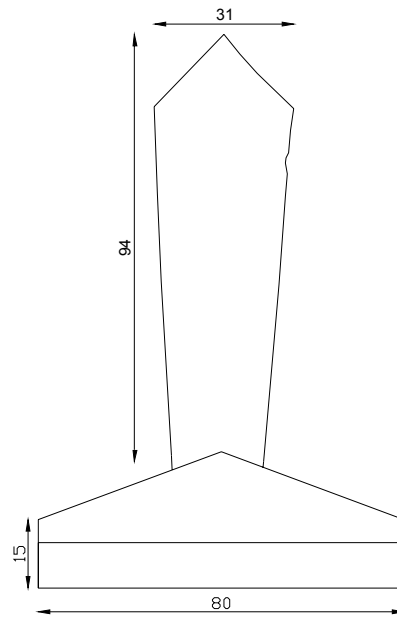
Foto: 47

Çizim: 20-a

Foto: 48

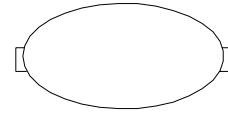

Çizim: 20-b

ÖRNEK NO: 21	KİMLİĞİ: Mertoğlu Muhammed Ağa
SIRA NO: 21	
FOTOĞRAF NO: 49-50-51	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 21-a-b	TARİHİ: H. 1254 M.1838-1839
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Kıl beni mağfiret ey rabbi yezdan / Bi hak arşı azam nur-u kuran / Gelub kabrim ziyaret iden ihvan / İdeler ruhuma bir fatiha ihsan / Merhum ve mağfur Mertoğlu / El haç Muhammed Ağa ruhuçün / rızaen lillahil fatiha / Sene1254	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 49

Çizim: 21 Plan

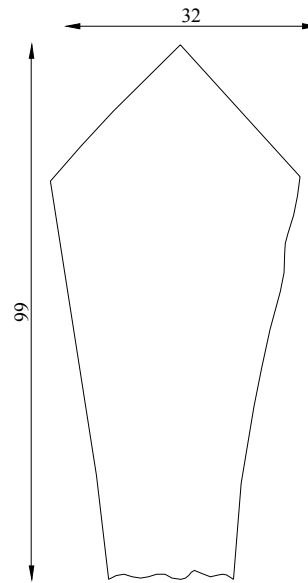
Foto: 50

Çizim: 21-a

Foto: 51

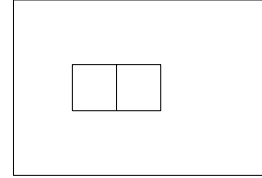
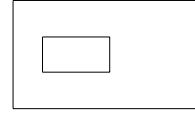

Çizim: 21-b

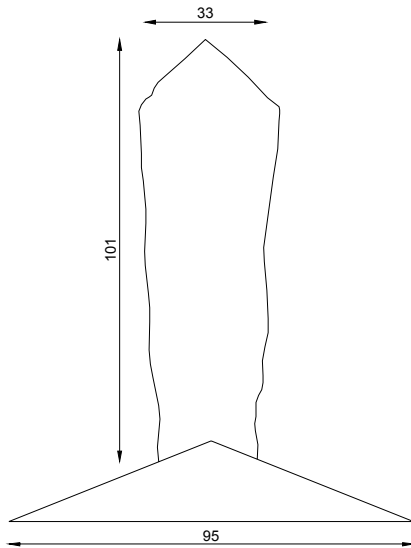
ÖRNEK NO: 22	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 22	
FOTOĞRAF NO: 52	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 22-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Başlığı kırık,gövdesi tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

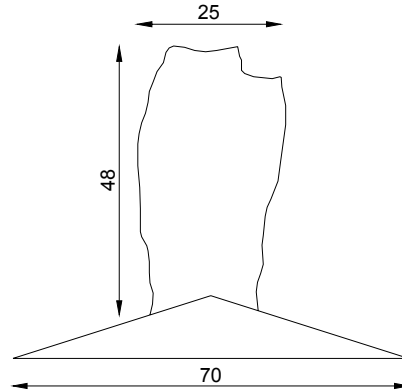
Foto: 52

Çizim: 22 Plan

Çizim: 22-a

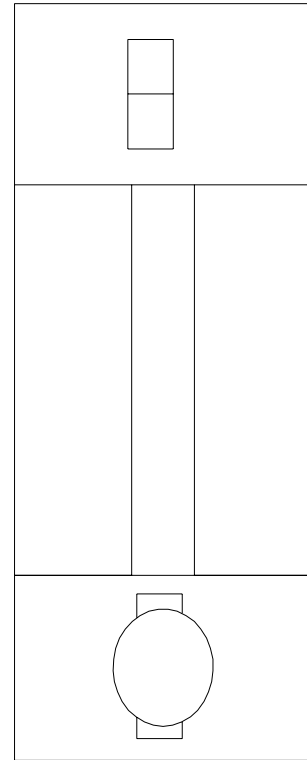

Çizim: 22-b

ÖRNEK NO: 23	KİMLİĞİ: Çileklizade Muhammed Zühdi
SIRA NO: 23	
FOTOĞRAF NO: 53-54-55	MESLEĞİ: Cami imamı
ÇİZİM NO: 23-a-b	TARİHİ: H.1319 M.1901-1902
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Hayyül Layemutu / Yürü var feyzi mesnuhatını istimdata / Geçme bu medfeni lütfen veli zinhar / Bil fazıl oldu imam camii nasrullaha / Züht ve takva altmış sene fevkalade / Hafız ve hamili kuran Muhammed Zühdi / Nakşibendiye ile var idi istirşadı / Rahmetullahi aleyhi fevzi dedim tarihin / Sahibül fazıl idi bil hak Çileklizade lillahil fatiha 1319 sene-i ...	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 53

Çizim: 23 Plan

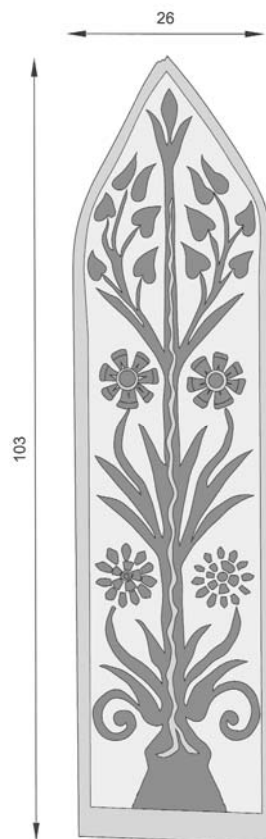
Foto: 54

Çizim: 23-a

Foto: 55

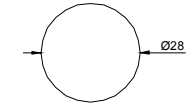
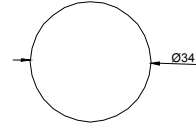

Çizim: 23-b

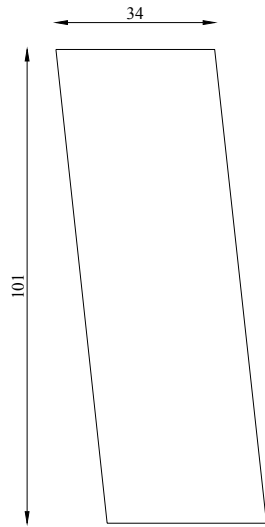
ÖRNEK NO: 24	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 24	
FOTOĞRAF NO: 56	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 24-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Silindir gövdeli	AYAK: Silindir gövdeli

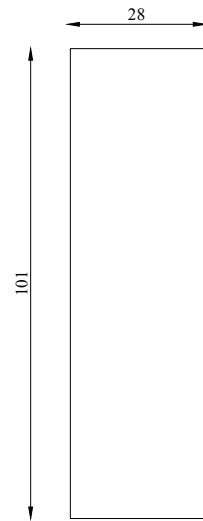
Foto: 56

Çizim: 24 Plan

Çizim: 24-a

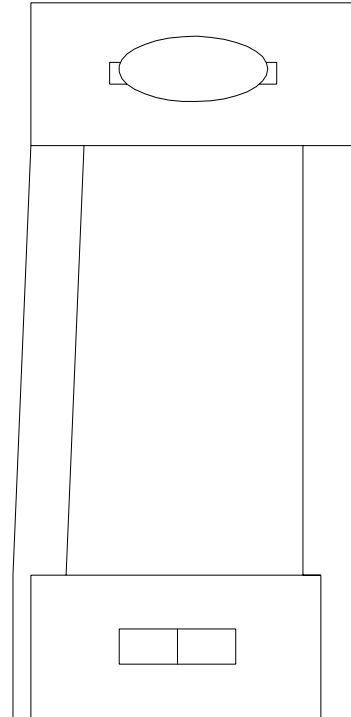

Çizim: 24-b

ÖRNEK NO: 25	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 25	
FOTOĞRAF NO: 57-58-59	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 25-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Kitabesi silinmiştir.
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Kavuk	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

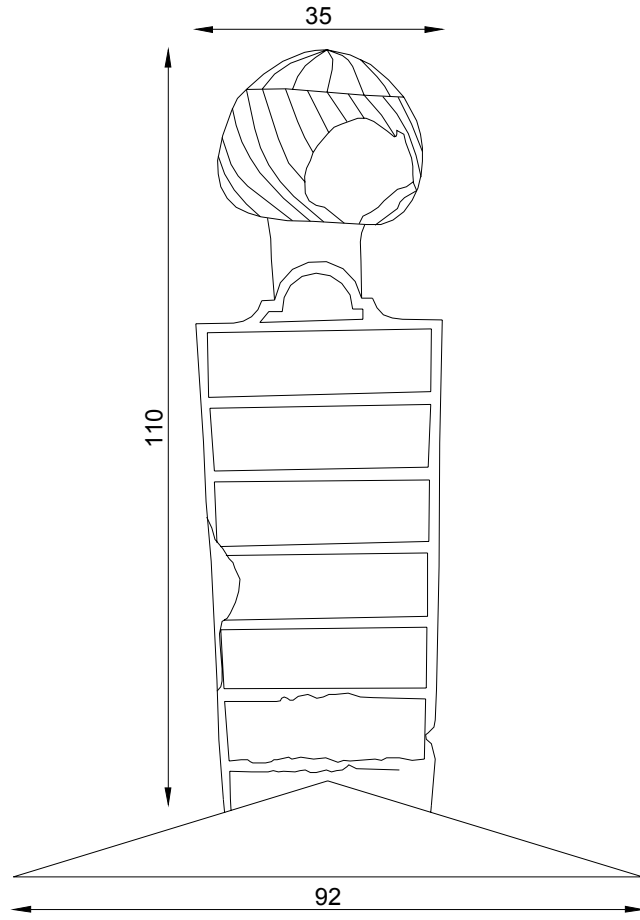
Foto: 57

Çizim: 25 Plan

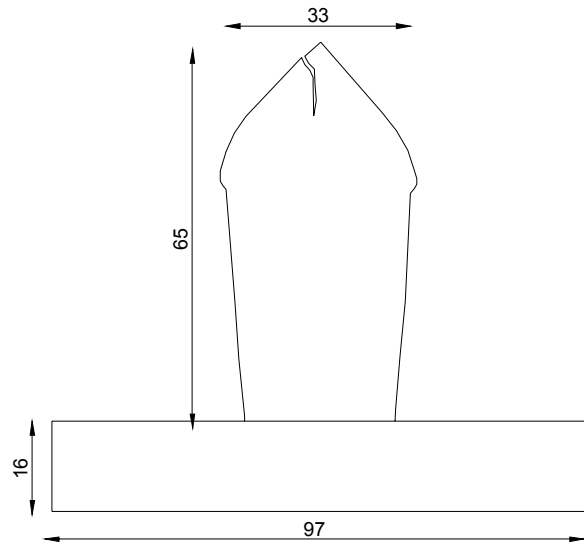
Foto: 58

Çizim: 25-a

Foto: 59

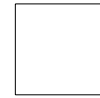
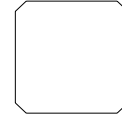

Çizim: 25-b

ÖRNEK NO: 26	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 26	
FOTOĞRAF NO: 60-61-62	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 26-a-b	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ:	AYAK:

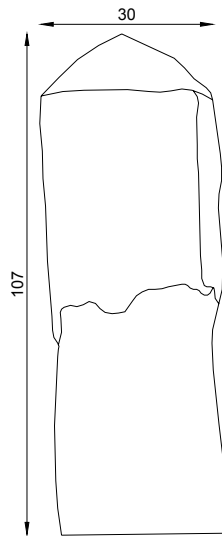
Foto: 60

Çizim: 26 Plan

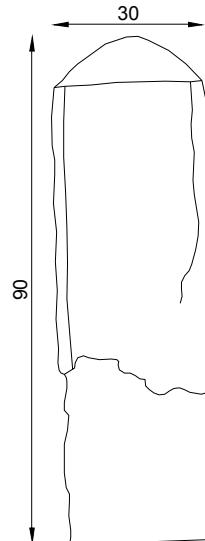
Foto: 61

Çizim: 26-a

Foto: 62

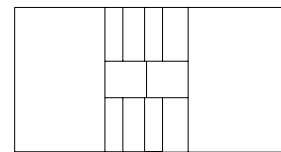
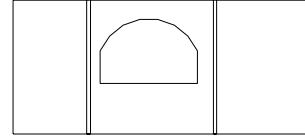

Çizim: 26-b

ÖRNEK NO: 27	KİMLİĞİ: El-hac Salih Efendi Oğlu İbrahim Bey
SIRA NO: 27	
FOTOĞRAF NO: 63-64-65	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 27-a-b	TARİHİ: H.1259 M.1843-1844
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Beni kıl mağfired ya rabbi yezdan / Bi-hakkı arşı azam nur-u kuran/ Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan / İdeler ruhuma bir fatiha ihsan / El-hac Salih Efendinin / Oğlu İbrahim Bey / Ruhiçün rızaen / lillahil fatiha / Sene 1259	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak mezar
BAŞLIK TİPİ: Hamidiye Kalıplı Fes	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

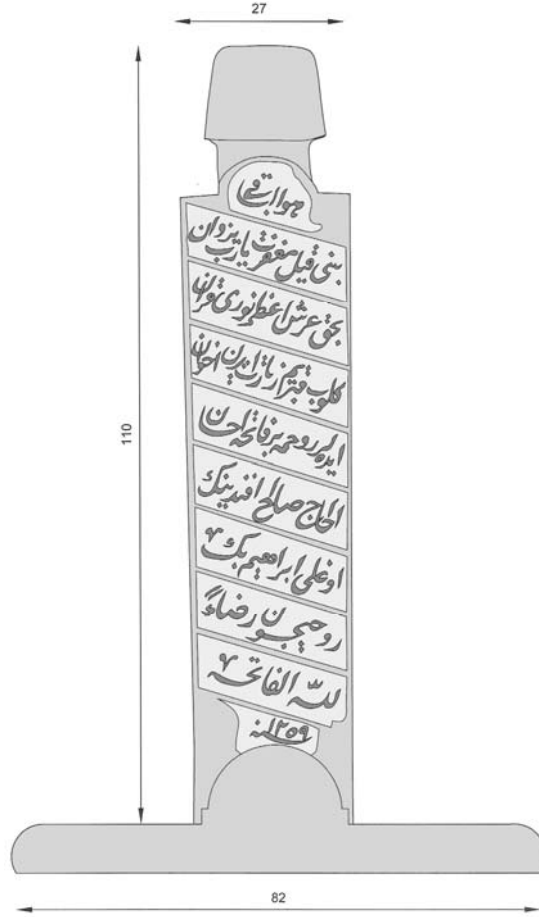
Foto: 63

Çizim: 27 Plan

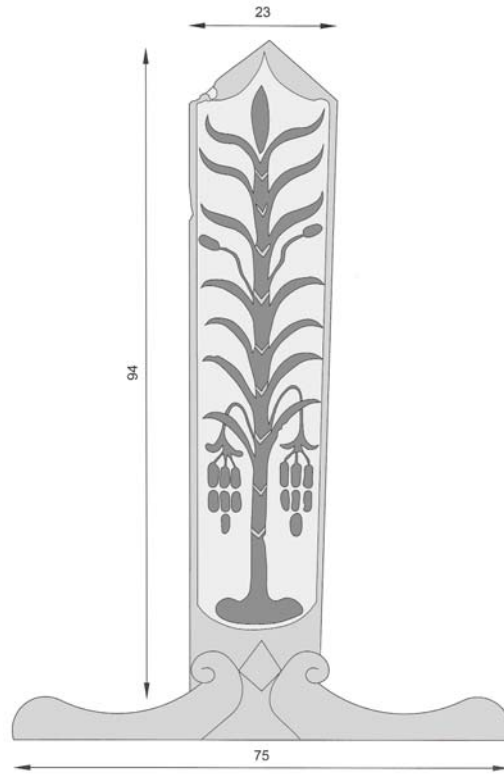
Foto: 64

Çizim: 27-a

Foto: 65

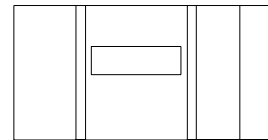
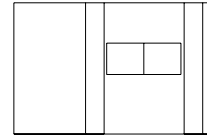

Çizim: 27-b

ÖRNEK NO: 28	KİMLİĞİ: Hacı Ömer
SIRA NO: 28	
FOTOĞRAF NO: 66-67-68	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 28-a-b	TARİHİ: H.1189 M.1775-1776
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Baş taşının başlığı kırılmış
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Ser turna o ağay-ı zişan / Yani Hacı Ömer ol zat ... / Göçtü bu darı fenadan nagah / Eyledi mülki ukbaya ubur / Azmi iklimi beka eyledi çün / Meskeni cennet ide rabbi gafur / Kıldı bir melhemi aynı tarih / Nur-i iman ide kabrin pür nur fatiha / Sene 1189	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Sülüs	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

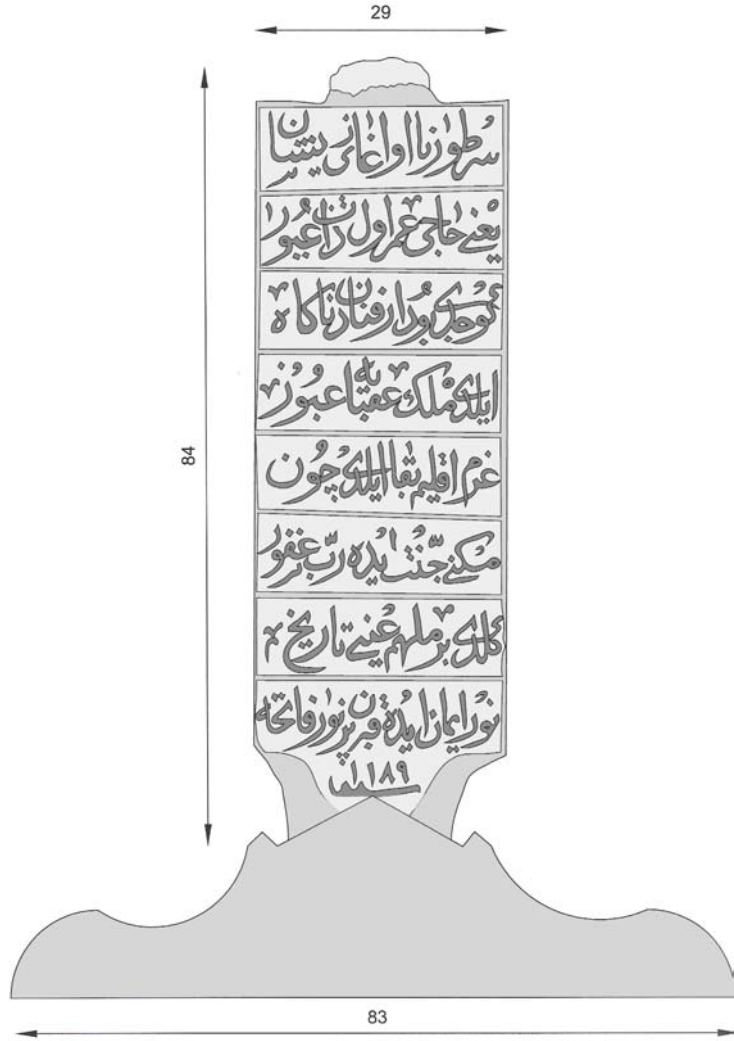
Foto: 66

Çizim: 28 Plan

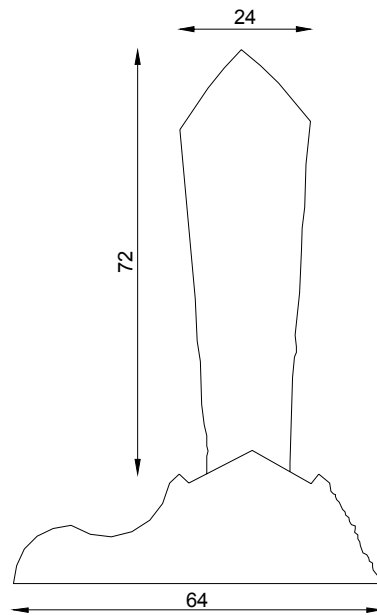
Foto: 67

Çizim: 28-a

Foto: 68

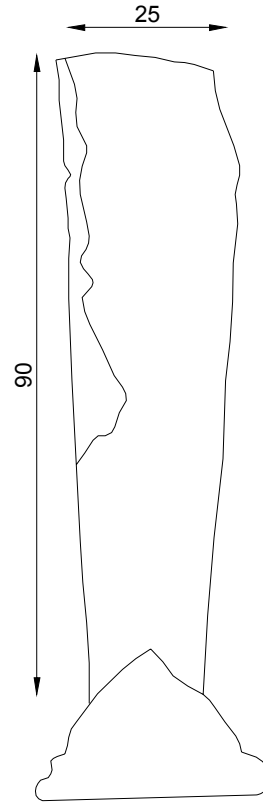

Çizim: 28-b

ÖRNEK NO: 29	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 29	
FOTOĞRAF NO: 69	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 29	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Kırık
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 69

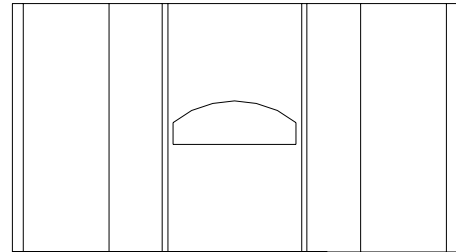

Çizim: 29

ÖRNEK NO: 30	KİMLİĞİ: -	
SIRA NO: 30		
FOTOĞRAF NO: 70-71	MESLEĞİ: -	
ÇİZİM NO: 30-a	TARİHİ: -	
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam	
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005		
KİTABESİ: -		
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma	
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar	
BAŞLIK TİPİ: -		
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		

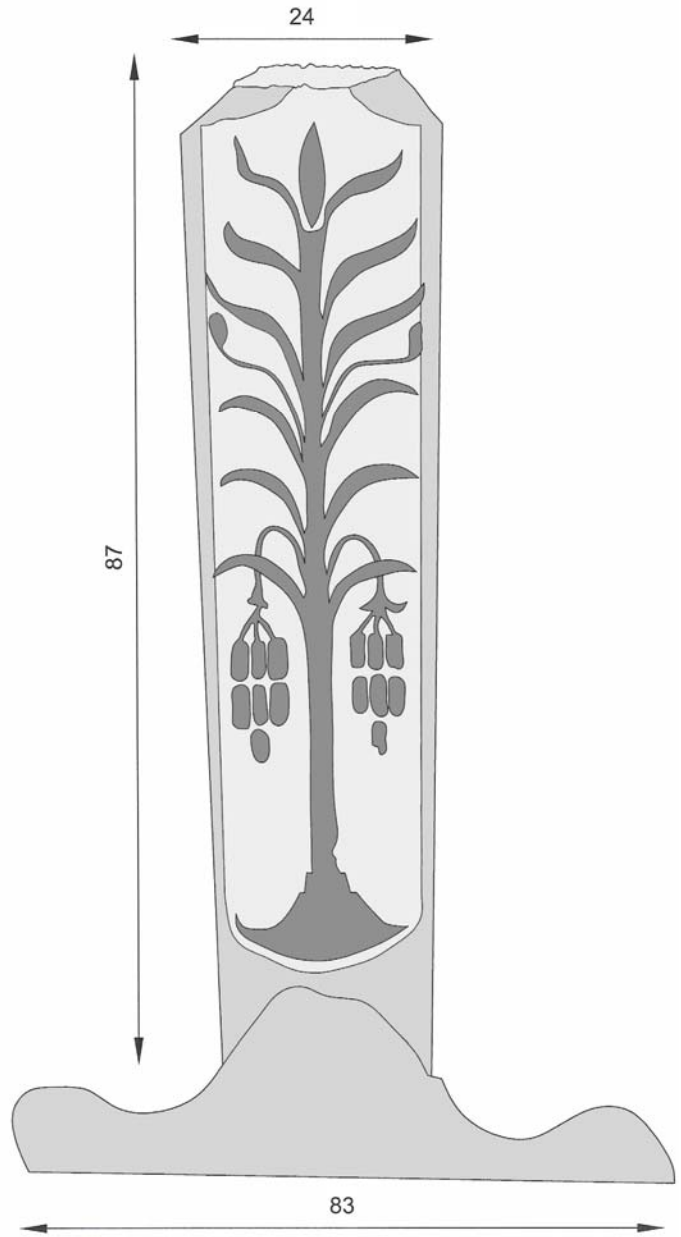
Foto: 70

Çizim: 30 Plan

Foto: 71

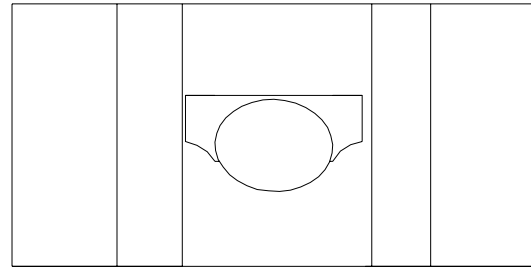

Çizim: 30-a

ÖRNEK NO: 31	KİMLİĞİ: El-hac Salih Efendinin Oğlu Muhammed Bey
SIRA NO: 31	
FOTOĞRAF NO: 72-73	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 31-a	TARİHİ: H.1240 M.1824-1825
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziyesi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Emir etti hüda eyledi ferman / Erişti eccl vermedi aman / Gençliğe doymadım dünyada mihman / Cennette vere muradım halik-i rahman / Merhum ve mağfur lehu el-hac Salih / Efendinin oğlu Muhammed / Bey ruhiçün rızaen / Lillahil fatiha / Sene 1240	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Hamidiye Kalıplı Fes	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

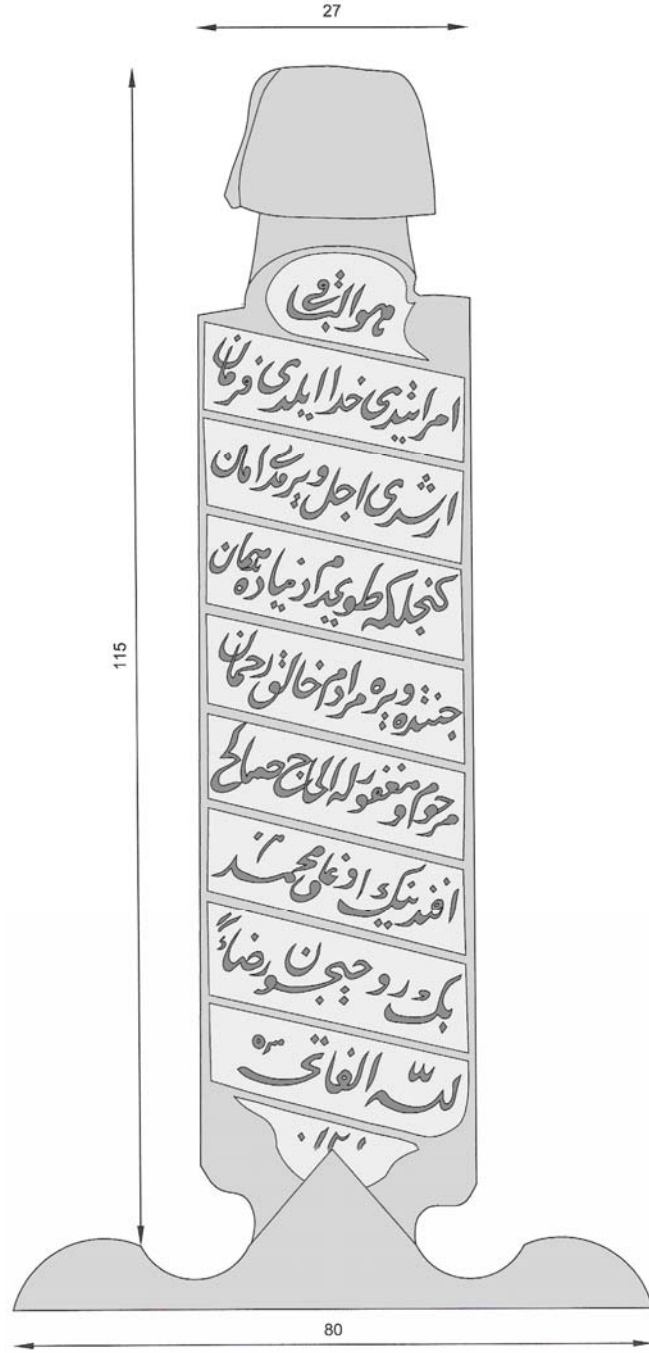
Foto: 72

Çizim: 31 Plan

Foto: 73

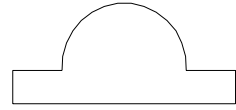

Çizim: 31-a

ÖRNEK NO: 32	KİMLİĞİ: El-hac Ahmed Ağa
SIRA NO: 32	
FOTOĞRAF NO: 73-74	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 32-a	TARİHİ: H.1171 M.1757-1758
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Başlığı kırıktır.
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Kimseye baki değildir çünkü dehr-i sübut / Gel oku ihlas bir fatiha ... / Gel nazar kıl bedihi çık hüda el-hac / Ahmed Ağa kabrine bak ibret al gel / Nefsi fani ye fallahu hayyün layemutu / ruhuna fatiha / sene 1171	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 73

Çizim: 32 Plan

Foto: 74

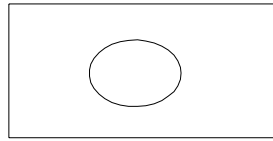

Çizim: 32-a

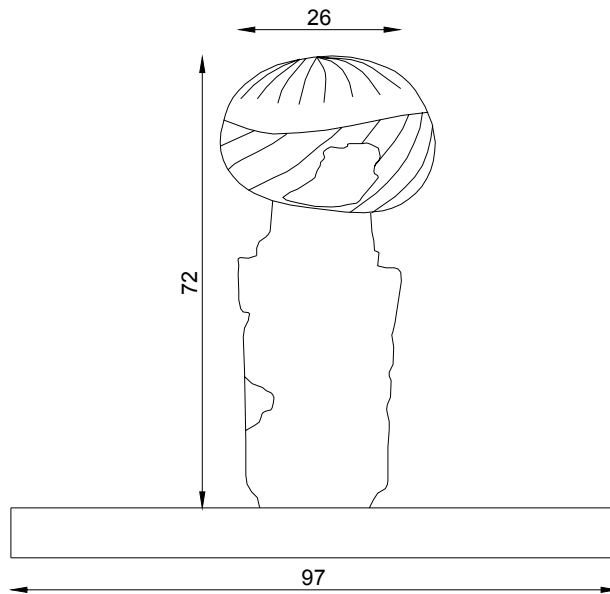
ÖRNEK NO: 33	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 33	
FOTOĞRAF NO: 75	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 33-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Kitabesi tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Kireç Taşı	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Kavuk	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 75

Çizim: 33 Plan

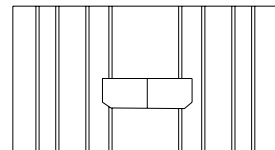
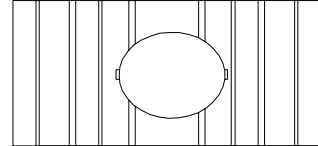

Çizim: 33-a

ÖRNEK NO: 34	KİMLİĞİ: El-hac Ahmed Ağa
SIRA NO: 34	
FOTOĞRAF NO: 76-77-78	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 34-a-b	TARİHİ: H. 21 receb 1245 M. 16 Ocak 1830
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Huve'l-baki / Ecelli hanedan Kastamonu bekaa semtine cefa oldu puyan Minyali menkıbete Beşirzade ridayı hayra zatı idi şayan / Merdkari? idi her bir daifin vire ecrü mükafatı yezdan / Riyadı cennet itsün kabrini hak ola munis ona hur ile gilman / Dedim tarihini el-hac Ahmed Ağanın kılın ruhuna bir fatiha ihsan / Sene 1245 fi 21 receb	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Kavuk	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 76

Çizim: 34 Plan

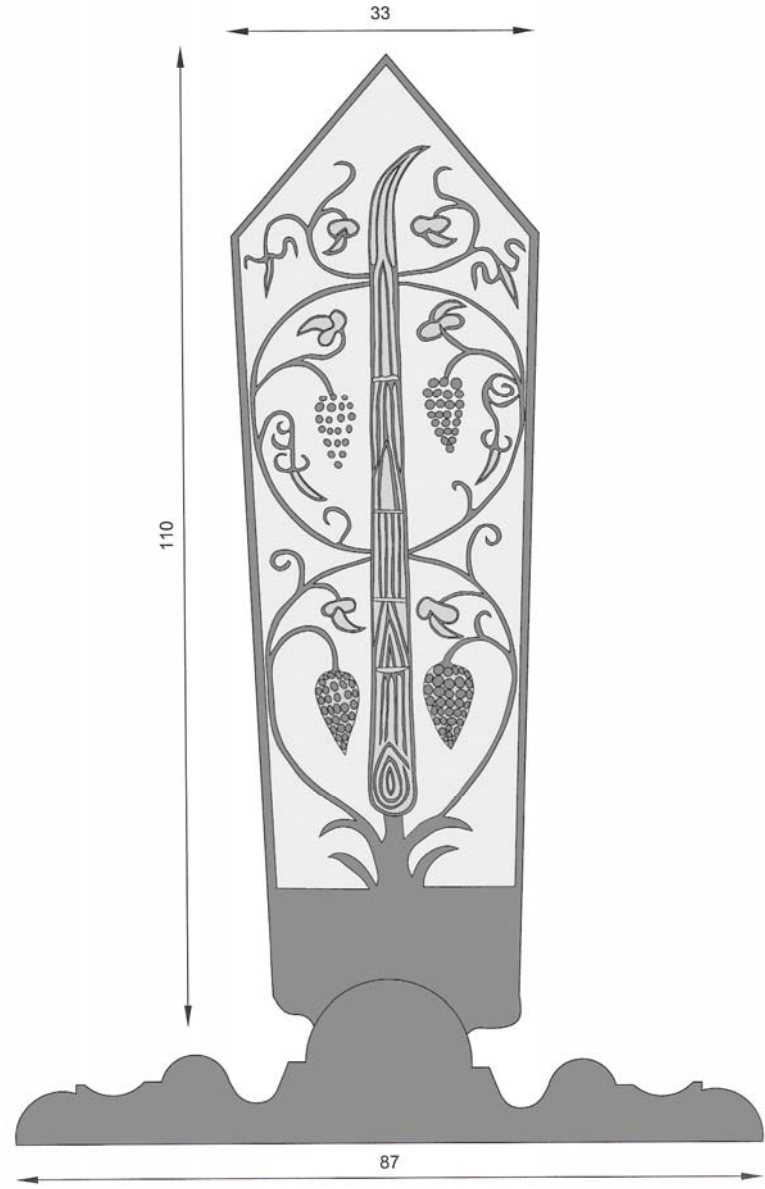
Foto: 77

Çizim: 34-a

Foto: 78

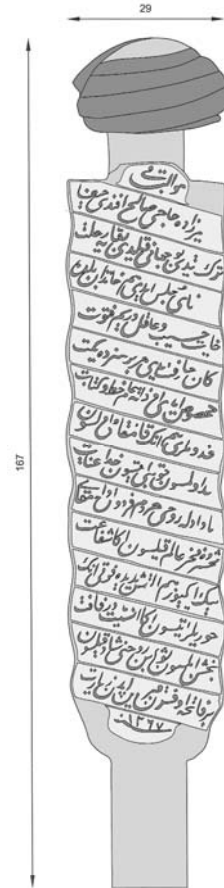

Çizim: 34-b

ÖRNEK NO: 35	KİMLİĞİ: Emirzade Hacı Salih Efendi
SIRA NO: 35	
FOTOĞRAF NO: 79	MESLEĞİ: ?
ÇİZİM NO: 35	TARİHİ: H.1267 M.1850-1851
BULUNDUĞU YER: Nasrullah Camisi Güney Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 17 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki /...Emir zade Hacı Salih Efendi.../ Terk itdi cihanı kıldı bekaya rihlet /.../.../.../ hattı kitabet /.../...hüda inayet /.../ ... alem kılsun ana şefa at / Bin ikiyüz ...altmış yedi de fevti anın / Huriler itsün ana.... / ... olmasun ... ruhi şad kılsun / Bir fatiha okusun ziyaret / sene 1267	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 79

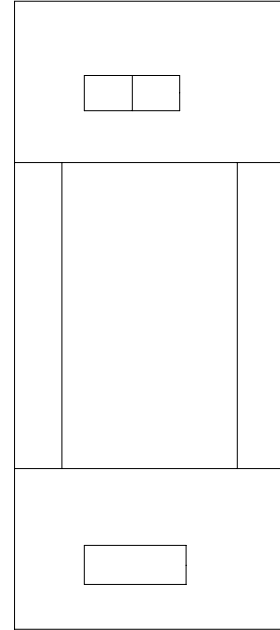

Çizim: 35

ÖRNEK NO: 1	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 36	
FOTOĞRAF NO: 80-81-82	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 36-a-b	TARİHİ: H. 1225 ? M. 1810-1811
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Kitabesi silinmiştir.
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Hallaku'l Baki / La ilahe illallah Muhammedün Resulullah /	
MALZEME: Kireç taşı	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Sülüs	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

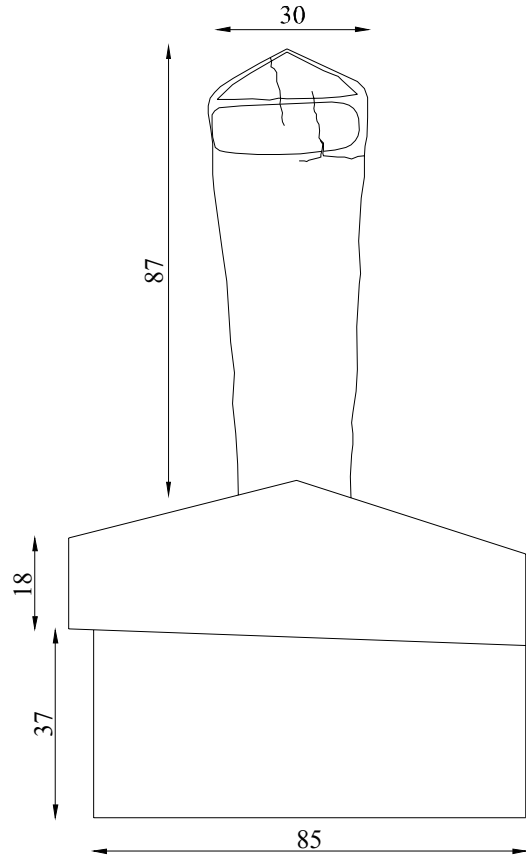
Foto: 80

Çizim: 36 Plan

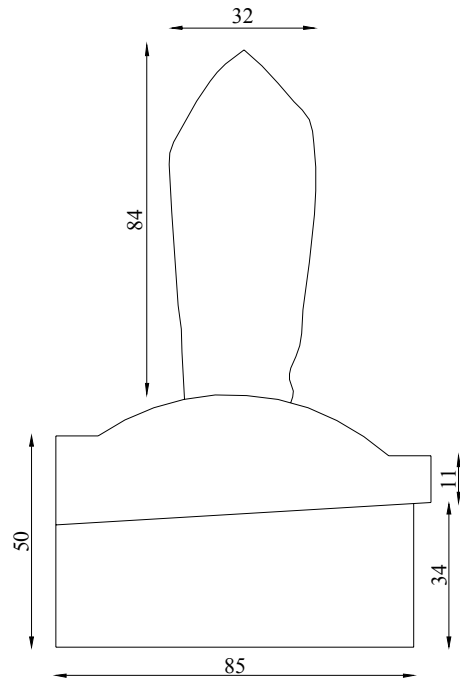
Foto: 81

Çizim: 36-a

Foto: 82

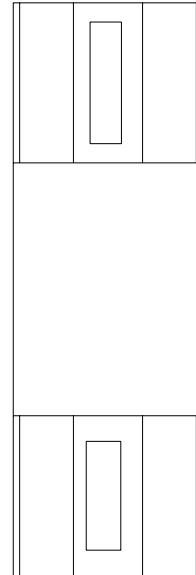

Çizim: 36-b

ÖRNEK NO: 2	KİMLİĞİ: Seyyid Beyin Kerimesi Samiye Hanım
SIRA NO: 37	
FOTOĞRAF NO: 83-84-85-86-87-88	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 37-a-b-c-d-e	TARİHİ: H. 1323 Rabiulevvel M. Mayıs-Haziran 1905
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hu / Köyünde hakdır her nefes / Allah beşbaki musa / Zairi deşt rızade vakfe deştine varalım / Sende gufrana maruz hali nasihat halim /Kendime mal etmedim dünyayı şeydabi niyas / Bir şehid garibtim Allah ancak sahibim / Pikule gezin rahmeti namiye / Seyyid beyin kerimesi Samiye / Hanımın ruhuna fatiha / Sene 1323 rabiu'l-evvel	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Sembolik Lahit
BAŞLIK TİPİ: Bitkisel Tepelik	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 83

Çizim: 37 Plan

Foto: 84

140

39

Çizim: 37-a

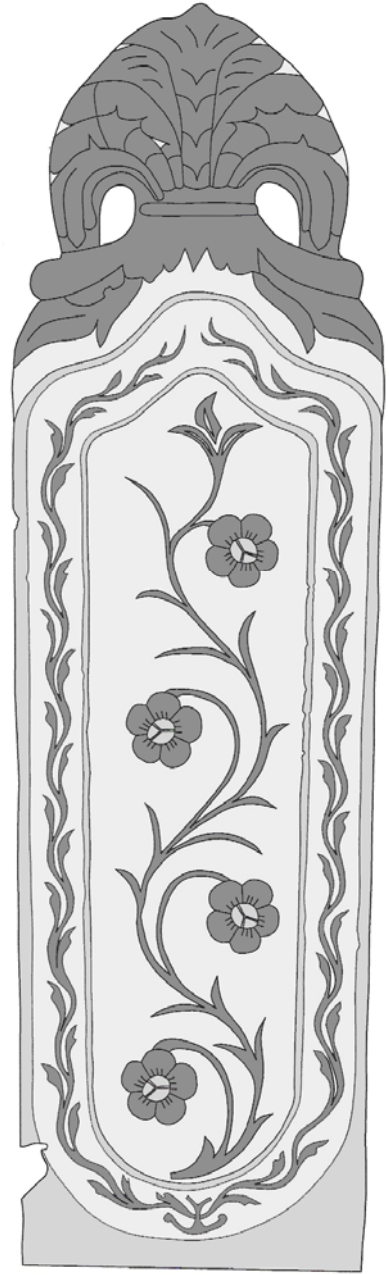

Foto: 85

33

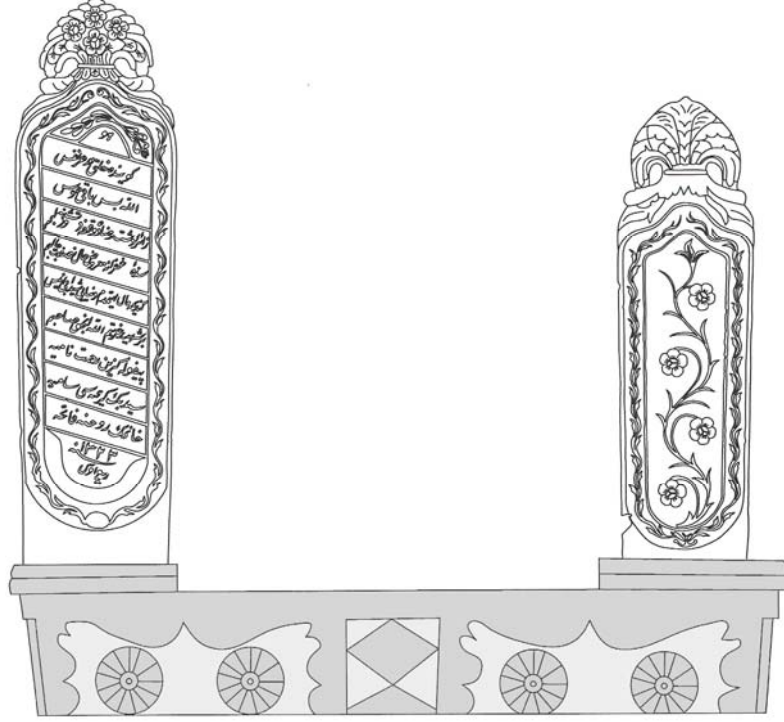
113

Çizim: 37-b

Foto: 86 Güney

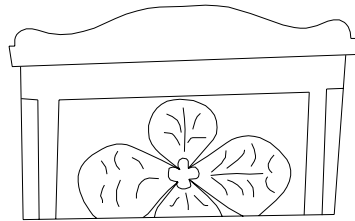
Çizim: 37-c

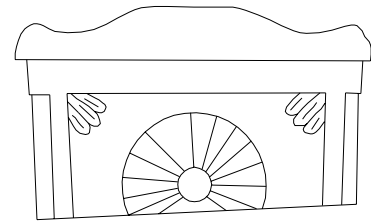
Foto: 87 Batı

Foto: 88 Doğu

Çizim: 37-d

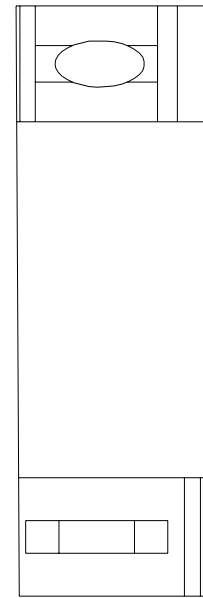

Çizim: 37-e

ÖRNEK NO: 3	KİMLİĞİ: Beşirzade Hacı Abdi Bey
SIRA NO: 38	
FOTOĞRAF NO: 89-90-91	MESLEĞİ: ?
ÇİZİM NO: 38-a-b	TARİHİ: H. 22 Muharrem 1307 M. 18 Eylül 1889
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Kastamonuda bu beşirzade idi hanedan / Bu misafirhanede beslerdi hayli mihman / Yani? meskur ve zemin eyleye mağfuru hak / Nedamet divanında? müstaham idi birçok zaman / Ahir ömründe farzi haccıda kıldı eda / Geldi beş gün sonra oldu semt-i ukbaya revan / Böyle bir zat mekarim? pişanın gaybubeti / Akraba ve asdikaya verdi hüznün bi giran / Hüsn-i bende söyledim tarihi cevher dairini / Hacı Abdi bey ola gufran-ı hakla kamuran / Ruhuçun li'l lahi'l fatiha sene 1307 fi 22 muharrem	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Aziziye Kalıplı Fes	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, konturbas gövdeli AYAK: Bitkisel tepelikli, konturbas gövdeli	

Foto: 89

Çizim: 38 Plan

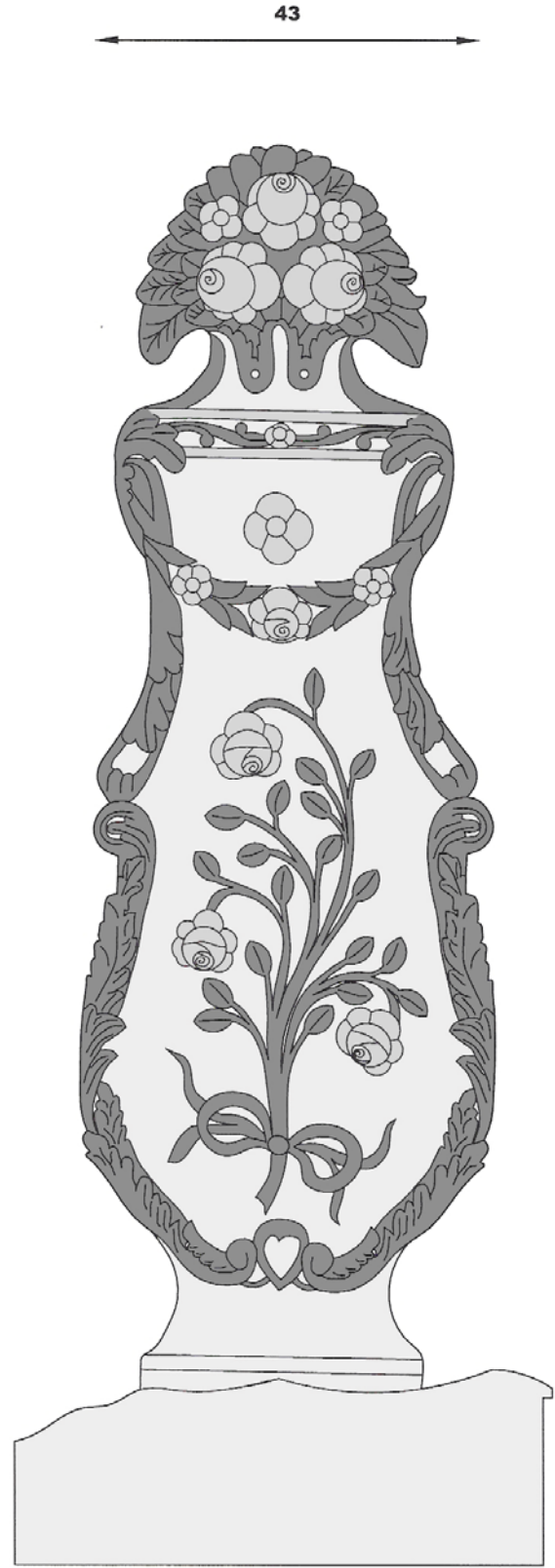
Foto: 90

Çizim: 38-a

Foto: 91

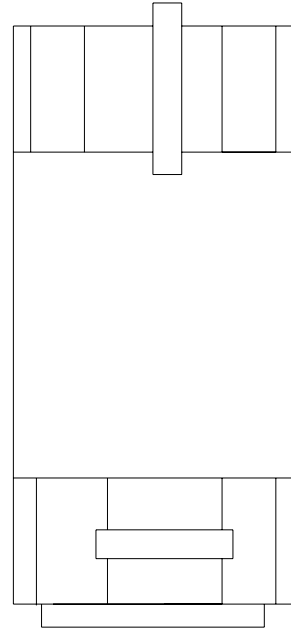

Çizim: 38-b

ÖRNEK NO: 4	KİMLİĞİ: Şeyhzade Ahmet Hasib Efendinin Kerimesi Mesamet Hanım
SIRA NO: 39	
FOTOĞRAF NO: 92-93-94-95-96-97	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 39-a-b-c-d-e	TARİHİ: H. 29 Muharrem 1293 M. 25 Şubat 1876
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Uçdu hayfa gülistanın bülbülü / Cenneti ferdi düşde açdı seninle / Şeyhzade Ahmed Hasib Efendinin / Kerimesi Mesamet hanımın ruhuna / Fatiha sene 1293 29 muharrem	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Sembolik Lahit
BAŞLIK TİPİ: Bitkisel Tepelik	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey kareye yakın dikdörtgen gövdeli AYAK: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey kareye yakın dikdörtgen gövdeli	

Foto: 92

Çizim: 39 Plan

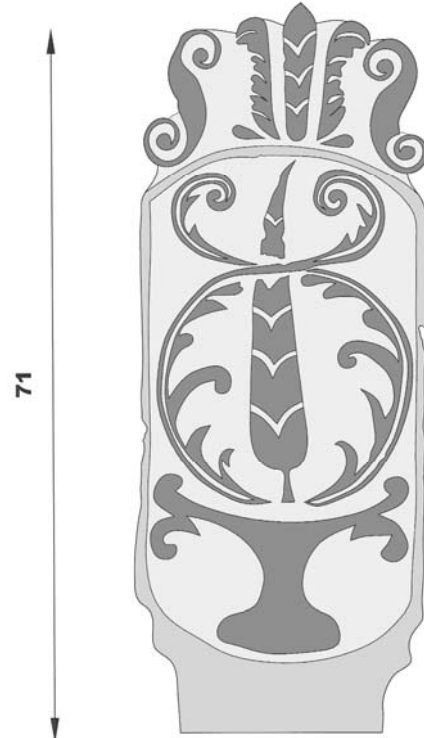
Foto: 93

Çizim: 39-a

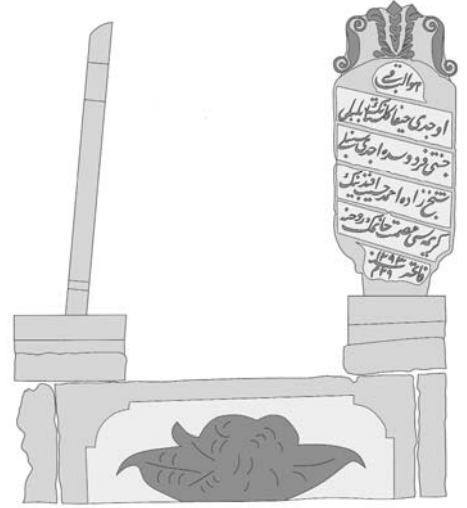
Foto: 94

Çizim: 39-b

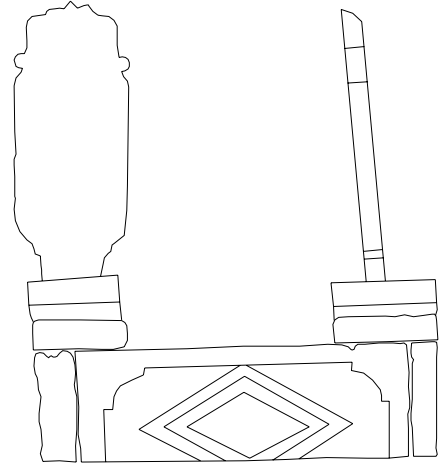
Foto: 95 Kuzey

Çizim: 39-c

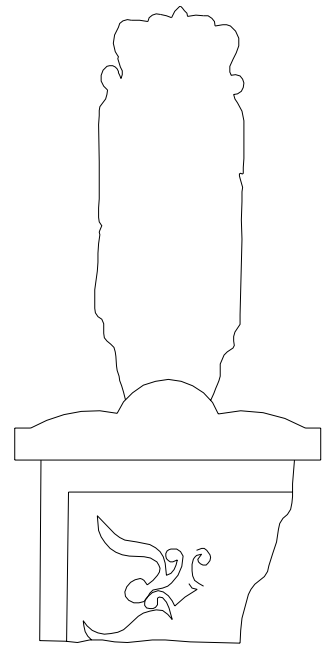
Foto: 96 Güney

Çizim: 39-d

Foto: 97 Doğu

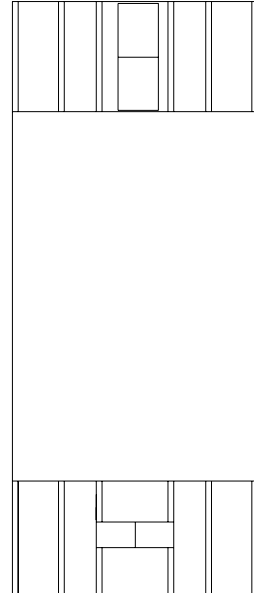

Çizim: 39-e

ÖRNEK NO: 5	KİMLİĞİ: Hafız Ahmed Said Efendinin Validesi Şerife Hanım
SIRA NO: 40	
FOTOĞRAF NO: 98-99-100	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 40-a-b-c-d	TARİHİ: H. 1258 M.1842-1843
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Hayyu'l Baki / Fealem ennehu la ilahe illallah / Muhammedin Resulallah haza merkadi merhume ve mağfur leha / El şeyh es-seyyid Hafız Ahmed Said / Efendinin validesi / Şerife hanımın ruhuçün el fatiha / sene 1258	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Celi sülüs	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 98

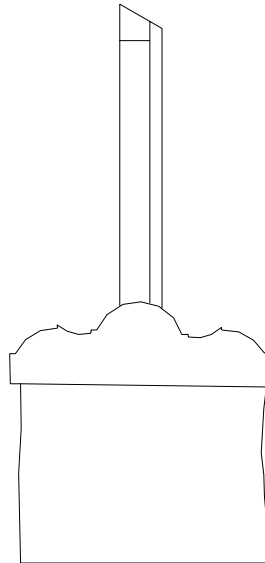
Çizim: 40 Plan

Foto: 99

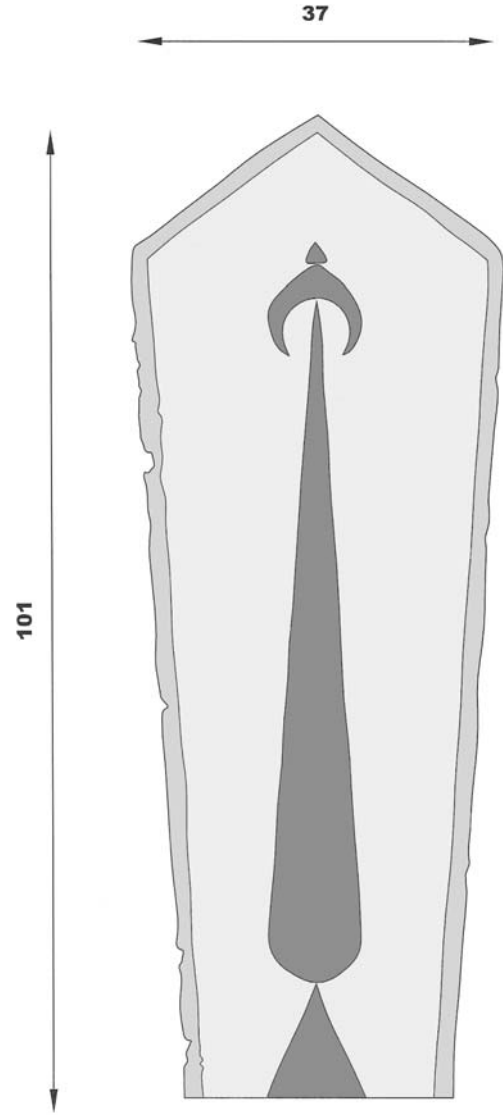
Çizim: 40-a

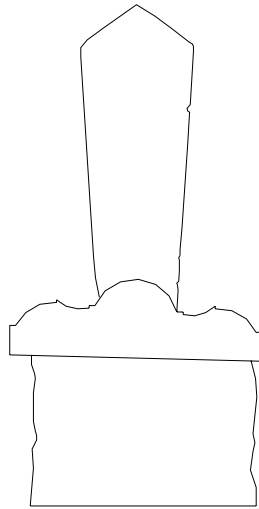
Çizim: 40-b Batı

Foto: 100

Çizim: 40-c

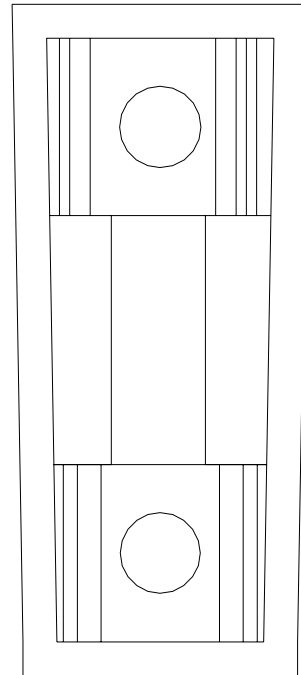

Çizim: 40-d Doğu

ÖRNEK NO: 6	KİMLİĞİ: Hamide Hanım
SIRA NO: 41	
FOTOĞRAF NO: 101-102-103-104-105-106	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 41-a-b-c-d-e-f-g-h-i	TARİHİ: H. 15 safer 1321 M. 13 Mayıs 1903
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki/Vah hamide hanım ukbaya oldu / kendi taç el selihat var el fenadan bi günah / Zevce sahibi kemalet şeyh mevlana hasib / Çıkdı hayfa ruhdur ki hafi fet ikdinah / Eylemişdi mutbah mihmanda efnai vucud / Ecrini yevmul hayır emirane vaziyed ya ilahi / Hatim hani gibi ibzal ederdi nati / rahatında ahladı bil cümle ehli hanikah / Rahmetullahu hiliha zaiyatdan bir nisa / Fakri alem gausi azamdır kıyamında penah / 1321 saferu'l haram yevm 15 Çarşamba Ayak Taşı: Rahmetullahu Aleyna	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Sembolik Lahit
BAŞLIK TİPİ: Fes	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ:Başlıklı, silindir gövdeli AYAK: Silindir gövdeli	

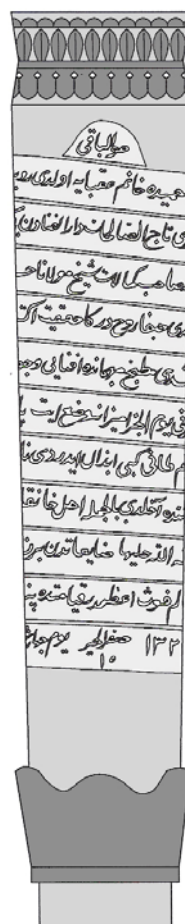
Foto: 101

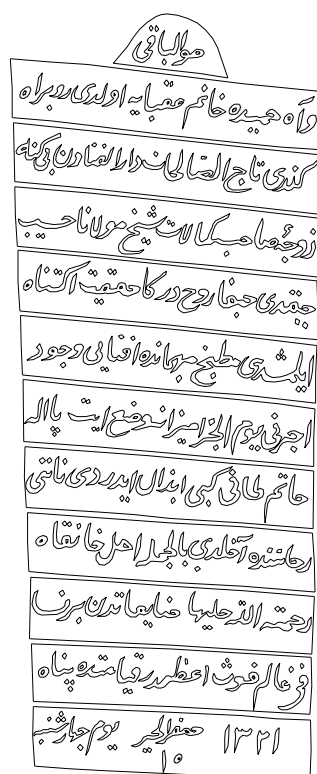
Çizim: 41 Plan

Foto: 102

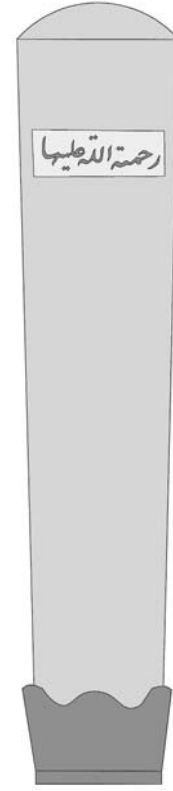
Çizim: 41-a

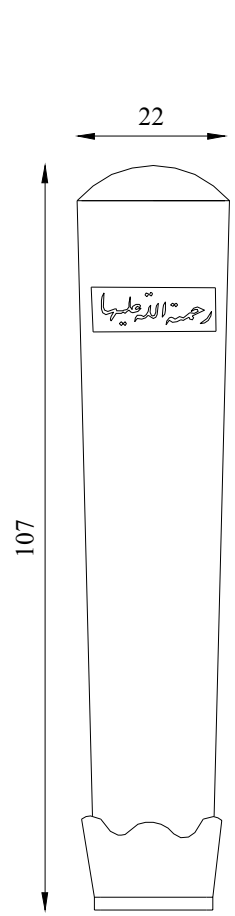
Çizim: 41-b

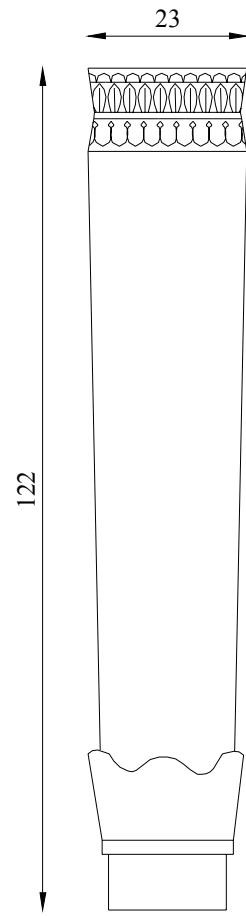
Foto: 103

Çizim: 41-c

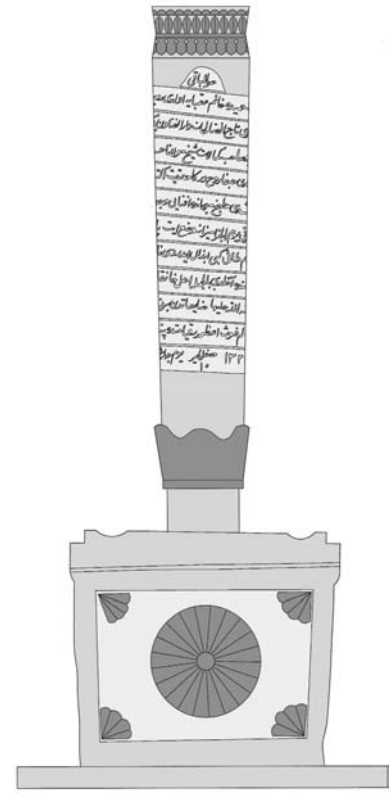
Çizim: 41-d

Çizim: 41-e

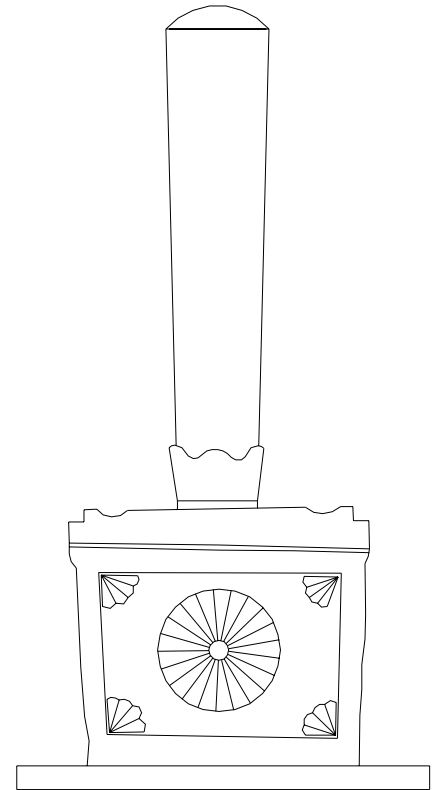
Foto: 104 Batı

Çizim: 41-f

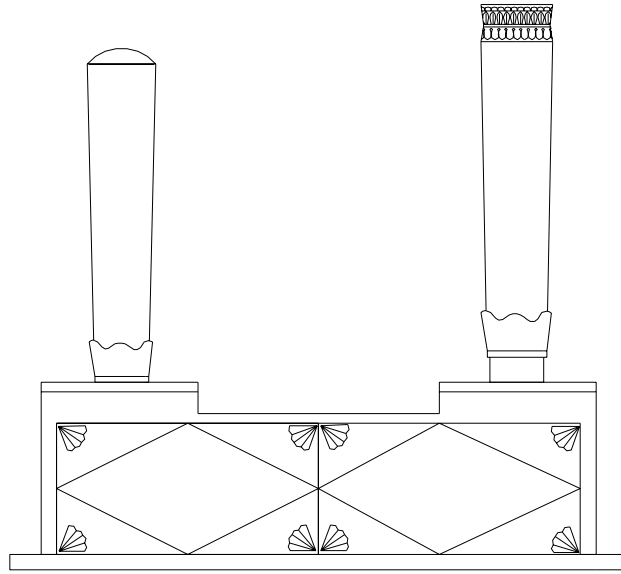
Foto: 105 Doğu

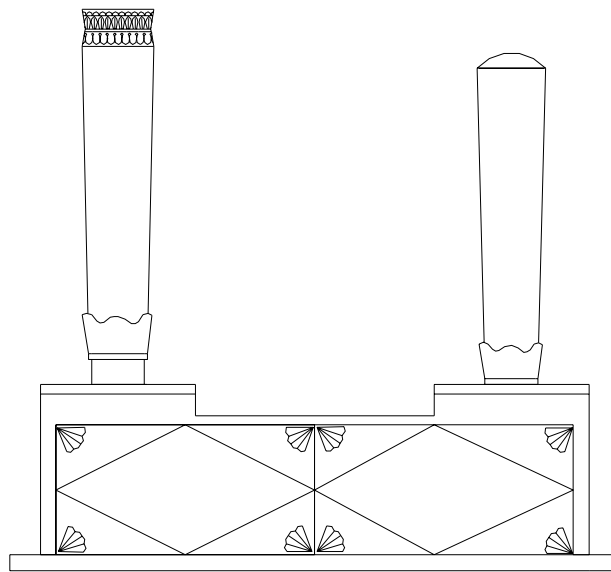
Çizim: 41-g

Foto: 106 Kuzey

Çizim: 41-h

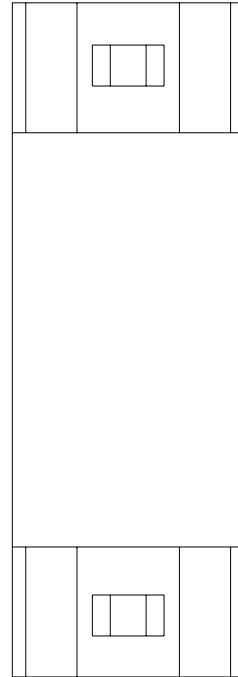

Çizim: 41-i Güney

ÖRNEK NO: 7	KİMLİĞİ: ?
SIRA NO: 42	
FOTOĞRAF NO: 107-108-109-110-111	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 42-a-b-c-d	TARİHİ: ?
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Hayyu'l Baki / Fealem ennehu la ilahe illallah / Muhammedin Resulallah / dergah-ı şerifin post / Nişani efendinin / Halilesi emirü'l salikin / ...Hanımın ruhuna / fatiha sene	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Celi sülüs	MEZAR TÜRÜ: Açık Sembolik Lahit
BAŞLIK TİPİ: Güneş Motifi Başlıklı	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Güneş motifi başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Güneş motifi başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 107

Çizim: 42 Plan

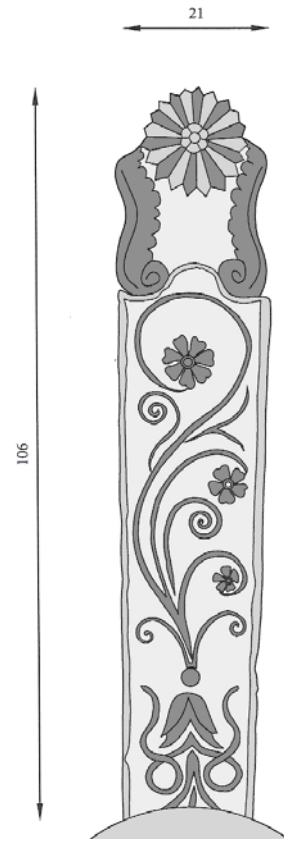
Foto: 108

Çizim: 42-a

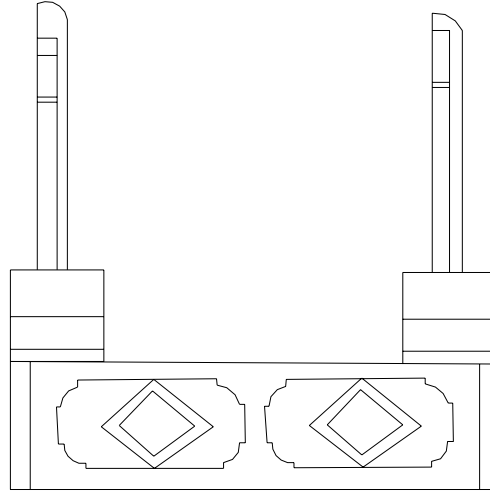
Foto: 109

Çizim: 42-b

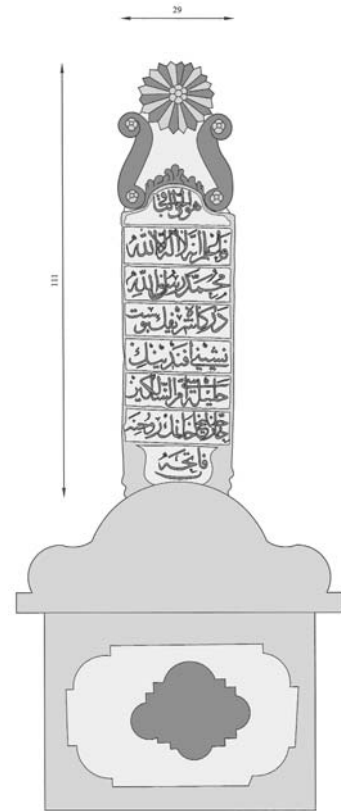
Foto: 110 Güney

Çizim: 42-c

Foto: 111 Batı

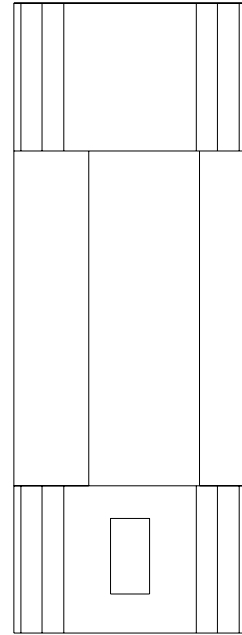

Çizim: 42-d

ÖRNEK NO: 8	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 43	
FOTOĞRAF NO: 112-113-114-115-116	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 43-a-b-c-d	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Baş taşı mevcut değil ayak Taşı sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Sembolik Lahit
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 112

Çizim: 43 Plan

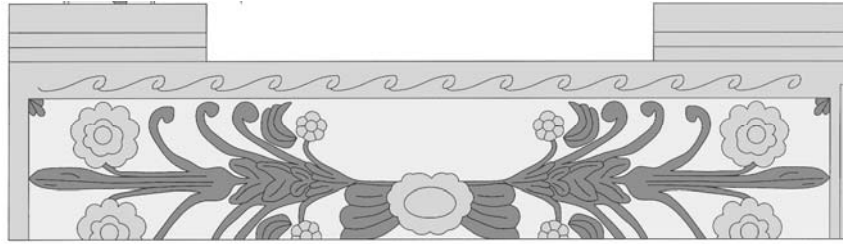
Foto: 113

Çizim: 43-a

Foto: 114 Kuzey

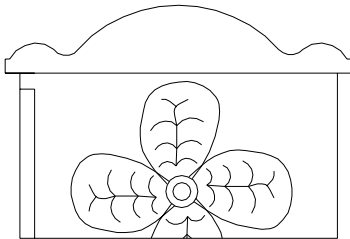
Çizim: 43-b

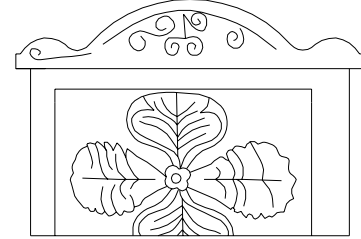
Foto: 115 Batı

Foto: 116 Doğu

Çizim: 43-c

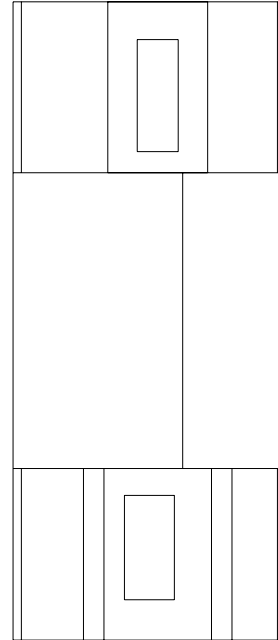

Çizim: 43-d

ÖRNEK NO: 9	KİMLİĞİ: Şemizade?..... Hanım
SIRA NO: 44	
FOTOĞRAF NO: 117-118-119-120-121-122	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 44-a-b-c-d-e	TARİHİ: H. 1248 M.1832-1833
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Hadimü'l fukara / Abdülaziz zade / Elhaç hafızül Ahmed / Şemizade ... / Hanımın ruhuna fatiha / Sene 1248	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Sülüs	MEZAR TÜRÜ: Açık Sembolik Lahit
BAŞLIK TİPİ: Bitkisel Tepelik	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey kareye yakın dikdörtgen gövdeli	

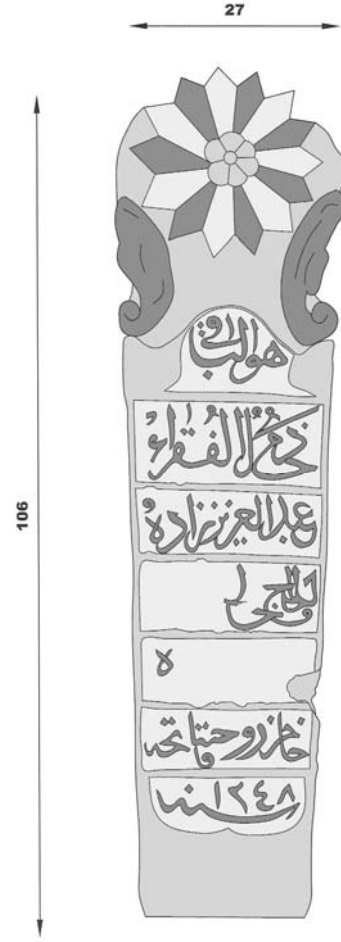
Foto: 117

Çizim: 44 Plan

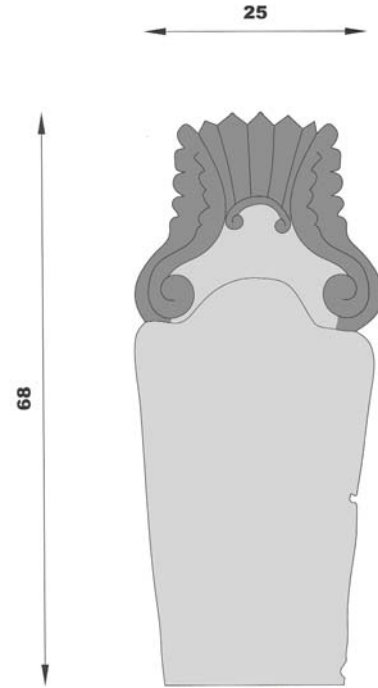
Foto: 118

Çizim: 44-a

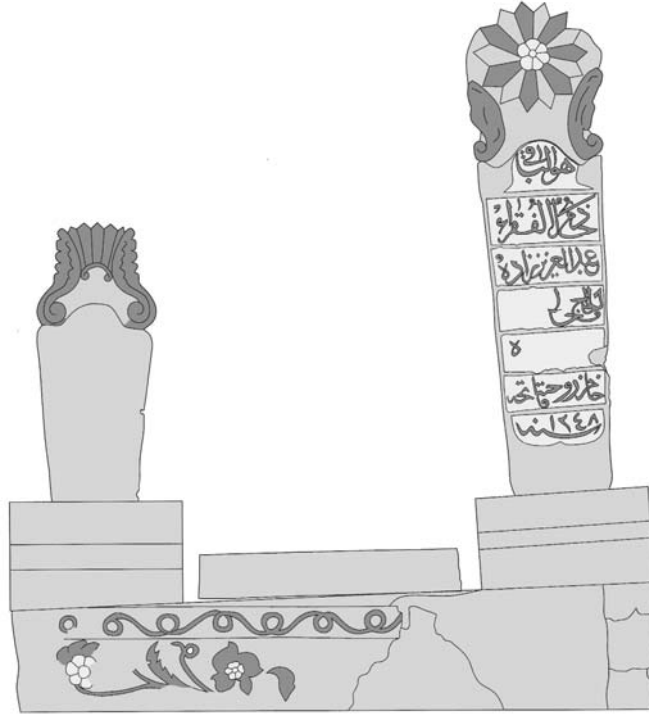
Foto: 119

Çizim: 44-b

Foto: 120 Kuzey

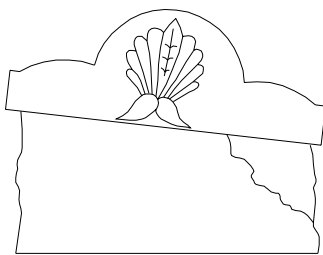
Çizim: 44-c

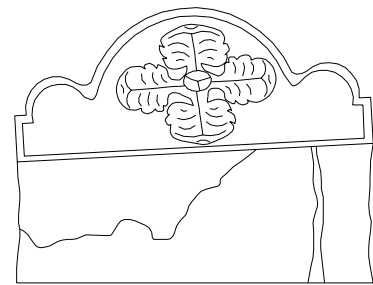
Foto: 121 Batı

Foto: 122 Doğu

Çizim: 44-d

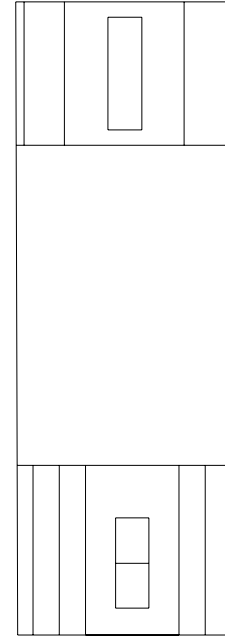

Çizim: 44-e

ÖRNEK NO: 10	KİMLİĞİ: Hatib Ağa zadenin Kerimesi Hafize Zeliha Hanım
SIRA NO: 45	
FOTOĞRAF NO: 123-124-125-126	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 45-a-b-c	TARİHİ: H.1286 safer M. Mayıs-Haziran 1869
BULUNDUĞU YER: Yılanlı Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 16 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Hayyü'l Baki / Haza merkat ve mağfurun lahe / Hatib ağa zadenin / Kerimesi hafize / Zeliha hanım / Ruhuna fatiha / Sene 1286 sim	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Sülüs	MEZAR TÜRÜ: Açık Sembolik Lahit
BAŞLIK TİPİ: Bitkisel Tepelik	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 123

Çizim: 45 Plan

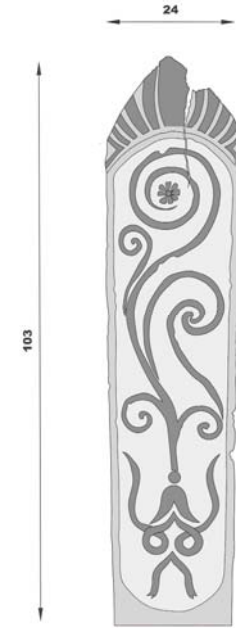
Foto: 124

Çizim: 45-a

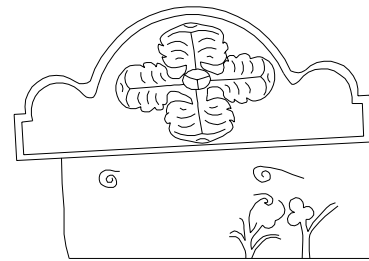
Foto: 125

Çizim: 45-b

Foto: 126 Doğu

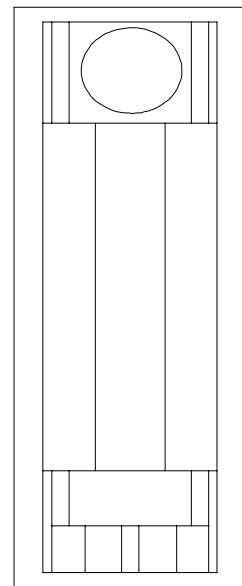

Çizim: 45-c

ÖRNEK NO: 1	KİMLİĞİ: Keskinzade Ahmed Rıza Efendi
SIRA NO: 46	
FOTOĞRAF NO: 127-128-129	MESLEĞİ: ?
ÇİZİM NO: 46-a-b	TARİHİ: H. 28 Rabiulahir 1162 M. 17 Nisan 1749
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Baş Taşı: Hüve'l Hadi / merhum ve mağfurle kastamonu /Eşrafından diyarbakır eshabından / Keskin zade Ahmed Rıza Efendi / Ruhiçün el fatiha / fi 28 rabiu'l-ahir sene 1162 Ayak Taşı: fi 28 rebiü'l-ahir Hüve'l Baki sene 1212 / Cenab-ı seyidin damadı bu Ahmed Rıza Efendi / Gelub iş bu bekaya bende kıldı suratın ifna teşhir eylemişdi namı menla ile beynennas / Selatta semahatde zamanında idi yekta / Olub nimel halef keskin efendi gibi bir zalit / Siare hem kibare mecra-i zişan idi hakka /Makamı mehbati envar-i feyzi olasın?oldukça / Tariki Nakşibendi-i havacı kaniyle ola hempa / Sacub gözyaşlarını cevher gibi tarihi yazan / Maarifhane-i ukbaya rihlet eyledi menla	
MALZEME: Mermer -Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Başlık – Kaş Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, silindirik gövdeli AYAK: Kaş kemerli , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

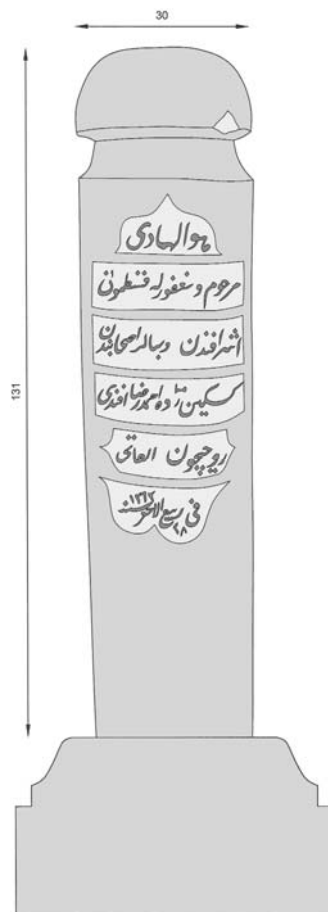
Foto: 127

Çizim: 46 Plan

Foto: 128

Çizim: 46-a

Foto: 129

Çizim: 46-b

ÖRNEK NO: 2	KİMLİĞİ: Seyyid Efendi zade
SIRA NO: 47	
FOTOĞRAF NO: 130-131-132-133	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 7 cemazeyilahir 1300 M. 15 Nisan 1883?
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07- 2005	
KİTABESİ: Baş Taşı: ... / etti hazretlerinin maktumları / ... / ...necmeddin efendi eylesin cennete / Ruhuna rızaen lillahi teala / el fatiha Ayak Taşı: ömrüiş 41 vefatiş sene 1300 mevlüdiş 1259 / Derifa hazreti seyyid efendi zade ol dana / Huzura davet-i hakka icabet eyledi nagah / İki şehbal himmet eylemişdi zebdû takvayı / Uruç-u asiman ilim ve ünvanda edveli agah / Damadım (küllu şeyin halikün) remzin alıb nefsiye / maarifhane vahdetde bulmuşdu bekaya allah / Kulub Salkande nakşi feyzi halid oldukça / Erişin onada şeyh bahaeddin muhammed şah / şerseki cevher ile yazdı her mahir fevti tarihin / Riyad-ı adne necmeddin efendi kıldı menziligah / fi cemaziye'l ahir ve fi 7 miman? leyle-i cuma	
MALZEME: Mermer -Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Başlık – Kaş Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, silindir gövdeli AYAK: Kaş kemerli , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 130

Foto: 131

Foto: 132

Foto: 133

ÖRNEK NO: 3	KİMLİĞİ: Ahmed Hicabi
SIRA NO: 48	
FOTOĞRAF NO: 134-135-136	MESLEĞİ: Hoca
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 15 zilkade 1306 M. 13 Temmuz 1889
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Baş Taşı:	Hu Allah / Havace şeyh ahmed siyahi / Hazretlerinin ferzendi hasan Almani / makamı irşad ve insani / ve nuskani ilim ve irfanın elem mül kitab / faslul hitab Mevlana havace / Eş şeyh seyyid Ahmet Hicabi / Hazretlerinin ruhuna el fatiha / fi sene 1306 15 zilkade
Ayak Taşı:	Hüve'l Baki/Tarih-i vefatları 1306 irşadları 15müddet-i ömürleri 66 Havace seyyid ki onun Ahmed Hicabi namıdır /salıkanı rahe Hakka oldu bunda kıblegah / eylemişdi hak onu insan-ı kamil bil vücu / Himmeti asarıdır işte onun bu hanikah / Öyle bir hurşidi uc ilim vel hümam idi kim / Keşif olurdu halka-i feyzinde her bir iştibah / Mürşid-i irfani meab ve fazılı ali-i cenab / Varisi ilmi nebi ve arifi surri ilahi / Düştü bir necmi şeref cevher gibi mahir yere / Makadı sıdkı hüdayi itti seyyid nazıkah
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Başlık – Dilimli Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, silindirik gövdeli AYAK: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 134

Foto: 135

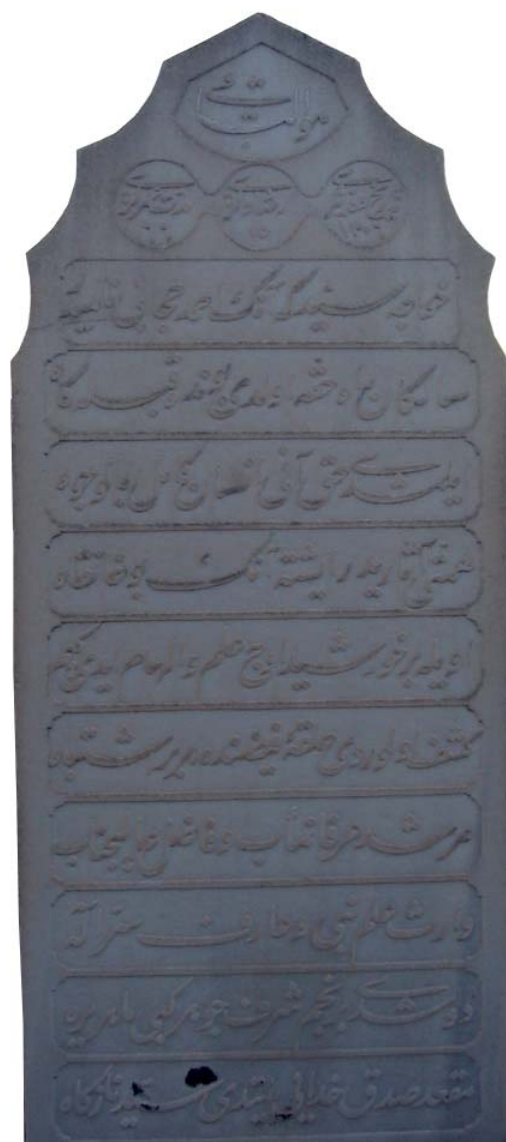

Foto: 136

ÖRNEK NO: 4	KİMLİĞİ: Şeyh Ahmed Siyahi
SIRA NO: 49	
FOTOĞRAF NO: 137-138-139	MESLEĞİ: Hoca
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 1291 cemazeyilahir M. Temmuz-Ağustos 1874
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Baş Taşı: Hüve'l Hayyul Baki / Mevlana halid kaddise sırrehu el vahid / Hazretlerinin hulefa-i fehâmından / Kemali edeb ilmiye ve ameliye eshabı / Kiramından eş şeyh el hac Ahmed Siyahi kaddise sırrehu tealâ / Hazretlerinin ruhi tayyibesine / rızaen lillahil el fatiha Ayak Taşı: Hu / ömrüsü sene 100 / irşadı Sene 50 / vefatı Sene 1291 / Kutbü devranı cihan Ahmed Siyahi şanı kim / Zahir ve batını kılmışdı hakka iman ile / irci-i emriniguş eyleyecek ahir ve kar / Leyse fiddareyni gayrı Allah dedi piran ile/ hizmetinde hakk resulü erkemi hoşnut edüb / Mazharı afvu şefaât eyleye akranile / verdi akitab makamını nur-u çesmisinde / maşıyan ikbal edüb ... can ile / sende tahrir eyle ... / vuslat oldu hakka dil cami ve irfan ile / fi..? cemazeyil ahir yevm	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Başlık – Dilimli Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, silindir gövdeli AYAK: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 137

Foto: 138

Foto: 139

ÖRNEK NO: 5	KİMLİĞİ: Şeyh Ahmed Hicabi Efendinin Halilesi Hayriye Dudu Hanım
SIRA NO: 50	
FOTOĞRAF NO: 140	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 1309 M.1891-1892
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Şeyh Ahmed Hicabi / Efendinin halilesi / Hacı Dalbazzade / Kerimesi hayriye?Dudu / hanımın ruhiçün / rızaen li'l lahi'l fatiha / sene 1309	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sivri Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 140

ÖRNEK NO: 6	KİMLİĞİ: Mihmanzade Mehmet Fahreddin Efendinin Kerimesi Fahriye Hanım
SIRA NO: 51	
FOTOĞRAF NO: 141	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: ... hafız emin / Efendinin damadı .../ Mihmanzade mehmet fahreddin / Efendinin kerimesi merhum / Fahriye hanım ruhuna fatiha	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sivri Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 141

ÖRNEK NO: 7	KİMLİĞİ: Seyyid Hicabi
SIRA NO: 52	
FOTOĞRAF NO: 142	MESLEĞİ: Müderris
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H.1294 M.1877-1878
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Hafidi cenabi seyyid hicabi / namı ... / ... / ... / Müderrisi şehri Edirne iken / ... / bin iki yüz doksan dört ... / cayi karar eddi bağı cihane	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

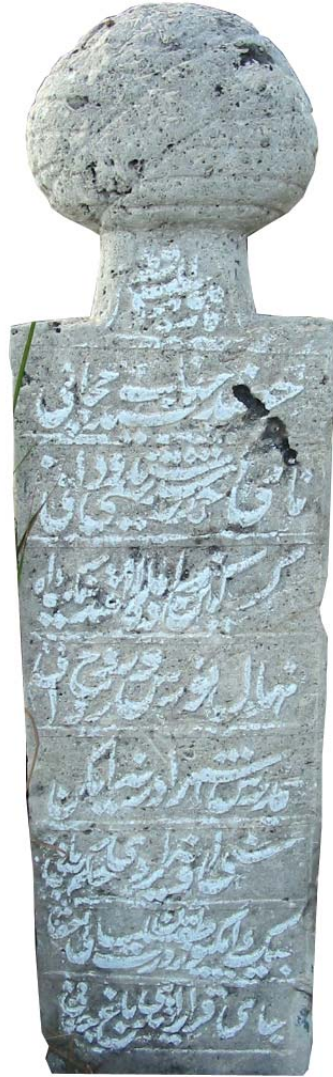

Foto: 142

ÖRNEK NO: 8	KİMLİĞİ: ?
SIRA NO: 53	
FOTOĞRAF NO: 143	MESLEĞİ: ?
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 29 ramazan 1340 M. 26 Mayıs 1922
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Ramazan 29 / yevm Cuma sene 1340	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 143

ÖRNEK NO: 9	KİMLİĞİ: Saadettin Efendinin Zevcesi
SIRA NO: 54	Reşide Hanım
FOTOĞRAF NO: 144	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H.1326 M.1908-1909
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Hayyüllazi El Mevt / Salahattan bu reşide hanım etti irtimal / Daima itmekte idi emir hak imtisal / Ziyur ahlaka hayran iderdi herkesi / Kabrini piri nur ider onu cenabizi el heman / Eşraf-ı mahliyeden yeram Kadızade / kerimesi ... kiramdan Saadettin / Efendi zevcesi Reşide Hanımın / ruhuna Fatiha el salavat / sene 1326	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sivri Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 144

ÖRNEK NO: 10	KİMLİĞİ: Hasan Efendizadenin Kerimesi Cemile Hanım
SIRA NO: 55	
FOTOĞRAF NO: 145	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 23 receb 1303 M. 27 Nisan 1886
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / İşbu makamda vefa / Dergahında ey ya merhumede / Şefaatinin deryası / ... Hasan efendizade / kerimesi Cemile Hanım ruhuna / rızaen li'l lahi'l fatiha / sene 1303 receb fi 23	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Yuvarlak Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ:Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 145

ÖRNEK NO: 11	KİMLİĞİ: Ali Rıza Efendinin Kerimesi Emine Kamile Hanım
SIRA NO: 56	
FOTOĞRAF NO: 146	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H. 1328 M.1910-1911
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Ah mine'l mevt / Kastamonu eşrafından / Ceza askerisi reisi / Yenal? Ali Rıza Efendinin / Kerimesi Emine Kamile / Hanımın ruhuna fatiha / sene 1328	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sivri Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 146

ÖRNEK NO: 12	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 57	
FOTOĞRAF NO: 147	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Kitabesi tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Dilimli Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 147

ÖRNEK NO: 13	KİMLİĞİ: ?
SIRA NO: 58	
FOTOĞRAF NO: 148	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: ?	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Dilimli Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Dilimli kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

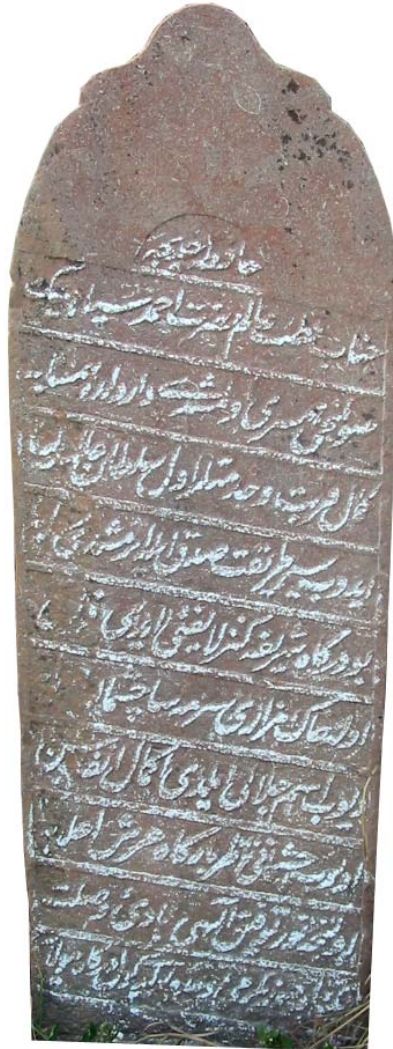

Foto: 148

ÖRNEK NO: 14	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 59	
FOTOĞRAF NO: 149	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sivri Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 149

ÖRNEK NO: 15	KİMLİĞİ: Keskinzade Ahmet Rıza Efendinin Halilesi Halime Hanım
SIRA NO: 60	
FOTOĞRAF NO: 150	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: H.1324 M.1906-1907
BULUNDUĞU YER: Ahmet Dede Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 25 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hu / Lailahe illallah el melik el hak el mabeyn / Muhammed resulallah sadak-ı alü alemin / Şeyh Nasır efendi kerimesi /ve Keskinzade Ahmet Rıza / efendi halilesi Halime hanımın / Ruhuna rızaen lillahil fatiha / 1324	
MALZEME: Mermer	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Toprak Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sivri Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 150

ÖRNEK NO: 1	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 61	
FOTOĞRAF NO: 151	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Tahrip olmuştur.
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: -	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sonradan yapılmıştır. AYAK: Sonradan yapılmıştır.	

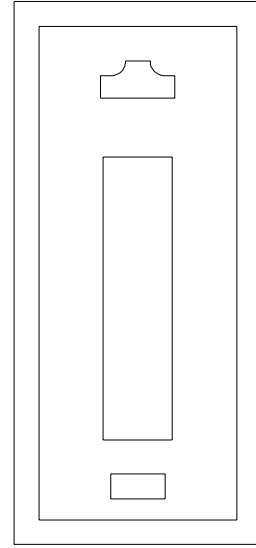

Foto: 151

ÖRNEK NO: 2	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 62	
FOTOĞRAF NO: 152-153	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 62-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sivri Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

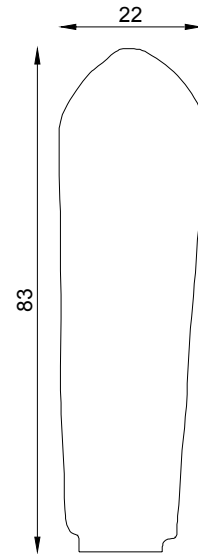
Foto: 152

Çizim: 62 Plan

Foto: 153

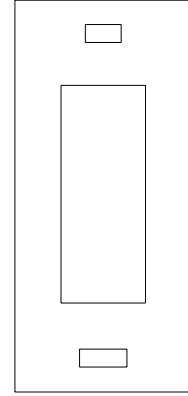

Çizim: 62-a

ÖRNEK NO: 3	KİMLİĞİ: ?
SIRA NO: 63	
FOTOĞRAF NO: 154-155-156	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 63-a-b	TARİHİ: H.1291 M.1908-1909
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / La ilahe illallah muhammeden resullallah / Menmate gariben fekad mate şahiden / ... resullallah / ... / ... / Ruhuna fatiha sene 1291	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Bitkisel Tepelik	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Başlık ve gövde kısmı kırılmıştır.	

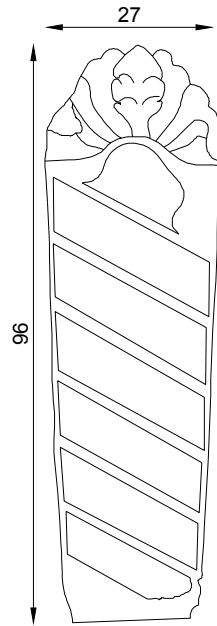
Foto: 154

Çizim: 63 Plan

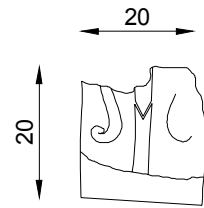
Foto: 155

Çizim: 63-a

Foto: 156

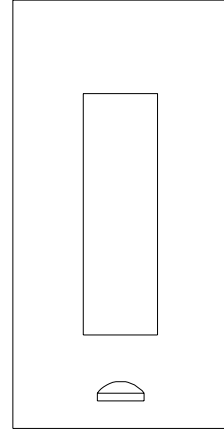

Çizim: 63-b

ÖRNEK NO: 4	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 64	
FOTOĞRAF NO: 157	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 64-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Yuvarlak Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

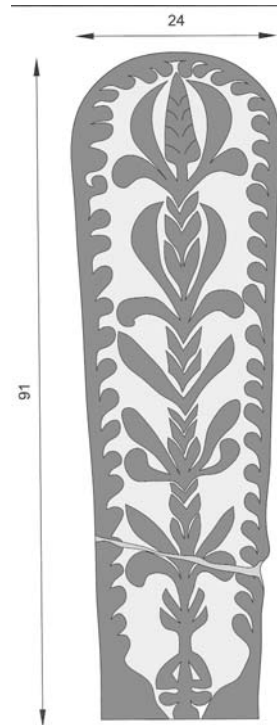
Foto: 157

Çizim: 64 Plan

Foto: 158

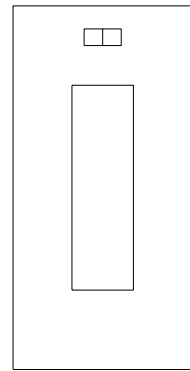

Çizim: 64-a

ÖRNEK NO: 5	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 65	
FOTOĞRAF NO: 159-160	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 65-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

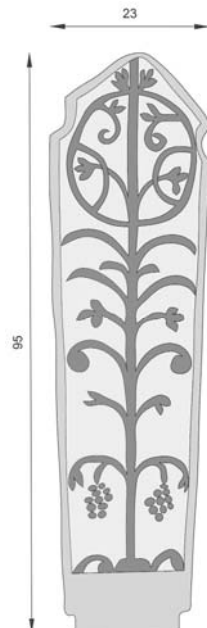
Foto: 159

Çizim: 65 Plan

Foto: 160

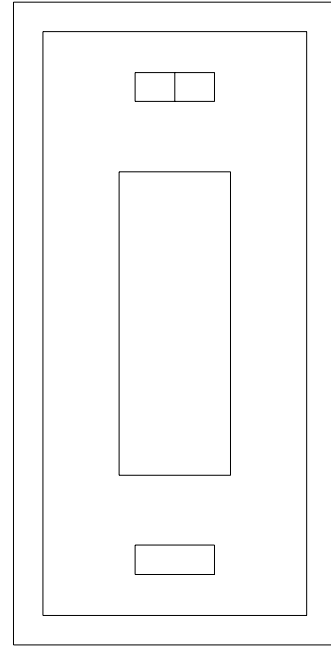

Çizim: 65-a

ÖRNEK NO: 6	KİMLİĞİ: Şeyhzade Hacı Mustafa Beyin Mutekası Zerafet Hanım
SIRA NO: 66	
FOTOĞRAF NO: 161	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 66-a	TARİHİ: H. 19 safer 1302 M. 8 Aralık 1884
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Menmate gariben / Fekad mate şahiden / Şeyhzade Hacı Mustafa / Beyin mutekası Zerafet / Hanımın ruhuna fatiha / sene 1302 fi 19 safer	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Yuvarlak Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

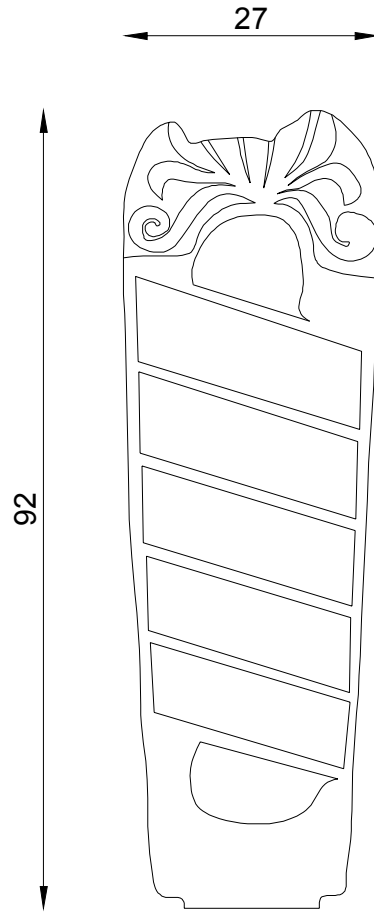
Foto: 161

Çizim: 66 Plan

Foto: 162

Çizim: 66-a

Foto: 163

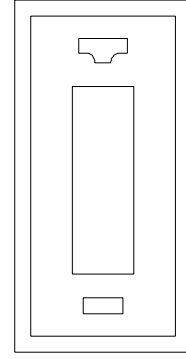

Çizim: 66-b

ÖRNEK NO: 7	KİMLİĞİ: Şemsizade Mustafa Beyin Kerimesi Senadil Hanım
SIRA NO: 67	
FOTOĞRAF NO: 164-165	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 67-a	TARİHİ: H. 1251 M. 1835-1836
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / La ilahe illallah muhammeden resulallah / Menmate gariben fekad mate şahiden / ... Şemsizade / El hac Mustafa Beyin / Kerimesi Senadil hanımın / Ruhuna fatiha sene 1251	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Yuvarlak Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ:Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 164

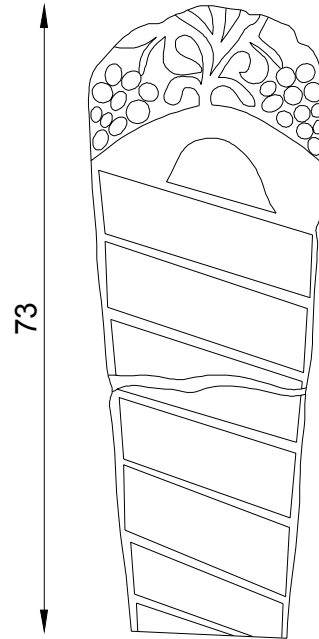

Çizim: 67 Plan

25

Foto: 165

Çizim: 67-a

ÖRNEK NO: 8-9-10-11-12-13	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 68-69-70-71-72-73	
FOTOĞRAF NO: 166	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sonradan yapılmıştır.
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sonradan yapılmıştır AYAK: Sonradan yapılmıştır	

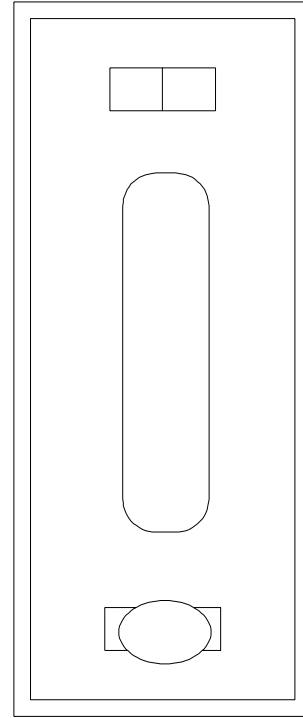

Foto: 166

ÖRNEK NO: 14	KİMLİĞİ: Çerkezzade Seyyid Mehmed Ali Ağa
SIRA NO: 74	
FOTOĞRAF NO: 167	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 74-a-b	TARİHİ: H.1319 Cemaziyelahir M. Eylül-Ekim 1901
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Sene 1319 / Görem dirsın cemal-i mustafayı / Gönülden sil gubari masevayı / Yüzün tutNakşibende / Bulam dirsın hakikat-ı kimyayı / Çerkezzade Seyyid Mehmed Ali Ağa / Ruhuna lillahil fatiha / cemaziyelahir	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Kapak Taşlı Mezar
BAŞLIK TİPİ: Başlık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Sivri kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

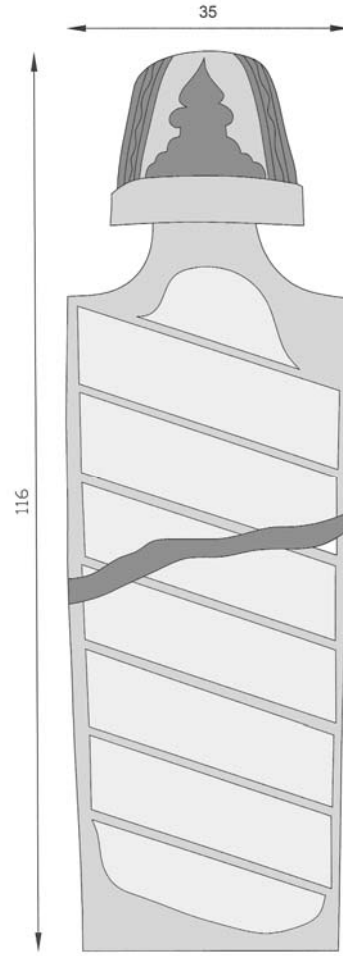
Foto: 167

Çizim: 74 Plan

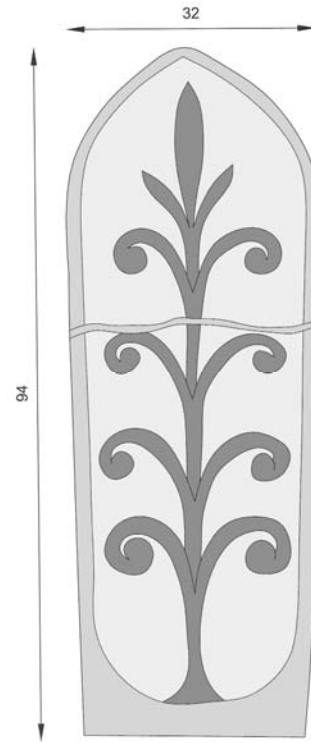
Foto: 168

Çizim: 74-a

Foto: 169

Çizim: 74-b

ÖRNEK NO: 15-16-17	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 75-76-77	
FOTOĞRAF NO: 170	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sonradan yapılmıştır.
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sonradan yapılmıştır AYAK: Sonradan yapılmıştır	

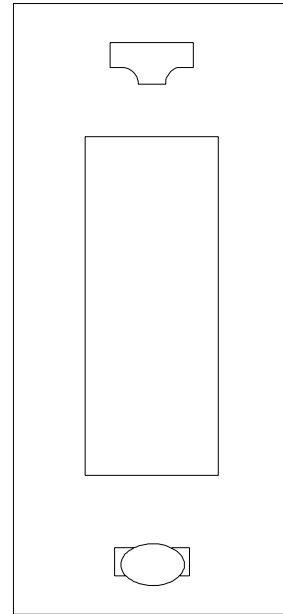

Foto: 170

ÖRNEK NO: 18	KİMLİĞİ: Canoğlu Abdullah Bin Ali
SIRA NO: 78	
FOTOĞRAF NO: 171-172	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 78-a	TARİHİ: H.11 cemaziyelahir 1279 M. 4 Aralık 1862
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziyesi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Bugün vaadim tamam oldu erişdi emri fermi / Ki teslim eyledim emanet verilen canı / Ecel damına düşmüşem halasına yoktur çare / Sebebi mağfirettir imiş takdiri sübhani / Canoğlu elhaç Abdullah / Bin Ali ruhiçün rızaen lillahili / el fatiha sene 1279 fi 11 cemaziyelahir	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 171

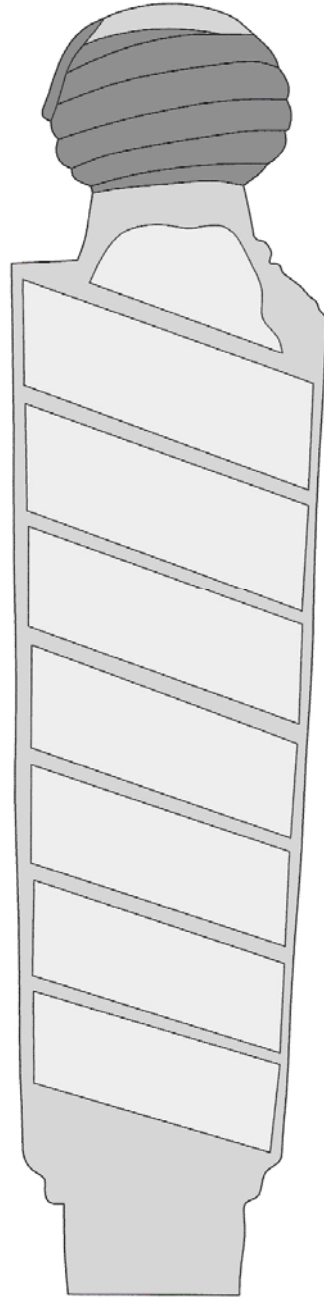
Çizim: 78 Plan

Foto: 172

27

123

Çizim: 78-a

ÖRNEK NO: 19-20-21-22-23-24	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 79-80-81-82-83-84	
FOTOĞRAF NO: 173	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: -	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sonradan yapılmıştır..
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: -
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Sonradan yapılmıştır AYAK: Sonradan yapılmıştır	

Foto: 173

ÖRNEK NO: 25	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 85	
FOTOĞRAF NO: 174-175	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 85-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Kitabenin bir bölümü tahrip olduğundan okunamamaktadır
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Bugün vaadim tamam oldu erişdi emri fermanı / Ki teslim eyledim hakka emanet verilen canı / Ecel damına düşmüşem halasına yoktur çare / ... takdir-i sübhani	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Kapak Taşlı Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 174

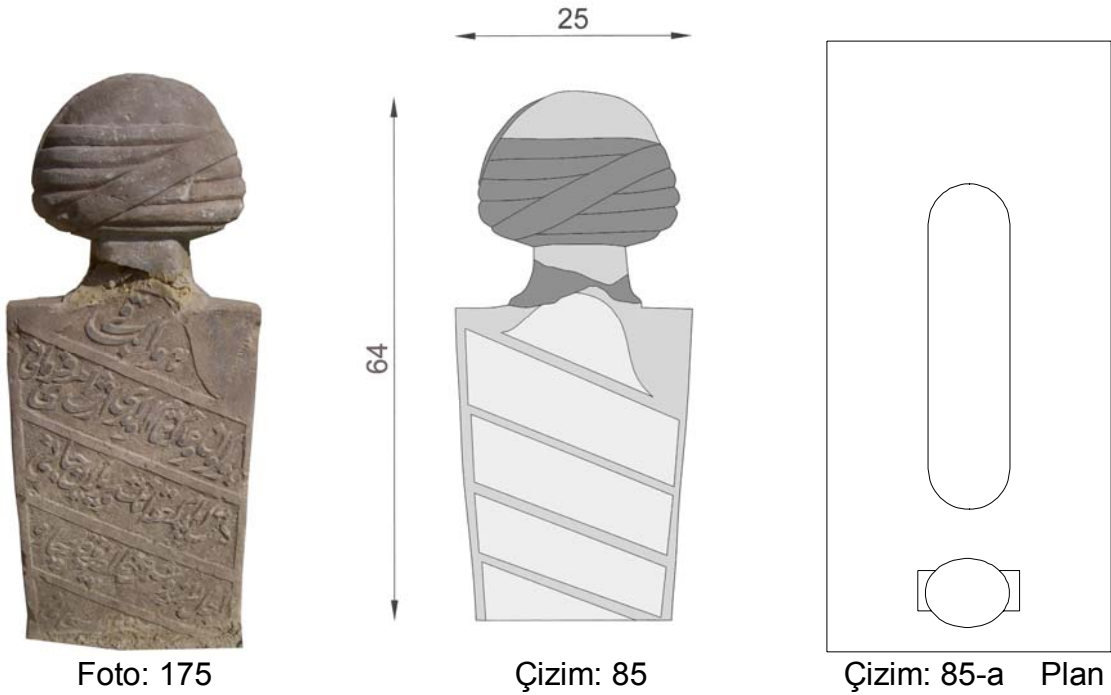

Foto: 175

Çizim: 85

Çizim: 85-a Plan

ÖRNEK NO: 26	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 86	
FOTOĞRAF NO: 176	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 86-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Kitabenin bir bölümü tahrip olduğundan okunamamaktadır
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Nu cihanım gitti cennet bağına / Firakı kaldı valideyni yanına /...	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Kapak Taşlı Mezar
BAŞLIK TİPİ: Fes	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 176

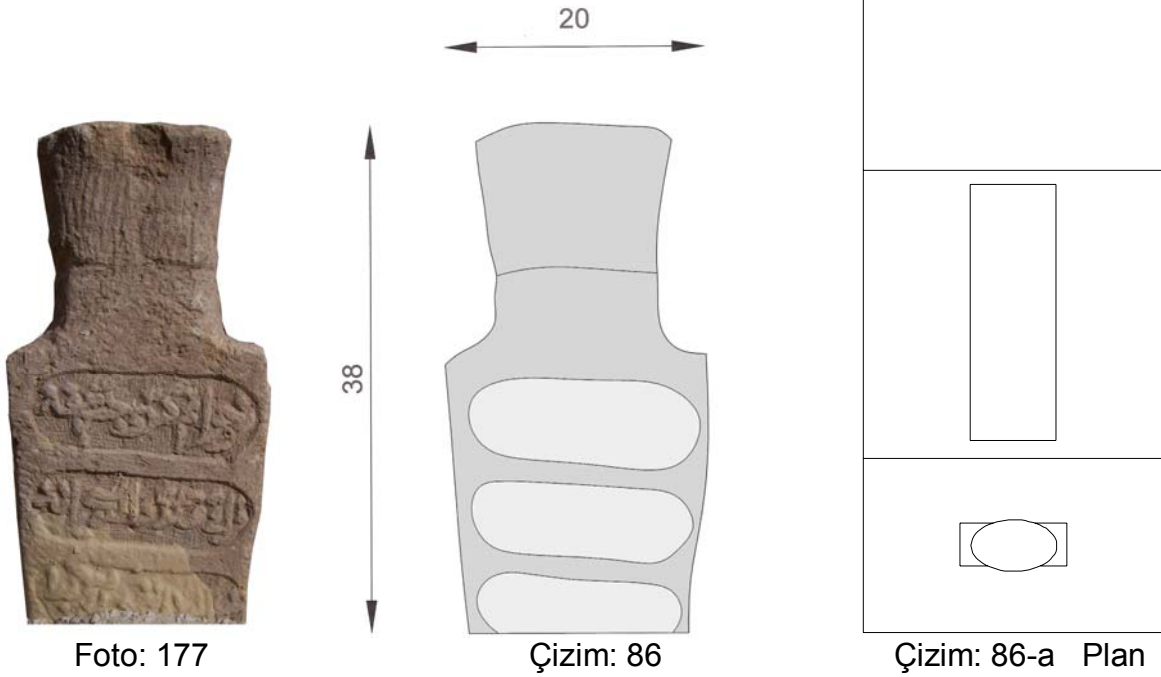

Foto: 177

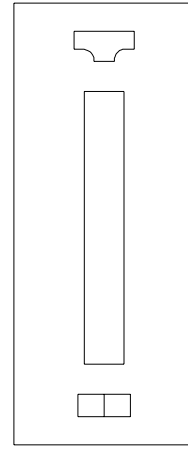
Çizim: 86

Çizim: 86-a Plan

ÖRNEK NO: 27	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 87	
FOTOĞRAF NO: 178-179	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 87-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: -	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK:-
YAZI TİPİ: -	MEZAR TÜRÜ: Kapak Taşlı Mezar
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

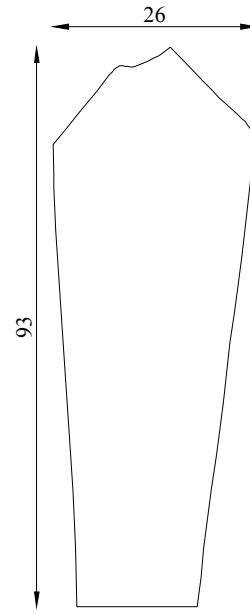
Foto: 178

Çizim: 87 Plan

Foto: 179

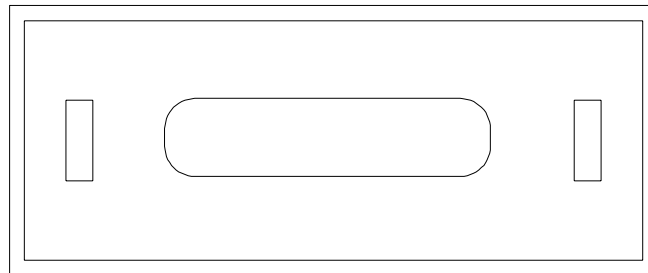

Çizim: 87-a

ÖRNEK NO: 28	KİMLİĞİ: Feride Hanım
SIRA NO: 88	
FOTOĞRAF NO: 180-181-182	MESLEĞİ: Şair
ÇİZİM NO: 88-a-b	TARİHİ: H. 10 cemaziyelevvel 1321 M. 4 Ağustos 1903
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Sene 1321 / Esdi badi ecel bağıın beherman? eyledi üfna / Bütün ehli kalem naz teesüf eyleyün inşa / Feridi asrı idi tab-i nezahat perver-i şüera / Sefayi ruhi neceş eylerdi her dil ... / Kadınken bezmi manada ricali eyle ... / Denilirdi nesir ünvanında üstad-i ... / Getirdim çare tekbir eyledim tarihini tam tevfiğ/ Feride hanımın olsun makamı cennet-i ala / Fi 10 cemaziyelevvel	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Kapak Taşlı Mezar
BAŞLIK TİPİ: Yuvarlak Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

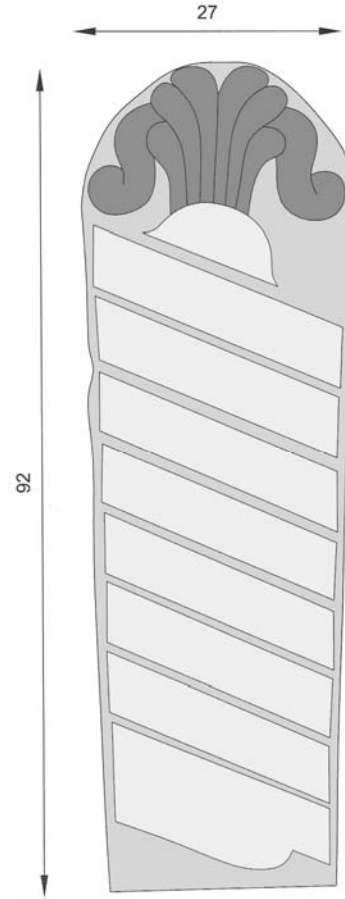
Foto: 180

Çizim: 88 Plan

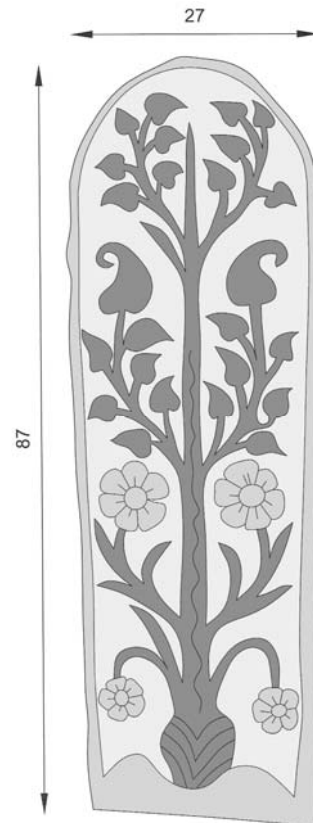
Foto: 181

Çizim: 88-a

Foto: 182

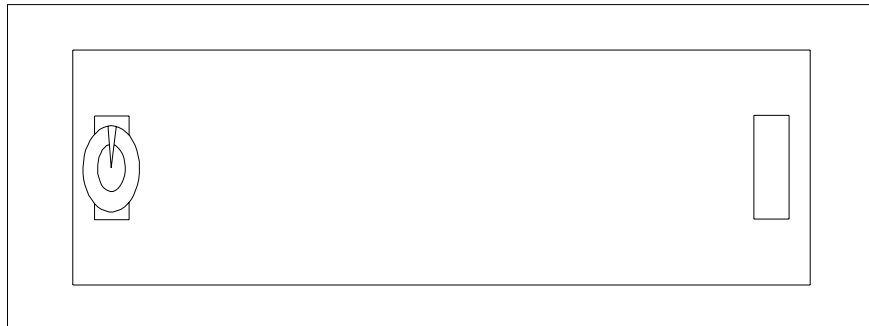

Çizim: 88-b

ÖRNEK NO: 29	KİMLİĞİ: Keşanlı Ahmed Hamdi Efendinin Mahdumu Mehmed Ali
SIRA NO: 89	
FOTOĞRAF NO: 183-184	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 89-a-b	TARİHİ: H. 16 cemaziyelahir 1333 M. 19 Temmuz 1915
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Ahu efkan minel ebeveyn / Hayatta iken mahalli mabedim idi şu zemin / İstirahatgahı idi yine nasip oldu hemin / Baş humması oldu mevtime sebab / Üç tabib müddavi olamadı def-i cuuma sebep/Babam anam hem karındaşlarım ağlamayınız siz bana / Zira cenneti alayı etti Allahım nasip bana / Sinop hapishane-i umumi müddürü / Keşanlı Ahmed Hamdi efendinin / Mahdumu Mehmed Ali ruhuna fatiha/ Tevellüdü fi 16 cemaziyelahir 1327 / Vefatı fi 7 ramazan sene 1333	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Hamidiye Kalıplı Fes	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

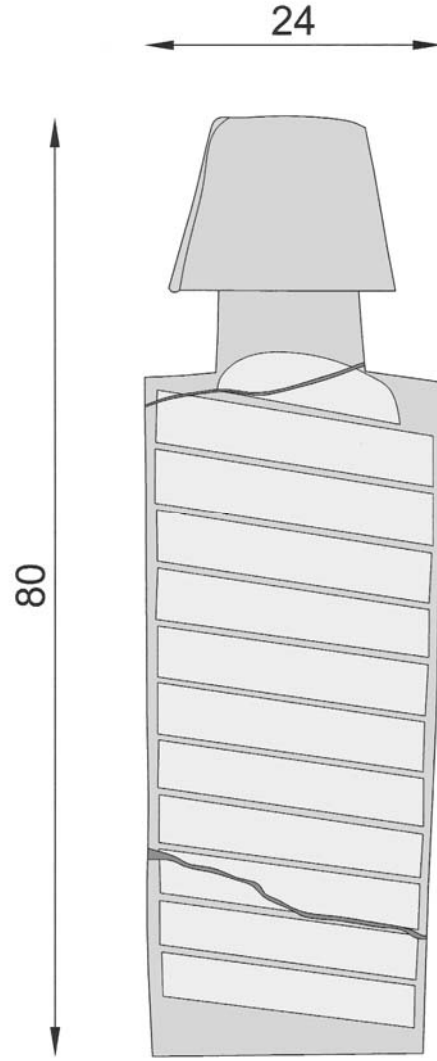
Foto: 183

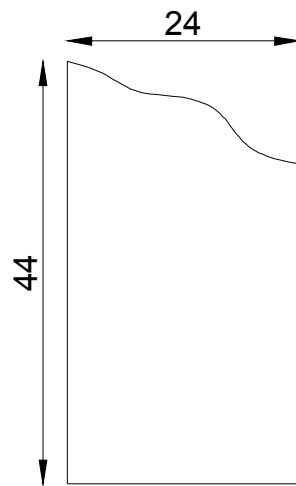
Çizim: 89 Plan

Foto: 184

Çizim: 89-a

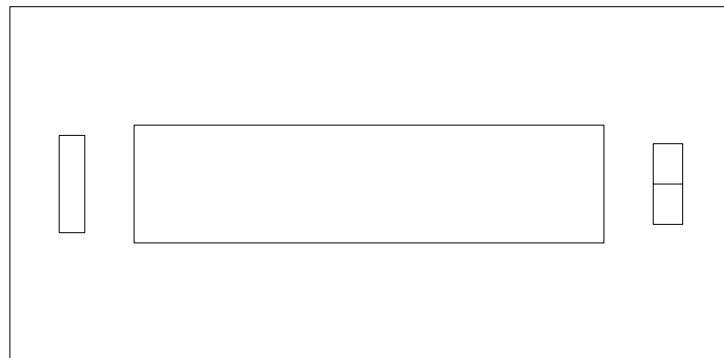

Çizim: 89-b

ÖRNEK NO: 30	KİMLİĞİ: Mustafa Ağanın Zevcesi Emine Hatun
SIRA NO: 90	
FOTOĞRAF NO: 185-186-187	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 90-a-b	TARİHİ: H. 15 safer 1280 M. 1 Ağustos 1863
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Beni kıl mağfired yarabbi Yezdan / Bi hakkı arşı azam nur-u Kuran / Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan / İdeler ruhuma bir fatiha ihsan / Cabbar zade Muhammed efendinin kerimesi / ... zade Mustafa ağanın zevcesi Emine hatunun ruhuna fatiha / sene 1280 fi 15 safer	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Kapak Taşlı Mezar
BAŞLIK TİPİ: Yuvarlak Kemer	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

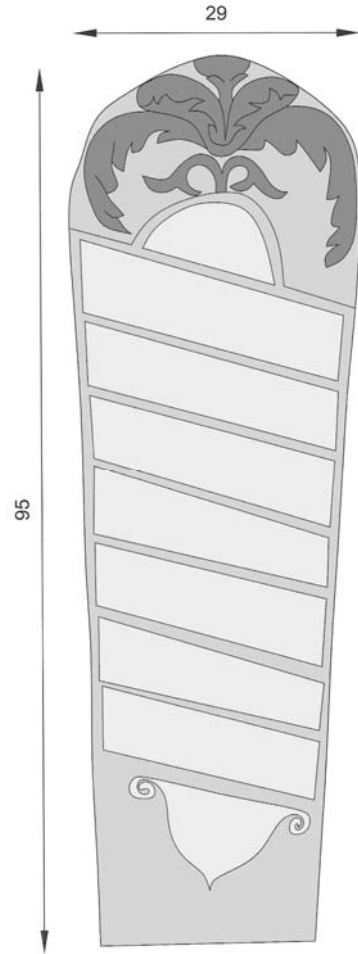
Foto: 185

Çizim: 90 Plan

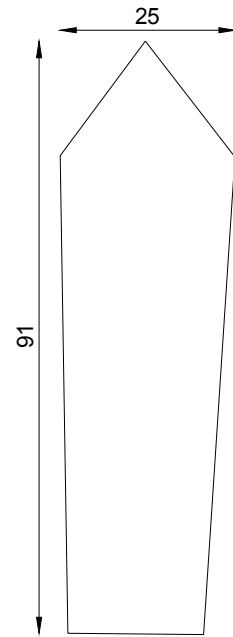
Foto: 186

Çizim: 90-a

Foto: 187

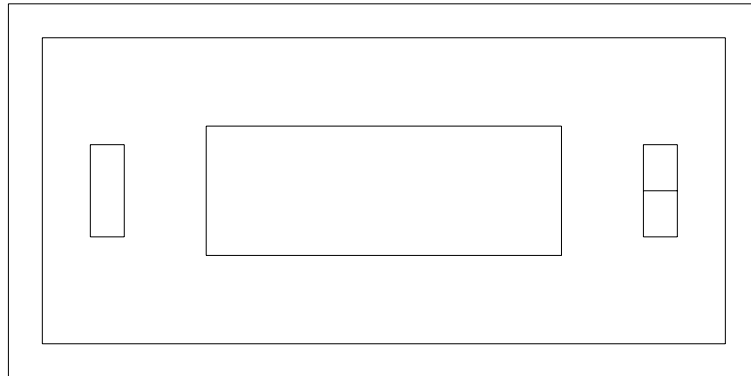

Çizim: 90-b

ÖRNEK NO: 31	KİMLİĞİ: Ayşe Sabiha Hanım
SIRA NO: 91	
FOTOĞRAF NO: 188	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 91-a-b	TARİHİ: H. 1282 M.1865-1866
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Mekke-i mükerreme bayesini ihraz ile / ... kadısı iken irtihal-i dari beka eden Osman Paşa / ... Salih beyin kerimesi / olub Nihal-i ömrü hadika-i fenada / Henüz Kemal bulmadığı halde azime-i / Gülistan-i cinan olan şerife / Ayşe Sabiha hanımın ruhiçün / Rızaen lillahi el fatiha sene fi 6 cim 1282	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Bitkisel Tepelik	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli AYAK: Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

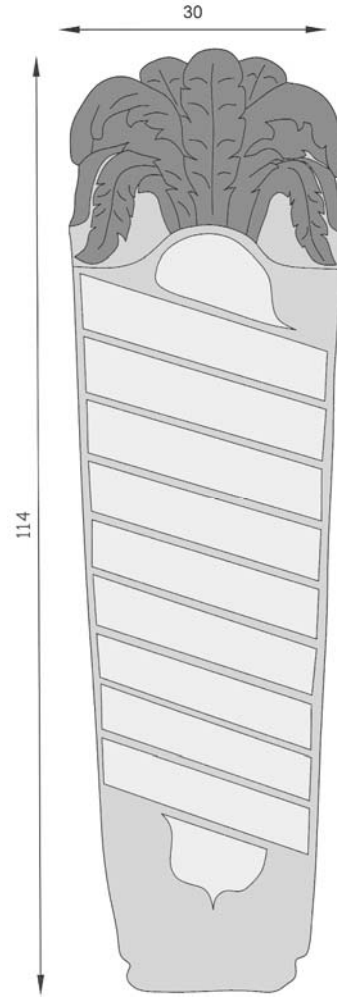
Foto: 188

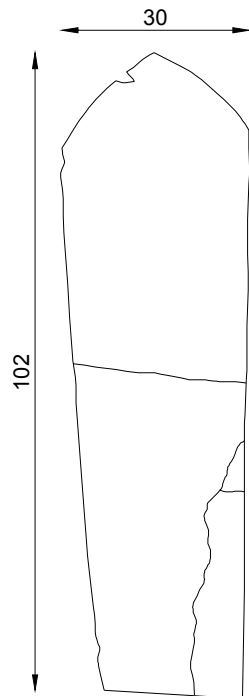
Çizim: 91 Plan

Foto: 189

Çizim: 91-a

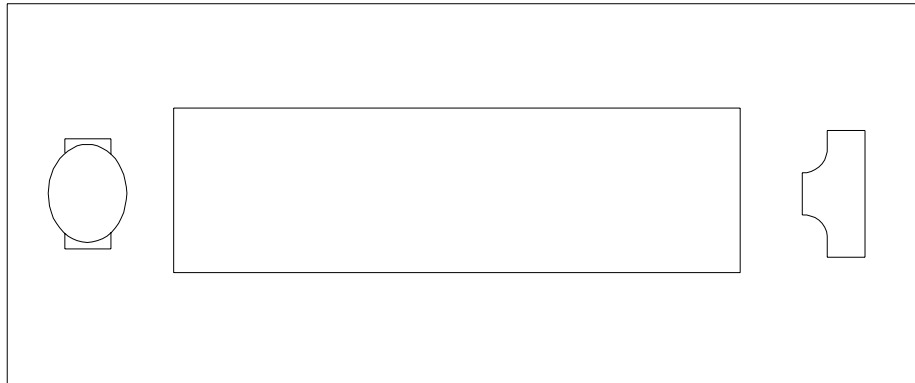

Çizim: 91-b

ÖRNEK NO: 32	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 92	
FOTOĞRAF NO: 190-191	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 92-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Kitabenin bir bölümü tahrip olduğundan okunamamaktadır
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Hüve'l Baki / Ya ilahi ol mübarek ismi takin izzeti / ... fahr-i alem ... hürmeti / Eyle kabrini ravza-i cennet ilahel alemin / Gece gündüz eylesinler huri rilman hizmeti /...	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

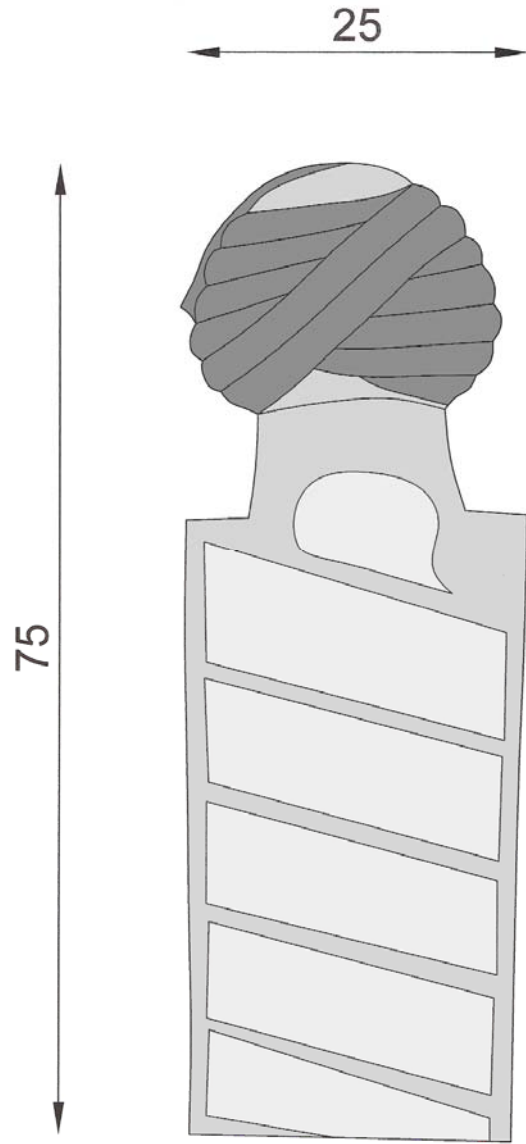
Foto: 190

Çizim: 92 Plan

Foto: 191

Çizim: 92-a

ÖRNEK NO: 33	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 93	
FOTOĞRAF NO: 192-193	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 93-a	TARİHİ: -
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Sağlam
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: ?	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: Açık Mezar
BAŞLIK TİPİ: Sarık	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

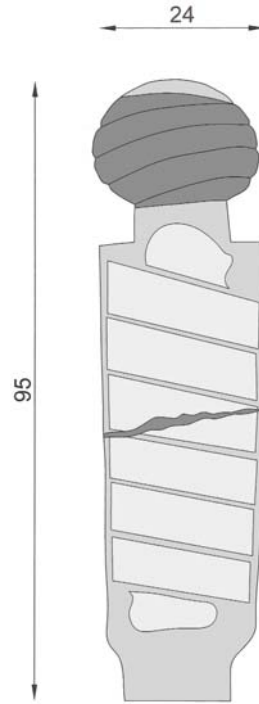
Foto: 192

Çizim: 93 Plan

Foto: 193

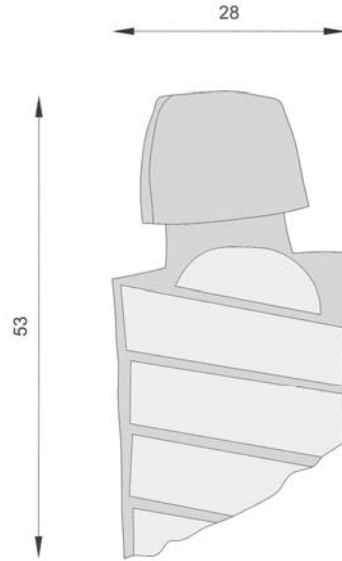

Çizim: 93-a

ÖRNEK NO: 34	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 94	
FOTOĞRAF NO: 194	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 94	TARİHİ: H. 1279- M. 1863
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Gövde kısmı kırılmıştır.
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Sene 1279/ Emir etti hüda eyledi ferman/ Erişdi ecel vermedi aman/ ... dünyada heman	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: -
BAŞLIK TİPİ: Hamidiye Kalıplı Fes	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 194

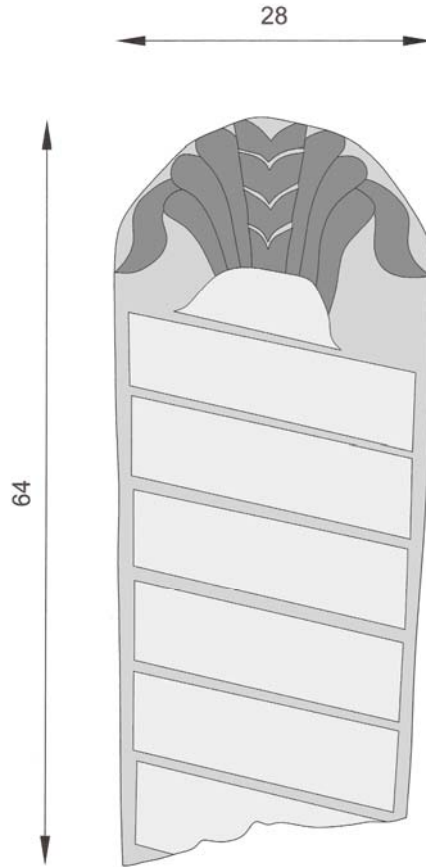

Çizim: 94

ÖRNEK NO: 35	KİMLİĞİ: -
SIRA NO: 95	
FOTOĞRAF NO: 195	MESLEĞİ: -
ÇİZİM NO: 95	TARİHİ: H. 1324 M. 1906-1907
BULUNDUĞU YER: Yakub Ağa Camisi Haziresi	DURUMU: Gövde kısmı kırılmıştır.
İNCELEME TARİHİ: 20 - 07 - 2005	
KİTABESİ: Sene 1324 / İlâhi cürmümü afv et / Yüzüm karasına bakma / Senin dergahına geldim / Muhammed aşkına yakma / Çerkezoğlu zevcesi / ... ruhuna fatiha	
MALZEME: Taş	UYGULANILAN TEKNİK: Oyma
YAZI TİPİ: Talik	MEZAR TÜRÜ: -
BAŞLIK TİPİ: -	
MEZAR TAŞI TİPİ: BAŞ:Yuvarlak kemerli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli	

Foto: 195

Çizim: 95

II. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

“Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde Yer Alan Mezar Taşları” adlı yüksek lisans tez çalışmamızda bu hazirelerde bulunan mezar taşları incelenmeye çalışılmıştır.

Bu hazirelerde 84 mezar tespit edilmiştir. Bu 84 mezarda 163 mezar taşı mevcut olup, bunların 43 tanesi erkek baş taşı, 27 tanesi kadın baş taşı, 51 tanesi ayak taşıdır. 38 tanesi yakın tarihte bir şekilde tahrip olan mezar taşlarının yerine yapılmıştır. Bunlardan 21 tanesi baş taşı, 17 tanesi ise ayak taşı yerine yapılmıştır. 4 tane taşın da kimliği belirlenememiştir.

43 tane erkek baş taşından 1 tanesi 18. yy’ın ilk yarısına ait olup M.1749 tarihiyle okunabilen en eski erkek baş taşıdır. 4 tanesi 18. yy’ın ikinci yarısına, 8 tanesi 19.yy’ın ilk yarısına, 13 tanesi 19.yy’ın ikinci yarısına, 4 tanesi 20.yy’ın ilk yarısına aittir. 13 tanesinin ise tarihi belirlenememiştir (Tablo-1).

27 tane kadın baş taşından 4 tanesi 19.yy’ın ilk yarısına ait olup M.1810 tarihiyle okunabilen en eski kadın baş taşıdır. 7 tanesi 19.yy’ın ikinci yarısına, 8 tanesi 20.yy’ın ilk yarısına aittir. 8 tanesinin ise tarihi belirlenememiştir (Tablo-1).

İncelenen mezar taşlarının türleri, kitabeleri ve genel durumları hakkında bilgiye katalog bölümünde yer verilmiştir. Değerlendirme bölümünde taşlar ayrıntılı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

A-MEZAR TİPLERİ

Tez konumuzu oluşturan hazireleri incelediğimizde toplam 84 mezarda kendi içinde 4 mezar tipi belirlenmiştir. Bunlar toprak mezar, kapak taşlı mezar, çerçeveli mezar ve sembolik lahit olmak üzere ayrılmaktadır (Tablo:5). Bu mezarlar içerisinde çerçeveli mezar en yaygın olanıdır.

1- Toprak Mezarlar:

Baş ve ayak taşı birlikte ya da sadece baş taşı veya ayak taşı toprak üzerinde kalmış şekilde bulunan mezarlardır. İncelemiş olduğumuz 84 mezar içerisinde bu gruba aldığımız 35 tane¹ mezar vardır. Bu mezarların 3 tanesi² 18.yy'ın ikinci yarısına, 6 tanesi³ 19. yy'ın ilk yarısına, 7 tanesi⁴ 19. yy'ın ikinci yarısına, 5 tanesi⁵ 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 14 tanesinin⁶ tarihi belirlenememiştir.

2- Çerçeveli (Açık) Mezarlar:

Tek parça dikdörtgen bir taşın ortasının yine dikdörtgen biçimde açılıp toprak doldurulmasıyla oluşturulan mezar türüdür. Bazı örneklerde baş ve ayak taşının oturtulduğu kaideler bu taş bloktan ayrı olarak yapılmıştır.

İncelemiş olduğumuz 84 mezar içerisinde bu gruba aldığımız 45 adet⁷ mezar bulunur. Bunlardan 46 nolu

¹ Sıra No: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 17, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 94, 95

² Sıra No: 7, 28, 32

³ Sıra No: 6, 8, 21, 27, 31, 34

⁴ Sıra No: 4, 10, 12, 35, 50, 52, 55

⁵ Sıra No: 53, 54, 56, 60, 95

⁶ Sıra No: 5, 9, 17, 22, 24, 26, 29, 30, 33, 51, 57, 58, 59, 94

⁷ Sıra No: 2, 3, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 23, 25, 36, 38, 40, 46, 47, 48, 49, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 89, 91, 92, 93

örnek 18. yy'ın ilk yarısına, 5 örnek⁸ 19.yy'ın ilk yarısına, 9 örnek⁹ 19.yy'ın ikinci yarısına, 3 örnek¹⁰ 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 27 tanesinin¹¹ tarihi belirlenememiştir.

Prof. Dr. Halit Çal, Kastamonu mezarları içerisinde en yaygın türün açık mezar olduğunu ifade etmiştir¹².

3- Kapak Taşlı Mezarlar :

Bu mezarlar tek parça taştan bütün halinde yapılmış genellikle birden çok kademedan oluşan mezarlardır. Bu mezarların genellikle orta kısımlarında oval ya da dikdörtgen şeklinde delikler bulunur.

İncelemiş olduğumuz 84 mezar içerisinde bu gruba aldığımız 8 adet¹³ mezar bulunur. Bunlardan 90 nolu örnek 19.yy'ın ikinci yarısına, 3 örnek¹⁴ 20.yy'ın ilk yarısına, 4 tanesinin¹⁵ tarihi belirlenememiştir.

4- Sembolik Lahitli Mezarlar:

Bu mezar tipinde, sandık biçimli gövdenin içine toprak doldurulmuştur. Gövdenin dış yüzeylerinin bezemeli olduğu örnekler de vardır.

⁸ Sıra No: 2, 20, 36, 40, 67

⁹ Sıra No: 3, 18, 38, 47, 48, 49, 66, 78, 91

¹⁰ Sıra No: 23, 63, 89

¹¹ Sıra No: 13, 14, 15, 16, 19, 25, 61, 62, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 92, 93

¹² Halit ÇAL., Kastamonu Mezarları-Mezar Taşlarının Genel Durumu, **İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, 18-20 Eylül 2003**, Ankara, 2005, s. 615

¹³ Sıra No: 1, 11, 74, 85, 86, 87, 88, 90

¹⁴ Sıra No: 1, 74, 88

¹⁵ Sıra No: 11, 85, 86, 87

İncelemiş olduğumuz 84 mezar içerisinde bu gruba aldığımız 7 adet¹⁶ mezar bulunur. Bunlardan 44 nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 39 ve 45 nolu örnekler 19.yy'ın ikinci yarısına, 37 ve 41 nolu örnekler 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 42 ve 43 nolu örneklerde tarih belirlenememiştir.

B- MEZAR TAŞI TİPLERİ

Mezar taşlarının, çeşitli nedenlerden dolayı tahribata uğramasından dolayı taşlar incelenirken erkek baş taşları, kadın baş taşları ve ayak taşları olarak üç grupta ele alınmıştır. Bu grupların kendi içinde yapılan tipolojisinde ise “Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları”¹⁷ adlı makale esas alınmıştır. Mezar taşlarının form tipleri ise şöyledir:

1- Erkek Baş Taşları:

1-a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

1-a-1) Kitabesi, eğik dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlemiş olanlar

1-a-2) Kitabesi, yatay dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlemiş olanlar

1-b- Başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

1-c- Silindirik gövdeli olanlar

1-d- Başlıksız, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

¹⁶ Sıra No: 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45

¹⁷ Jean- Louis BAQUE- GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN., “Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanılan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler” , **Erdem**, 6,16,(Ekim1990),210-224

2 - Kadın Baş Taşları

- 2-a-** Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- 2-b-** Bitkisel tepelikli , dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- 2-c-** Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar.
 - 2-c-1)** Tepesi ters v biçiminde düzenlenmiş olanlar
 - 2-c-2)** Yuvarlak kemerli olanlar
 - 2-c-3)** Sivri kemerli olanlar
 - 2-c-4)** Dilimli olanlar
- 2-d-** Güneş motifi başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- 2-e-** Silindirik gövdeli olanlar

3- Ayak Taşları

- 3-a-** Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
 - 3-a-1)** Tepesi ters v biçiminde tepelikli olanlar
 - 3-a-2)** Sivri kemerli olanlar
 - 3-a-3)** Yuvarlak kemerli olanlar
 - 3-a-4)** Dilimli olanlar
- 3-b-** Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- 3-c-** Güneş motifi başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- 3-d-** Silindirik gövdeli olanlar
- 3-e-** Hotoz başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

4- Başlıklar

- 4-a-** Kavuk
 - 4-a-1)** Yuvarlak başlıklı şerit sarıklı kavuklar

4-b- Sarık**4-b-1)** Kısa başlıklı sarıklar**4-b-2)** Kısa başlıklı şeritli sarıklar**4-b-3)** Çapraz eğimde dilimli sarıklar**4-c- Fes****4-c-1)** Hamidiye kalıplı fesler**4-c-2)** Aziziye kalıplı fesler**4-d-Taç****4-d-1)** Terksiz taç**4-d-2)** Dört terkli taç**4-d-3)** Altı terkli taç**4-d-4)** Bedahe işli taç**4-e- Kadın fesi****1- ERKEK BAŞ TAŞLARI**

Kastamonu şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi hazirelerinde yer alan toplam 163 mezar taşından 43 tanesi¹⁸ erkek baş taşıdır. Bu erkek baş taşlarından 26 tanesi¹⁹ Nasrullah Camisi haziresinde, 1 tane²⁰ Yılanlı Camisi Haziresinde, 9 tanesi²¹ Ahmet Dede Camisi Haziresinde, 7 tanesi de²² Yakup Ağa Camisi Haziresinde yer alır.

43 tane erkek baş taşından 1 tanesi 18. yy'ın ilk yarısına ait olup M.1749 tarihiyle okunabilen en eski tarihli erkek baş taşıdır. 4 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 8 tanesi 19.yy'ın ilk yarısına, 13 tanesi 19.yy'ın ikinci yarısına,

¹⁸ Sıra No: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 31, 32, 33, 34, 35,38, 46,46, 47,47, 48, 48, 49, 49, 52, 74, 78, 85, 89, 92, 93, 94

¹⁹ Sıra No:1, 2, 3, 4, 5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17,18, 20, 21, 23, 25,27,28, 31, 32, 33, 34,35

²⁰ Sıra No: 38

²¹ Sıra No: 46,46, 47,47, 48, 48, 49, 49, 52

²² Sıra No: 74, 78, 85, 89, 92, 93, 94

4 tanesi 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 13 tanesinin ise tarihi belirlenememiştir (Tablo-1).

Erkek baş taşları başlık, boyun, gövde ve kaide olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır. Başlıklar; sarık, kavuk, fes ve taç adı altında incelenmiştir. Erkek baş taşlarının boyun kısımları genellikle ince bir silme ile gövdeden ayrılıp yukarıya doğru daralarak yükselip başlıkla birleşen formdadır.

İncelenen mezar taşlarının gövde kısımlarının boy ve en ölçülerinin, kitabesinin yazılışına göre değiştiği belirlenmiştir. Kitabeler, eğik ya da yatay dikdörtgen çerçeveler içerisine birer satır yazı gelecek şekilde düzenlenmiştir. Yalnız 8 ve 34 sıra no'lu örneklerde bir çerçeve içerisinde iki satır yazı yer alacak şekilde düzenlenmiştir. Kastamonu Ferhat Paşa Camisi Haziresi 17 nolu örnekte de bu tip bir uygulama vardır. Erkek baş taşlarının, form özelliklerine göre üç grup olarak tipoloji belirlenmiştir.

1-a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

İncelenen 43 erkek mezar taşından bu gruba ait toplam 27 tane²³ örnek vardır. Bu örneklerin dışında 5 tane²⁴ örneğin başlık kısımları kırıktır. Baş taşlarında gövde genellikle yukarıdan aşağıya doğru daralır ve gövdenin alt köşeleri içbükey profiller ile ya da düz biçimde daralarak kaide ile birleşir. Ancak Laqueur'in yapmış olduğu tipolojiye göre kontrbas gövdeli²⁵ olan mezar taşlarından tek örnek vardır. Bu da 38 sıra nolu örnek olup, 43 adet erkek baş taşı içerisinde tek örnektir. Bu örneği de bu grup içine dahil ettik.

²³ Sıra No: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 16, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 31, 34, 35, 38, 52, 74, 78, 85, 89, 92, 93, 94

²⁴ Sıra No: 7, 9, 17, 28, 32

²⁵ Jean- Louis BAQUE- GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN., a.g.m., Ekim 1990, 210-224

5 tane²⁶ baş taşının gövde kısmının büyük bölümü betona gömüldüğü için tam olarak gövde tipolojisi yapılamamıştır.

Bunlardan 8 tanesi²⁷ 19.yy'ın ilk yarısına, 8 tanesi²⁸ 19.yy'ın ikinci yarısına, 3 tanesi²⁹ 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 8 örnekte³⁰ tarih belirlenememiştir.

Bu gruptaki erkek baş taşları, Osmanlı döneminde kullanılan en yaygın tip olup, Laqueur çalışmasında bu tipteki örnekleri “Başlıklı Düz Cepheli” adı altında “H-I” grubu içerisinde değerlendirmiştir³¹. Bu grupta yer alan mezar taşları iki başlıkta incelenmiştir:

1-a-1- Kitabesi eğik dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlemiş olanlar:

Bu tür mezar taşlarını Laqueur çalışmasında “H-I: Başlıklı Ve Düz Cepheli” grubu içerisinde “Sağdan Sola Yükselen” adı altında pek çok alt başlık olarak inceleyip taşları kartuş ve formlarına göre gruplara ayırmıştır³². Biz de bu çalışmayı esas alarak yaptığımız gruplamada incelediğimiz taşların 17 tanesini³³ “H I 10 “ grubuna yani sağdan sola yükselen, kenarları düzgün tipte , 2 tanesini³⁴ de “H I 11a “ grubuna yani sağdan sola yükselen, kenarları dalgalı ve dekorsuz tipe dahil ettik.

²⁶ Sıra No: 11, 16, 85, 92, 94

²⁷ Sıra No: 2, 6, 8, 20, 21, 27, 31, 34

²⁸ Sıra No: 3, 4, 12, 18, 35, 38, 52, 78

²⁹ Sıra No: 23, 74, 89

³⁰ Sıra No: 5, 11, 16, 25, 85, 92, 93, 94

³¹ Jean-Louis BAQUE-GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN ., a.g.m., Ekim 1990, 197-199

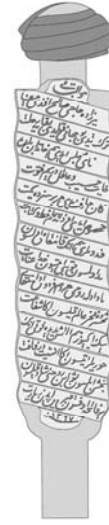
³² Jean-Louis BAQUE-GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN., a.g.m., 197-211

³³ Sıra No: 3, 4, 5, 6, 17, 18, 20, 27, 31, 38, 74, 78, 85, 89, 92, 93, 94

³⁴ Sıra No: 12, 35

Sıra No:4

Sıra No:35

Bu taşların 4 tanesi³⁵ 19.yy'ın ilk yarısına, 7 tanesi³⁶ 19.yy'ın ikinci yarısına, 2 tanesi³⁷ 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 6 tanesinin³⁸ tarihi belirlenememiştir.

Kastamonu şehrinde bulunan mezar taşlarının pek çoğunda da bu mezar taşı tipinin uygulandığı görülmektedir

1-a-2- Kitabesi yatay dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlemiş olanlar:

Bu tipteki erkek mezar taşlarını Laqueur ve arkadaşlarının yapmış olduğu tipolojiye³⁹ esas olmak üzere, 8 tane⁴⁰ erkek baş taşını “H I 8 “ grubuna dahil ettik. Bu taşlardan 28 sıra nolu taş 18.yy'ın ikinci yarısına, 4 tanesi⁴¹ 19.yy'ın ilk yarısına, 52 sıra nolu taş 19. yy'ın ikinci yarısına, 23 sıra nolu taş 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 25 sıra nolu taşın ise tarihi belirlenememiştir.

³⁵ Sıra No: 6, 20, 27, 31

³⁶ Sıra No: 3, 4, 12, 18, 35, 38, 78

³⁷ Sıra No: 74, 89

³⁸ Sıra No: 5, 17, 85, 92, 93, 94

³⁹ Jean-Louis BAQUE-GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN.,a.g.m., 198

⁴⁰ Sıra No: 2, 8, 21, 23, 25, 28, 34, 52

⁴¹ Sıra No: 2, 8, 21, 34

Bu tipteki mezar taşları Kastamonu’da Ferhat Paşa Camisi Haziresi⁴² ve Saray Camisi Haziresinde⁴³ karşımıza çıkmaktadır. Bu form tipine sahip örnekler çeşitli bölgelerde, değişik yüzyıllarda karşımıza çıkmaktadır.

1-b- Başlıklı kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

Bu tipte mezar taşı iki tane bulunmaktadır. 10 sıra nolu taş 19.yy’ın ikinci yarısına tarihlenmektedir. 33 sıra nolu taşın tarihi belirlenememiştir. İki örnekte gövde de yatay dikdörtgen çerçeveler içinde düzenlenmiş kitabe yer alır. Bu gruba giren örneklerin tipolojisi Laqueur’in makalesinde yoktur.

1-c- Silindirik gövdeli olanlar:

Bu grupta 6 tane⁴⁴ örnek vardır. Bunlardan kimliği belirlenemeyen 24 nolu örneğin dışında diğerleri erkek baş taşıdır. Laqueur ve arkadaşları bu grubu “Başlıksız Yuvarlak Cepheli” adı altında “H III” grubu içine almışlardır. İncelediğimiz silindirik gövdeli mezar taşları içinde 2 örneği⁴⁵ bu gruba dahil ettik. İncelediğimiz mezar taşları arasında Laqueur ve arkadaşlarının

⁴² Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

⁴³ Filiz CANYURT., **Kastamonu Şehri İsmail Bey Külliyesi, Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzafferiddin Gazi Türbesi Hazirelerinde Bulunan Mezar Taşları**, Gazi Üniv.Sosyal Bil.Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007 Ankara

⁴⁴ Sıra No: 1, 24, 46, 47, 48 , 49

⁴⁵ Sıra No: 1, 24

değerlendirmeye almadıkları bir de başlıklı silindirik gövdeli olanlar vardır. 4 tanesini⁴⁶ bu gruba alabileceğimiz örneklerin hepsi başlıklıdır. Bu örneklerin hepsinde kitabeler, yatay dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlenmiştir.

Sıra No:46

Sıra No:1

Bu taşlardan 46 sıra nolu mezar taşı 18.yy'ın ilk yarısına, 3 tanesi⁴⁷ 19.yy'ın ikinci yarısına, 1 sıra nolu taş 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 24 sıra nolu örneğin ise tarihi belirlenememiştir.

Kastamonu Hepkebirler Camisi Haziyesi'nde bulunan 1909 tarihli mezar taşı örnek verilebilir⁴⁸.

1-d- Başlıksız, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

Bu gruba aldığımız 2 tane örnek vardır. 7 nolu örnek 1792 tarihli, 32 nolu örnek ise 1757 tarihlidir. İki örnekte de başlık kısmı bulunmamaktadır. 7 nolu örnekte bakan kişiye göre sol kısmında tahribat oluşmuş olmasına rağmen form tipi bize göre başlıksız dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdelidir. 7 nolu örnekteki forma benzer bir erkek mezar taşı tipi, yerinde gidilip

⁴⁶ Sıra No: 46, 47, 48, 49

⁴⁷ Sıra No: 47, 48, 49

⁴⁸ Filiz CANYURT.,a.g.t, 2007 Ankara ,s 42-104

görülen İstanbul Çatalca Şeyh Sinan Camisi Haziresinde 1723 tarihli bir mezar taşında karşımıza çıkmıştır. İki mezar taşında da kitabe kısımları yatay dikdörtgen çerçeveler şeklindedir. Süsleme bulunmamaktadır.

Sıra No:7

Sıra No:32

2- KADIN BAŞ TAŞLARI

Kastamonu şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde yer alan toplam 163 mezar taşından 27 tanesi⁴⁹ kadın baş taşıdır. Bu kadın baş taşlarından 3 tanesi⁵⁰ Nasrullah Camisi Haziresinde, 8 tanesi⁵¹ Yılanlı Camisi Haziresinde, 8 tanesi⁵² Ahmet Dede Camisi Haziresinde, 8 tanesi de⁵³ Yakup Ağa Camisi Haziresinde yer alır.

⁴⁹ Sıra No: 13, 14, 15, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 50, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 63, 66, 67, 86, 88, 90, 91, 95

⁵⁰ Sıra No: 13, 14, 15

⁵¹ Sıra No: 36, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45

⁵² Sıra No: 50, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 60

⁵³ Sıra No: 63, 66, 67, 86, 88, 90, 91, 95

27 tane kadın baş taşından 4 tanesi⁵⁴ 19.yy'ın ilk yarısına, 7 tanesi⁵⁵ 19.yy'ın ikinci yarısına, 8 tanesi⁵⁶ 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 8 tanesinin de⁵⁷ tarihi belirlenememiştir. İncelediğimiz hazirelerde yer alan kadın baş taşlarının okunabilenlerin içinde en erken tarihli olanı miladi 1810 tarihiyle Yılanlı Camisi haziresinde, en geç tarihli olanı ise miladi 1910 tarihiyle Ahmed Dede Camisi haziresinde yer alır (Tablo1). Kadın baş taşlarından Yılanlı Camisi haziresinde yer alan silindir gövdeli 41 nolu örneğin dışındaki diğer örnekler, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olup başlık, boyun, gövde ve kaideden oluşmaktadır. Kadın baş taşlarının tipolojisi, başlıklarına göre yapılmıştır. Buna göre incelenen hazirelerdeki kadın baş taşları, başlıklı, bitkisel tepelikli ve alınlıklı olmak üzere üç tipte incelenmiştir.

Kadın baş taşlarında gövde kısımlarının boyu ve eni erkek baş taşlarında olduğu gibi kitabenin yazılışına göre değişmektedir. Gövde kısımlarında yer alan kitabeler eğik ya da yatay dikdörtgen çerçeveler içerisine her birine birer satır yazı gelecek şekilde düzenlenmiştir.

2- a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

İncelediğimiz hazireler içinde bu gruba ait tek örnek vardır. Tarihi belirlenemeyen Yakup Ağa Camisi haziresinde yer alan 86 nolu bu örnekte başlık olarak kadın fesi kullanılmıştır. Kadın feslerini erkek feslerinden ayıran en önemli özellik fesin üst çapının alt çapına oranının daha geniş tutulmasıdır. Laqueur ve arkadaşları bu grubu “Başlıklı ” adı altında “F I” grubu içinde değerlendirmeye almışlardır. Bu gruba örnek olarak Hepkebirler Camisi haziresinde bulunan M.1854 tarihli örnek⁵⁸

⁵⁴ Sıra No: 36, 40, 44, 67

⁵⁵ Sıra No: 39, 45, 50, 55, 66, 90, 91

⁵⁶ Sıra No: 37, 41, 54, 56, 60, 63, 88, 95

⁵⁷ Sıra No: 13, 14, 15, 42, 51, 57, 58, 86

⁵⁸ Filiz CANYURT.,a.g.t, 2007 Ankara, 175

ile Ferhat Paşa Camisi haziresinde bulunan M.1841 ve 1849 tarihli iki örnek verilebilir⁵⁹.

2- b- Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

Bu gruba ait 5 tane örnek⁶⁰ vardır. 3 tanesi⁶¹ 19.yy'ın ilk yarısına, 2 tanesi⁶² de 20.yy'ın ilk yarısına aittir. Bitkisel tepelikli baş taşlarını kendi içinde iki gruba ayırabiliriz. Bunlardan Yılanlı Camisi haziresinde yer alan 37 nolu örnekte gül demeti şeklinde tepelik bulunur. Bu incelenen hazireler içindeki kadın baş taşlarındaki tek örnektir. Laqueur ve arkadaşları da kadın baş taşlarını kendi içinde tepelik kısımlarına göre gruplara ayırmışlardır. Bizim gül demeti olarak adlandırdığımız bu grubu Laqueur ve arkadaşları, "Başlık Yerine Demetli" adı altında "F X" grubu içinde değerlendirmişlerdir. İstanbul örnekleriyle birebir benzerlik gösteren bu kadın baş taşlarına Anadolu'da da rastlamak mümkündür. Yine Kastamonu Saray Camisi haziresinde 1912 tarihli bir örnek⁶³ ile yine Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde 8 örnek bu tiptedir⁶⁴. Bu örnekler 19.yy'ın son yarısı ile 20.yy'ın ilk yarısına aittir.

⁵⁹ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007,236

⁶⁰ Sıra No: 37, 39, 45, 63, 91

⁶¹ Sıra No: 39, 45, 91

⁶² Sıra No: 37, 63

⁶³ Filiz CANYURT.,a.g.t, 2007 Ankara, s.176

⁶⁴ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

Sıra No: 37

Sıra No: 45

Sıra No: 91

Kadın baş taşlarında ikinci grup olarak ayırdığımız ise akantus ve soyut yapraklarla oluşturulan tepeliklerdir. 27 kadın baş taşından 4 tanesi⁶⁵ bu gruba girmektedir. 3 tanesi⁶⁶ 19.yy'ın ikinci yarısına, 63 nolu örnek ise 20.yy'ın ilk yarısına aittir. Laqueur ve arkadaşları bu grubu da "Öne Doğru Çıkıntılı Uçlu, Yaprak Motifli" adı altında "F IX" grubu içinde değerlendirmeye alıp bunu da kendi içinde beş gruba ayırmıştır.

2-c- Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

İncelenen hazirelerde 27 kadın baş taşından 18 tanesi bu gruba girmektedir. Bu gruptaki mezar taşları bir bütün olarak ele alınmış, diğer gruptaki mezar taşları gibi başlık veya tepelik gibi belirgin bir kısımları yoktur. Alınlık olarak isimlendirdiğimiz kısım ise kimi örneklerde boş bırakılmış kimilerinde ise çeşitli motiflerle bezenmiştir. Bu grup kendi içinde form özelliklerine göre dört farklı tip olarak belirlenmiştir.

⁶⁵ Sıra No: 39, 45, 63, 91

⁶⁶ Sıra No: 39, 45, 91

2-c-1- Yuvarlak Kemerli Olanlar:

İncelemiş olduğumuz 27 kadın mezar taşından bu gruba ait toplam 6 örnek⁶⁷ vardır. Bunlardan 67 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 3 örnek⁶⁸ 19.yy'ın ikinci yarısına ve 2 örnek te⁶⁹ 20.yy'ın ilk yarısına aittir.

Sıra No: 88

Sıra No: 90

Sıra No: 95

55 ve 67 sıra nolu örnekler dışında bu gruptaki diğer örneklerin alınlık kısımlarında stilize edilmiş akant (kenger) yaprakları yer almaktadır. 55 sıra nolu örnekte soyut yaprak motifi kullanılmışken 67 sıra nolu örnekte ise üzüm salkımlarına yer verilmiştir. Laqueur ve arkadaşları bu tipteki örnekleri “Silmeli Kemer Şeklinde” olarak isimlendirmiş ve “FV 2” grubunda ele almıştır⁷⁰.

⁶⁷ Sıra No: 55, 66, 67, 88, 90, 95

⁶⁸ Sıra No: 55, 66, 90

⁶⁹ Sıra No: 88, 95

⁷⁰ Jean- Louis BAQUE- GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN ., a.g.m.213.

2-c- 2- Sivri Kemerli Olanlar:

Bu gruba dahil ettiğimiz 5 örnek⁷¹ bulunmaktadır. Bunlardan 50 sıra nolu örnek 19.yy'ın ikinci yarısına, 3 örnek⁷² 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 51 sıra nolu örnekte tarih bulunmamaktadır.

Sıra No: 50

Sıra No: 51

Sıra No: 56

50 ve 56 sıra nolu örneklerin alınlık kısımlarında akant yaprakları, 51 sıra nolu örnekte soyut bir çiçek motifi kademeli olarak dışta yedi içte beş yapraklı olarak işlenmiştir. Yine Kastamonu Saray Camisi haziresinde bulunan 1919 tarihli bir kadın baş taşında bu motifin başlık olarak uygulandığı görülmektedir⁷³. 54 sıra nolu örnekte soyut yaprakla alınlık kısmı doldurulmuştur. 60 sıra nolu örnekte ise alınlık kısmı boş bırakılarak sadece kitabenin başlangıç ifadesine yer verilmiştir.

⁷¹ Sıra No: 50, 51, 54, 56, 60

⁷² Sıra No: 54, 56, 60

⁷³ Filiz CANYURT.,a.g.t, 2007 Ankara, 177

2-c-3- Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş Olanlar:

Sıra No:40

Bu gruba ait 3 örnek⁷⁴ bulunur. Bunlardan 36 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 40 sıra nolu örnek 19.yy'ın ikinci yarısına aittir. 14 sıra nolu örnekte ise tarih yoktur.

3 örnekte de süsleme görülmemektedir. Laqueur ve arkadaşları bu tipteki örnekleri "Beşgen" adı ile "F-II" olarak gruplandırmıştır⁷⁵.

2-c-4- Dilimli Kemerli Olanlar:

Sıra No:15

Bu grupta 4 örnek⁷⁶ görülmektedir. Bu örneklerde tarih bulunmamaktadır. Yine bu örneklerde süsleme unsuruna rastlanmaz. Laqueur ve arkadaşları çalışmalarında bu tipteki örnekleri " Çok Dilimliler " adı altında "F IV" grubuna dahil etmişlerdir⁷⁷. Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde iki örnek de bu gruba aittir⁷⁸.

⁷⁴ Sıra No: 14, 36, 40

⁷⁵ Jean- Louis BAQUE- GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN ., a.g.m.212.

⁷⁶ Sıra No: 13, 15, 57, 58

⁷⁷ Jean- Louis BAQUE- GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN ., a.g.m.213.

⁷⁸ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

2-d- Güneş Motifi Şeklinde Başlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar:

Bu gruba iki örnek verilebilir. 42 ve 44 sıra nolu bu örneklerde dikdörtgen gövdenin hemen bitiminde barok üslubunun belirgin özelliği olan S ve C kıvrımlarından oluşan bir konsolun taşıdığı güneş motifi şeklinde başlık bulunmaktadır. Laqueur ve arkadaşları çalışmalarında bu tipteki örnekleri “Güneş Motifli ” adı altında “F XI ” grubuna dahil etmişlerdir⁷⁹.

Sıra No: 42

Sıra No: 44

44 sıra nolu örnekte 19.yy'ın ilk yarısına aitken 42 nolu örnekte tarih bulunmamaktadır.

⁷⁹ Jean- Louis BAQUE- GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN ., a.g.m, s.214

2-e- Silindirik Gövdeli Olanlar:

İncelediğimiz hazirelerde bu gruba ait tek bir örnek vardır. 41 sıra nolu bu örnek 20.yy'ın ilk yarısına aittir. Bu örnekte silindirik gövdenin alt kısmında vazo görünümlü bir kaide içine yerleştirilmiştir. Üst kısım ise taç görünümlü bir başlıkla sonlandırılmıştır.

3- AYAK TAŞLARI

Kastamonu şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde yer alan toplam 163 mezar taşından 51 tanesi ayak taşıdır. Bu ayak taşlarından 28 tanesi⁸⁰ Nasrullah Camisi Hazinesinde, 10 tanesi⁸¹ Yılanlı Camisi Hazinesinde, 2 tanesi⁸² Ahmet Dede Camisi Hazinesinde, 11 tanesi de⁸³ Yakup Ağa Camisi Hazinesinde yer alır.

Bu 51 ayak taşının 23 tanesi⁸⁴ erkek mezarı, 16 tanesi⁸⁵ kadın mezarıdır. 12 tane⁸⁶ mezarda ise sadece ayak taşı mevcuttur. Bu ayak taşlarının içinden 8 tanesi⁸⁷ gövdenin değişik yerlerinden kırıldığından herhangi bir tipolojinin içine dahil edilememiştir.

⁸⁰ Sıra No: 1, 2, 3, 4,5, 8, 9,10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18,19, 20, 21,22, 23,24, 25,26,27, 28,29, 30,34

⁸¹ Sıra No: 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45

⁸² Sıra No: 53, 59

⁸³ Sıra No: 62, 63, 64, 65, 66, 74, 87, 88, 89, 90, 91

⁸⁴ Sıra No: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 34, 38, 74, 87, 89

⁸⁵ Sıra No: 13, 14, 15, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 63, 66, 88, 90, 91

⁸⁶ Sıra No: 19, 22, 24, 26, 29, 30, 43, 53, 59, 62, 64, 65

⁸⁷ Sıra No: 9, 10, 11, 16, 19, 29, 63, 89

İncelediğimiz hazirelerde 5 tipte ayak taşının kullanıldığı görülmektedir.

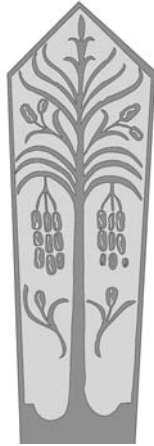
3-a- Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

Bu gruptaki mezar taşlarında 4 farklı tip görülmektedir.

3-a-1-Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş Olanlar:

İncelediğimiz hazirelerde bu gruba ait toplam 21 örnek⁸⁸ vardır. Bunlardan 9 tanesi erkek⁸⁹, 7 tanesi kadın⁹⁰ ve 5 tanesi de⁹¹ kime ait olduğu belli olmayan ayak taşlarından oluşmaktadır.

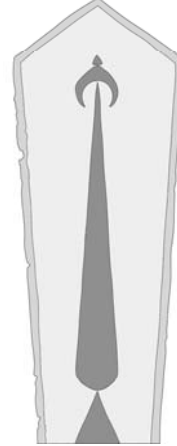
Bunlardan 28 sıra nolu örnek 18.yy'ın ikinci yarısına, 8 örnek⁹² 19.yy'ın ilk yarısına, 4 örnek⁹³ 19.yy'ın ikinci yarısına ve 53 sıra nolu örnekte 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 7 örnekte⁹⁴ ise tarih bulunmamaktadır.

Sıra No: 2

Sıra No: 34

Sıra No: 40

⁸⁸ Sıra No: 2, 5, 8, 14, 20, 21, 22, 27, 28, 30, 34, 36, 40, 43, 45, 53, 65, 66, 87, 90, 91

⁸⁹ Sıra No: 2, 5, 8, 20, 21, 27, 28, 34, 87

⁹⁰ Sıra No: 14, 36, 40, 45, 66, 90, 91

⁹¹ Sıra No: 22, 30, 43, 53, 65

⁹² Sıra No: 2, 8, 20, 21, 27, 34, 36, 40

⁹³ Sıra No: 45, 66, 90, 91

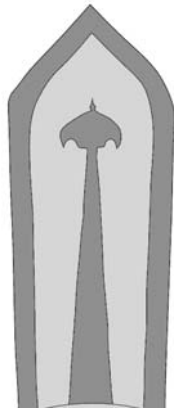
⁹⁴ Sıra No: 5, 14, 22, 30, 43, 65, 87

Bu gruba ait ayak taşlarından 3 örnekte⁹⁵ hurma, 2 örnekte servi, asma ve üzüm salkımı⁹⁶, 3 örnekte kıvrık dal⁹⁷, 53 sıra nolu örnekte soyut çiçek motifi ve yazı kullanılmıştır. Bu gruba ait 12 örnekte⁹⁸ ayak taşları boş bırakılmıştır.

3-a-2- Sivri Kemerli Olanlar:

7 örnek⁹⁹ bu tiptedir. Bunlardan 6 tanesi erkek¹⁰⁰, 1 tanesi de (59 sıra nolu) kime ait olduğu belli olmayan sadece ayak taşından oluşan bir örnektir.

Bunlardan 3 örnek¹⁰¹ 19.yy'ın ilk yarısına, 2 örnekte¹⁰² 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 25 ve 59 sıra nolu örneklerde ise tarih belli değildir.

Sıra No: 3

Sıra No: 23

Sıra No: 74

Bu tipte yer alan ayak taşlarından 2 örnekte hurma, 3 örnekte kıvrık dal, 1 örnekte (3 sıra nolu) servi motifine süslemede yer verilirken 25 sıra nolu örnekte herhangi bir süsleme bulunmaz.

⁹⁵ Sıra No: 2, 27, 30

⁹⁶ Sıra No: 34, 40

⁹⁷ Sıra No: 43, 45, 65

⁹⁸ Sıra No: 5, 8, 14, 20, 21, 22, 28, 36, 66, 87, 90, 91

⁹⁹ Sıra No: 3, 4, 18, 23, 25, 59, 74

¹⁰⁰ Sıra No: 3, 4, 18, 23, 25, 74

¹⁰¹ Sıra No: 3, 4, 18

¹⁰² Sıra No: 23, 74

3-a-3- Yuvarlak Kemerli Olanlar:

İncelenen hazirelerde 3 örnekte¹⁰³ bu tipte ayak taşları görülmektedir. 88 sıra nolu örnek kadın, 62 ve 64 sıra nolu örnekte kime ait olduğu belli olmayan sadece ayak taşından oluşan örneklerdir. 88 sıra nolu örnek 20.yy'ın ilk yarısına aitken diğer iki örnekte tarih bulunmamaktadır.

Sıra No: 64

Sıra No: 88

2 örnekte kıvrık dal ve kır çiçeği motifi süsleme olarak kullanılırken 62 sıra nolu örnekte süsleme kullanılmayıp boş bırakılmıştır.

3-a-4- Dilimli Kemerli Olanlar:

2 örnekte¹⁰⁴ bu tipte ayak taşları görülmektedir. Bunlar kadın ayak taşlarıdır. İkisinde de tarih ve süsleme bulunmamaktadır.

3-b- Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar:

İncelemiş olduğumuz hazirelerde yer alan örnekler arasında 4 tanesi¹⁰⁵ bu tiptedir. Bunlardan 38 sıra nolu erkek mezarı ayak taşı örneği dışındaki diğer örnekler kadın ayak taşlarıdır.

¹⁰³ Sıra No: 62, 64, 88

¹⁰⁴ Sıra No: 13, 15

Bu örneklerden 44 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 2 örnek¹⁰⁵ 19.yy'ın ikinci yarısına, 37 sıra nolu örnek ise 20.yy'ın ilk yarısına aittir.

Sıra No: 37

Sıra No: 38

Sıra No: 39

Süsleme olarak bu örneklerin 37 ve 38 sıra nolu örneklerde gül dalı, 39 sıra nolu örnekte servi ve kıvrık dal motifi kullanılmıştır. 44 sıra nolu örnekte ise süslemeye yer verilmemiştir.

¹⁰⁵ Sıra No: 37, 38, 39, 44

¹⁰⁶ Sıra No: 38, 39

3-c- Güneş Motifi Şeklinde Başlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar:

Bu tipte sadece bir örnek mevcuttur. Kadın ayak taşı olan bu örneğin tarih kısmı bulunmamaktadır.

42 sıra nolu örneğin gövde kısmında kıvrık dalların arasına yerleştirilen kır çiçeklerinden oluşmaktadır. Bu tipe benzer yine Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde yer alan 19.yy'ın son yarısına ait ayak taşı¹⁰⁷, bu gruba örnek verilebilecek mezar taşı olarak ifade edebiliriz.

3-d- Silindirik Gövdeli Olanlar:

Bu tipte 3 örnek yer almaktadır. Bunlardan 1 sıra nolu örnek erkek mezar taşı, 41 sıra nolu örnek kadın mezar taşı ve 24 sıra nolu örnekte kimliği belli olmayan ayak taşı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sıra No: 1

Sıra No: 41

1 ve 41 sıra nolu örnek 20.yy'ın ilk yarısına tarihlenirken 24 sıra nolu örnekte tarih yoktur. Yine 24 sıra nolu örnekte herhangi bir süslemeye

¹⁰⁷ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

rastlanmazken, diğer iki örnekte kaide kısmında stilize edilmiş akantus yaprakları kullanılmıştır. Ayrıca 41 sıra nolu örnekte yazıya da yer verilmiştir.

3-e- Hotoz Başlıklı, Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli Olanlar:

Bu gruba dahil edebileceğimiz tek örnek vardır. 17 sıra nolu bu örnek erkek ayak taşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi belli olmayan bu örnekte tuba ağacı olarak kaynaklarda yer alan bir motifle karşılaşmaktadır.

4- BAŞLIKLAR

Osmanlı Türklerinde baş giyimleri dönemlere göre pek çok şekil almıştır. Bunlara Farsça başı örten anlamına gelen serpuş da denilmiştir¹⁰⁸. Başlıklar çeşitli malzemelerden içine pamuk doldurularak dikilen bezlerden yapılmaktadır. Yüzü çuhadan olan, içte bez astarı bulunan bez ve astar arasına pamuk yerleştirilerek, değişik geometrik şekiller oluşturacak şekilde dikilip, üzerine ince bezlerden sarık sarılan başlıklara verilen bir diğer isim ise kavuktur¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Celal Esad ARSEVEN ., “Baş Giyimi- Baş Giyeceği”, Sanat Ansiklopedisi I,(İstanbul 1983),182-185.

¹⁰⁹ Halit ÇAL., “İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar”, **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III**, (İstanbul 1998), 213.

16. yüzyıldan itibaren Osmanlı mezar taşlarında kullanılan başlık türleri , Selçuklu ve Beylikler Dönemi mezar taşlarından ayrılmasında önemli bir yer tutmuştur. II. Mahmut devrinde kıyafet kanunu uygulanmaya başlanmasıyla bu başlıkların yerini fesler almıştır.

Sarık, başlıkların etrafına veya üzerine sarılan bezlere verilen isimdir¹¹⁰. Osmanlılarda festen önce giyilen kavuklar genellikle sarıklı olduğu için sarık, kavuk ile aynı anlamda kullanıldığı¹¹¹ gibi sarığın Arapça ismi “Ammâne” de kullanılmıştır¹¹².

İncelenen hazirelerde kullanılan başlıklar, biçim ve işleniş özellikleri esas alınarak kavuk, sarık, fes ve taç olmak üzere ayrılmıştır. Prof. Dr. Halit ÇAL’ın çalışmasında biçimlenmede sarığın hakim olduğu başlıklar sarık, başlığın hakim olduğu başlıklar kavuk adı altında gruplandırılmıştır¹¹³. Sınıflandırmamızda bu görüş dikkate alınarak gerçekleştirildi. Ayrıca Laqueur’in başlıklarla ilgili tipolojisinden¹¹⁴ de yararlanılmıştır.

4-a- Kavuklar

Başlığı, sarık kısmına oranla daha belirgin olan örnekleri kavuk adı altında değerlendirmeye aldık. İncelenen hazirelerde 34 başlık tipi içinde kavuk tipinde yer alan tek bir gruba ait örnekler bulunmaktadır.

¹¹⁰ Reşat Ekrem KOÇU., **Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü**, (Ankara 1969),

¹¹¹ Celal Esad ARSEVEN ., a.g.e.C:4,1767.

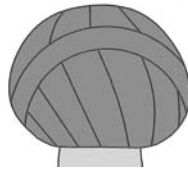
¹¹² Mehmet Zeki PAKALIN.,**Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**,C:II. (İstanbul 1993) .

¹¹³ Halit ÇAL ., a.g.m., 209-225.

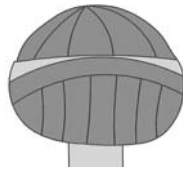
¹¹⁴ Hans –Peter LAQUEUR.,**Hüve’l- Baki İstanbul’da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, (İstanbul 1997).

4-a-1- Yuvarlak Başlıklı Şerit Sarıklı Kavuklar:

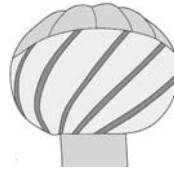
Bu başlık tipinde 8 tane¹¹⁵ örnek yer almaktadır. Bu grupta başlık kısmı yuvarlak olup yine başlık bölümü aynı noktadan başlayan düşey çizgilerle dilimlere ayrılmıştır. Başlığın alt kısmı ise hafif yana yatık şeritler halinde dilimlere ayrılmıştır. Bunlardan 3 örnek¹¹⁶ 19.yy'ın ilk yarısına, 10 sıra nolu örnekte 19.yy'ın ikinci yarısına aittir. 4 örnekte¹¹⁷ ise tarih bulunmamaktadır.

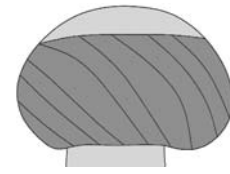
Sıra No:5

Sıra No:8

Sıra No:20

Sıra No:34

Prof. Dr. Halit ÇAL bu tür örnekleri oval başlıklar adında gruplamıştır¹¹⁸. Laqueur ise kitabında bu grubu “I Tipi” olarak adlandırmıştır. Laqueur çalışmasında İstanbul’da bu grupta 106 örnek bulunduğunu ifade etmiştir¹¹⁹.

4-b- Sarıklar

İncelemiş olduğumuz hazirelerde 34 başlık tipi içinde sarık tipinde üç gruba girecek şekilde sarık tipleri bulunmaktadır.

4-b-1- Kısa Başlıklı Sarıklar:

Bu başlık tipinde 5 örnek¹²⁰ görülmektedir. Bu tipteki sarıklarda takke biçimindeki bir başlığın alt kısmının etrafına büyük ölçüde örten birbiri üstüne gelen şeritler halinde sarık sarılmıştır. Bunlardan 3 tanesi¹²¹ 19.yy'ın ilk yarısına aitken 11 ve 93 sıra nolu örneklerde tarih yoktur. Bu taşların içinde

¹¹⁵ Sıra No: 5, 8, 10, 16, 20, 25, 33, 34

¹¹⁶ Sıra No: 8, 20, 34

¹¹⁷ Sıra No: 5, 16, 25, 33

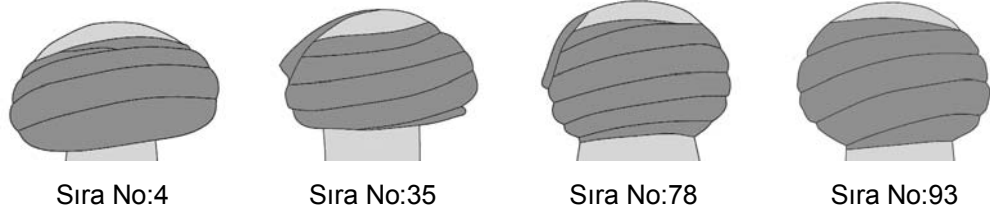
¹¹⁸ Halit ÇAL .,a.g.m.,211.

¹¹⁹ Hans –Peter LAQUEUR.,a.g.e.154.

¹²⁰ Sıra No: 4, 11, 35, 78, 93

¹²¹ Sıra No: 4, 35, 78

sadece 4 sıra nolu örnekte kişinin Kadiri dervişi olduğuna değinilmiştir. Diğer örneklerde ise meslek belirtilmemiştir.

4-b-2- Kısa Başlıklı Şeritli Sarıklar:

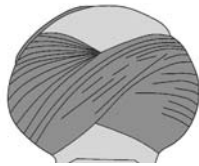
Bu başlık tipine ait 6 örnek¹²² bulunmaktadır. Bu tip sarıkların özelliği Başlık çapraz yönde sarılmış sarık dilimleriyle çevrilmiş ve bakana göre sarığın üzerinden sol alttan sağ üste doğru bir şerit çekilmesiyle oluşturulur. Sarığın içindeki başlığın üst kısmı az da olsa görünmektedir. Bunlardan 21 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 4 örnekte 19.yy'ın ikinci yarısına aittir. 85 sıra nolu örnekte tarih bulunmamaktadır. Bu taşlarda meslek olarak 18 sıra nolu örnekte müftü, 52 sıra nolu örnekte ise müderris olduğu belirtilmiştir. Diğer örneklerde meslek belirtilmemiştir.

¹²² Sıra No: 3, 12, 18, 21, 52, 85

4-b-3- Çapraz Eğimde Dilimli Sarıklar:

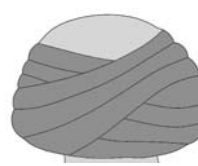
Bu başlık tipinde 4 örnek¹²³ vardır. Bu tip sarıklarda bakana göre sağ alttan sol üste doğru bir şerit bulunur. Ortadaki bu şeridin iki yanında birbirine çapraz olarak sarılmış şeritler bulunur. Üst kısımda başlığın bir bölümü görülür. Bunlardan 2 ve 6 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ilk yarısına, 23 sıra nolu örnek 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 92 sıra nolu örnekte tarih yoktur. Bu taşlarda 6 sıra nolu örnekte müftü, 23 sıra nolu örnekte imam meslek olarak belirtilmiştir. Diğer iki örnekte meslek belirtilmemiştir.

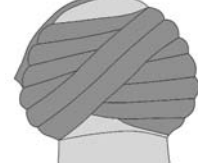
Sıra No:2

Sıra No:6

Sıra No:23

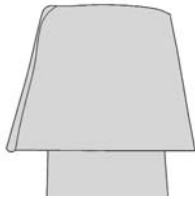

Sıra No:92

4-c- Fesler

İncelemiş olduğumuz hazirelerde 34 başlık tipi içinde fes tipinde iki gruba girecek şekilde fes tipi bulunmaktadır.

4-c-1- Hamidiye Kalıplı Fesler:

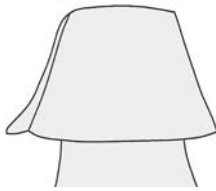
İncelenen hazireler içinde 4 örnek¹²⁴ bu gruba girmektedir. Bu fes örneğinin, üst çapı alt çapından dardır diğer gruptan farklı olarak daha yüksektir ve yukarıdan aşağıya olan eğim daha azdır¹²⁵. Bunlardan 27 ve 31 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ilk yarısına, 94 sıra nolu örnek 19.yy'ın ikinci yarısına, 89 sıra nolu örnekte 20.yy'ın ilk yarısına aittir. Bu taşlardan 89 sıra nolu örnekte hapishane müdürü olarak mesleği belirtilmişken diğer örneklerde meslek yoktur.

¹²³ Sıra No: 2, 6, 23, 92

¹²⁴ Sıra No: 27, 31, 89, 94

¹²⁵ Halit ÇAL .,a.g.m.,212.

4-c-2- Aziziye Kalıplı Fesler:

Bu gruba ait tek örnek vardır. 38 sıra nolu bu örnek 19.yy'ın ikinci yarısına aittir. Meslek belirtilmemiştir. Bu gruptaki örnekte fesin alt çapı üst çapından büyüktür. Bu tipte üstten alta doğru eğim fazladır. Laqueur, "X 3" adını vererek en yaygın fes tipi olarak kabul etmiştir¹²⁶.

4-d- Taçlar

İncelediğimiz hazirelerde yer alan erkek mezar taşlarının bir kısmında taç denilen başlıklar kullanılmıştır. Taçlar, taşıyanların bağlı bulundukları tarikatları, tarikatlardaki mevkilerini belirtmektedir. İslamiyette ve tarikatlarda taçın kutsallığı, önemi ve anlamı da Hz. Muhammed'e bağlanmaktadır¹²⁷. İncelediğimiz hazirelerde karşımıza dört farklı taç tipi çıkmıştır.

4-d-1- Terksiz Taç:

Bu başlık tipinde tek örnek vardır. Ahmed Dede Camisi haziresinde yer alan 46 sıra nolu mezar taşı 18.yy'ın ilk yarısına ait en erken tarihli örnektir. Burada yer alan taçta terk kullanılmamıştır.

4-d-2- Dört Terkli Taç:

Bu başlık tipinde tek örnek vardır. Ahmed Dede Camisi haziresinde yer alan 48 sıra nolu mezar taşındaki taçta burma şeritli zincir motifi görülmektedir. Terklerin arasına Nakşibendi ve Kadiri tarikatlarınca kullanılan ve

¹²⁶ Hans –Peter LAQUEUR.,a.g.e.155-158.

¹²⁷ Nurhan ATASOY., **Derviş Çeyizi: Türkiye'de Tarikat Giyim Kuşam Tarihi**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2005, Ankara, s. 154

gölü sembolize eden beş tıgılı yıldız motifi kullanılmıştır¹²⁸. Bu mezar taşı Nakşibendiyye'nin Halidî kolu şeyhlerinden Ahmed Siyahi'ye ait ve 1889 tarihlidir.

Taçların terk sayısına göre ayrılması tarikat inançlarına göre hepsinin ayrı anlamı olmasından gelmektedir. Buradaki tacın dört terkli olmasının anlamı dört halifeyi işaret etmesidir¹²⁹.

4-d-3- Altı Terkli Taç:

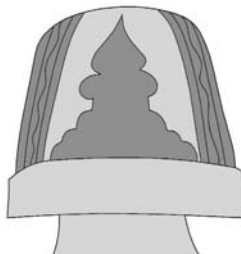

İki örnekte bu tip görülmektedir. Ahmed Dede Camisi haziresinde yer alan 47 ve 49 sıra nolu örnekler de Nakşibendi tarikatı mensuplarına aittir. İki örnek te 19.yy'ın ikinci yarısına aittir.

Tacın altı terk olarak yapılmasının anlamı altı yönü işaret etmesidir. Cihat-ı sitte veya şeş cihat da denen bu yönler; sağ, sol, ön, arka, alt, üst olarak ifade edilir ayrıca Nakşibend kelimesi altı harften oluşur ve her bir harfin Nakşibendi erkanı olan usule işaret ettiği belirtilmiştir¹³⁰.

Bu tipe örnek başlık türünü Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi Haziresinde de görmekteyiz.

4-d-4- Bedahe İşli Taç:

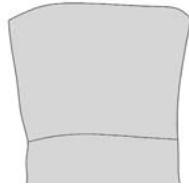
Bu başlık tipinde tek örnek vardır. 74 sıra nolu bu örnek 20.yy'ın ilk yarısına aittir. Yukarıdan aşağıya doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Nurhan Atasoy'a göre bu tip taç, dört terkli bedahe işli taç grubunda yer almaktadır.

¹²⁸ Nurhan ATASOY., a.g.e., 2005, Ankara, s. 214

¹²⁹ Nurhan ATASOY., a.g.e., 2005, Ankara, s. 181

¹³⁰ Nurhan ATASOY., a.g.e., 2005, Ankara, s. 189-190

4-e- Kadın Fesi:

Bu gruba ait tek örnek vardır. 86 sıra nolu bu örnekte tarih belirtilmemiştir. Kadın feslerini erkek feslerinden ayıran en önemli özellikte fesin üst çapının alt çapına oranının daha geniş tutulmasıdır. Bu gruba örnek olarak Hepkebirler Camisi haziresinde bulunan M.1854 tarihli mezar taşıdır¹³¹.

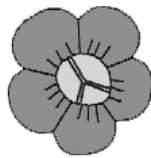
C- SÜSLEMEDE KULLANILAN MOTİFLER VE KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ

1- MOTİFLER

1-a- Bitkisel Motifler:

Gül: İncelediğimiz hazirelerde 3 örnekte¹³² gül motifine rastlanmaktadır. Bunlardan 37 ve 88 sıra nolu örnekler kadın, 38 sıra nolu örnekte erkek mezar taşıdır. Gül motifi, kadın ve erkek baş taşlarında tepeliklerde, ayak taşlarında ise gövde kısımlarında kullanılmıştır.

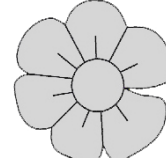
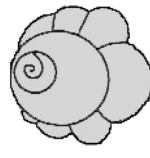
Bu örneklerden 38 sıra nolu örnek 19.yy'ın ikinci yarısına, diğer iki örnek (37 ve 88 sıra nolu) ise 20.yy'ın ilk yarısına aittir.

Sıra No:37

Sıra No: 38

Sıra No:88

37 sıra nolu örnek 1905 tarihli kadın baş ve ayak taşıdır. Baş taşında yer alan bitkisel tepelikte bir buket içinden çıkan yapraklarla beraber dört tane gül

¹³¹ Filiz CANYURT.,a.g.t, 2007 Ankara, s.175

¹³² Sıra No: 37, 38, 88

motifi işlenirken ayak taşında gül motifi gövde de tercih edilmiştir. Burada bir kıvrık dalın iki tanesi sağına ve iki tanesi de soluna gelecek şekilde simetrik olarak dört tane gül motifi yerleştirilmiştir. İki yerde de gül motifleri benzer tipte işlenmiştir.

38 sıra nolu örnek 1889 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekte gül motifi hem bitkisel tepelikte hem de gövdede kullanılmıştır. Tepelikte zemine yerleştirilen yapraklarla beraber üç gül motifi işlenmiştir. Buradaki gül motifi farklı bir tipte işlenilmiştir. Gövde kısmında ise yine bir kıvrık dalın iki yanına yerleştirilen üç adet gül motifi görülmektedir.

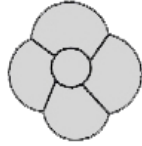
88 sıra nolu örnekte 1903 tarihli kadın ayak taşıdır. Burada da ortada bir bir ağaç motifi ve iki yanına yerleştirilen yapraklarla beraber dört adet gül motifi bulunmaktadır. Bu gül motiflerinden iki tanesi büyük diğer ikisi ise daha küçük boyutta işlenmiştir. Bu örnekler tip olarak 37 sıra nolu örnekteki gül motiflerine benzer özellik göstermektedir.

Osmanlı dönemi süsleme sanatında gül, en çok kullanılan çiçek çeşidi olmuştur¹³³. Halk arasında ve bazı kaynaklarda “ Gül Muhammed’in Teridir “ şeklinde ifade edilmektedir¹³⁴. Hz. Muhammed’in sembolü olduğu ifade edilmesi bakımından gülün sıkça kullanılmıştır. Bir diğer görüş ise, “Tasavvufi edebiyatta gül, Allah’ın ve Allah’ın birliğinin sembolüdür. Hz. Muhammed’in de sembolü güldür. Allah Hz. Muhammed’in kokusu ile güle tecelli etmiştir” şeklindedir.¹³⁵

¹³³ Yıldız DEMİRİZ., **Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekler**,(İstanbul 1986),346.

¹³⁴ Beşir AYVAZOĞLU., **Güller Kitabı**,(İstanbul 1999),85.Gülgün ELİTEZ.,Türk Mezar Taşlarında Bitki Motifleri,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),(İstanbul 1996),53.

¹³⁵ Mustafa KUTLU., “Gül”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul, 1979, C.3 s382-383

Mine: 2 örnekte¹³⁶ bu motifle karşılaşılır. Bunlardan biri kadın diğeri erkek taşıdır. Mine motifi kadın mezar taşında, baş taşında erkekte ise ayak taşında kullanılmıştır. 38 sıra nolu örnek 1889 tarihine aitken, 42 sıra nolu örnekte tarih yoktur.

38 sıra nolu örnek 1889 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekte mine motifi hem tepelikte hem de gövde de yer almaktadır. Tepelikte gül motiflerinin iki yanına simetrik olarak yerleştirilen iki mine motifi işlenmiştir. Gövde de ise alınlık kısmında bir büyük bir de küçük olmak üzere iki tane mine motifine yer verilmiştir.

42 sıra nolu örnekte tarihi olmayan kadın baş taşıdır. Bu örnekte güneş motifli başlığı taşıyan s ve c kıvrımlarının oluşturduğu konsolların yüzeylerine yerleştirilen dört mine motifi bulunmaktadır.

Kastamonu Ferhat Paşa Camisi'nde 7 örnekte görülür. Bu örnekler de 19 ve 20.yy'a aittir¹³⁷.

Lale: İncelediğimiz hazireler arasında tek bir yerde bu motif kullanılmıştır. Kimliği belli olmayan bu ayak taşında tarih de belirlenememiştir.

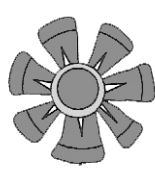
59 sıra nolu bu örnekte ortada bir ağaç motifi ve sağına soluna yerleştirilen altı tane lale motifi yaprak ve kıvrık dallarla birlikte işlenmiştir. Bunlardan iki tanesi ters lale olarak işlenmiştir.

¹³⁶ Sıra No: 38, 42

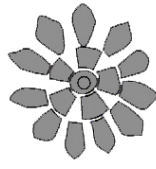
¹³⁷ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

Ayvazoğlu, "Tasavvufta lale kelimesi, Allah kelimesinde bulunan harflerle yazıldığı için makbul tutulmuş, cami, çeşme ve mezar taşı gibi yerlerde çokça kullanılmıştır" şeklinde ifade etmiştir¹³⁸. Lale 16.yy.dan itibaren Osmanlı sanat eserlerinde natüralist üslupta görülmeye başlamıştır¹³⁹. Osmanlı Devri mezar taşlarında da bu motifi görmek mümkündür.

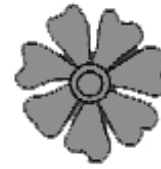
Kır Çiçeği: 4 tane¹⁴⁰ örnekte bu motifin kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan kadın olan 42 sıra nolu örnek dışındaki diğer örnekler erkek mezar taşıdır. Bu örneklerde kadın ve erkek mezar taşlarının ayak ve baş taşlarında bu motif kullanılmıştır.

Sıra No: 23

Sıra No:38

Sıra No:42

38 ve 47 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ikinci yarısına, 23 sıra nolu örnek 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 42 sıra nolu örnekte ise tarih yoktur.

23 sıra nolu örnek 1901 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekte de ortada bir ağaç motifi ve iki yanına yerleştirilen yaprak ve kır çiçekleri bulunmaktadır. Burada kır çiçekleri birbirinden farklı tipte dört tane olarak işlenmiştir.

38 sıra nolu örnek 1889 tarihli erkek baş taşıdır. Burada kır çiçeği hem baş taşında hem de ayak taşında görülmektedir. Baş taşında gövde de yapraklarla oluşturulan çelenk motifinin yüzeyine üç adet kır çiçeği

¹³⁸ Beşir AYVAZOĞLU., "Lale" **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul, 1986 C.6 63-64

¹³⁹ Alev (ÇAKMAKOĞLU) KURU., "Orta Asya Türk Sanatında Palmet ve Lale Motiflerinin Değerlendirilmesi Hakkında Bir Deneme", **Belleten LXI**,230 (Nisan 1997), 37-41

¹⁴⁰ Sıra No: 23, 38, 42, 47

yerleştirilmiştir. Ayak taşında da baş taşında oluşturulan çelenk motifinin yüzeyine üç adet olarak işlenmiştir.

42 sıra nolu örnek tarihi belli olmayan kadın baş ve ayak taşıdır. Baş taşındaki motif güneş başlıklı başlığın ortasına yerleştirilmiştir. Ayak taşında da baş taşında olduğu gibi başlıkta kır çiçeği kullanılmıştır. Gövdede ise kıvrık dalların arasına yerleştirilen üç kır çiçeği motifi bulunmaktadır.

47 sıra nolu örnek 1883 tarihli erkek baş taşıdır. Baş taşının arka cephesinde yer alan bu motif bir vazodan çıkan yaprak ve kır çiçekleriyle birlikte verilmeye çalışılmıştır. İncelediğimiz hazireler dahil Kastamonuda buna benzer bir örnekle karşılaşılmamıştır.

Hurma: 6 örnekte¹⁴¹ hurma ağacı ve meyvesi yer almaktadır. Bunlardan 4 tanesi¹⁴² erkek ayak taşıdır. 30 ve 65 sıra nolu örnekler de kimliği belli olmayan ayak taşlarıdır. Bu motifteki örnekler kadın taşlarında görülmemektedir.

Sıra No:2

Sıra No:4

Sıra No:18

Sıra No:27

2 ve 27 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ilk yarısına, 4 ve 18 sıra nolu örnekler 20.yy'ın ilk yarısına aitken 30 ve 65 sıra nolu örneklerde tarih bulunmamaktadır.

¹⁴¹ Sıra No: 2, 4, 18, 27, 30, 65

¹⁴² Sıra No: 2, 4, 18, 27

2 sıra nolu örnek 1834 tarihli erkek ayak taşıdır. Buradaki hurma motifi, ortada hurma ağacı ve iki yanına simetrik olarak yerleştirilen yaprak ve hurma meyvesinden oluşmaktadır. Ağacın uzun yaprakları yukarı ve aşağı doğru simetrik bir şekilde kıvrılmıştır. Burada dallar arasında sarkan dokuzar meyvesi olan hurma salkımları bulunmaktadır. Yine dallar arasında yönü yukarı doğru bakan simetrik olarak yerleştirilmiş iki hurma meyvesi daha görülmektedir. Hurma salkımlarının hemen altında ağaçtan ayrı olarak, simetrik bir şekilde dallar ve bu dalların ucuna yerleştirilmiş birer tane meyvesi olan hurma salkımları yer almaktadır.

4 sıra nolu örnek 1859 tarihli erkek ayak taşıdır. 2 nolu örnekten farklı olarak burada hurma salkımlarının altına yerleştirilen dallar ve hurma meyvesi ağaçtan bağımsız olarak değil de ağacın diğer dallarıymış gibi işlenmiştir. Ayrıca diğer bir fark ise hurma ağacının gövdesi eşit aralıklarla yerleştirilmiş V şeklindeki çizgilerle bölümlere ayrılmıştır.

18 sıra nolu örnek 1854 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekteki motif ise 2 ve 4 sıra nolu örneklerle benzerlik göstermektedir. Buradaki tek fark bu örnekte hurma motifinin bir vazodan çıkmasıdır onun dışındaki özellikler daha çok 4 sıra nolu örnekle birebir benzerdir.

27 sıra nolu örnek 1843 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekte ortada bir hurma ağacı ve iki yanında dallar ve hurma salkımları işlenmiştir. Ağacın gövde kısmı ise yine v şeklinde bölümlere ayrılmıştır. Diğer örneklerden yaprak ve dallarının işleniş yönünde farklılık vardır. Burada daha kalın olarak işlenmiştir.

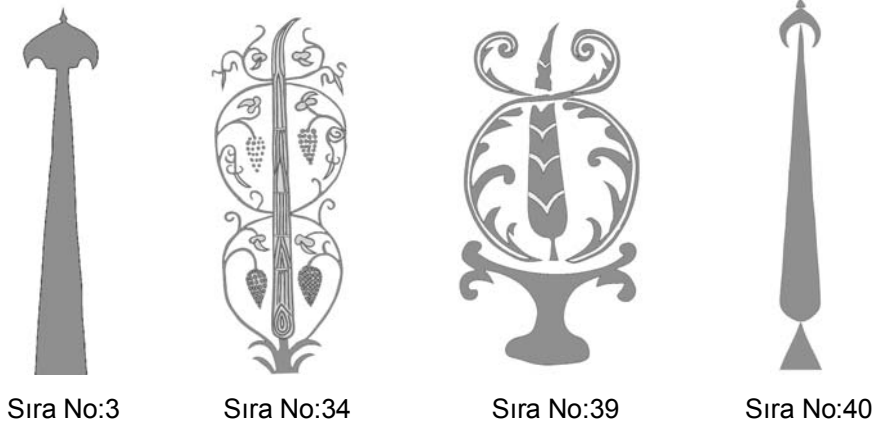
30 sıra nolu örnek tarihi ve kimliği belli olmayan ayak taşıdır. Bu örnekte 27 sıra nolu örnekle benzerlikler gösterir. Bu örnekte hurma ağacı bölümlere ayrılmamıştır.

65 sıra nolu örnekte tarihi ve kimliği belli olmayan ayak taşıdır. Bu örnek diğer hiçbir örneğe benzememektedir. Burada daha stilize edilmiş bir hurma ağacı ve hurma salkımları vardır.

Mezar taşları süslemelerinde sıkça karşımıza çıkmakta olan hurmanın Cennete özgü ağaçlardan sayılmış ve cenneti temsil ettiği düşünülmektedir¹⁴³.

Servi: Bu motif 4 örnekte¹⁴⁴ farklı şekillerde karşımıza çıkar. 3 ve 34 sıra nolu örnekler erkek ayak taşı, 39 ve 40 sıra nolu örnekler ise kadın ayak taşıdır.

34 ve 40 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ilk yarısına, 3 ve 39 sıra nolu örnekler ise 19.yy'ın ikinci yarısına aittir.

3 ve 40 sıra nolu örnekler form olarak birbirine benzemektedir. Bu örneklerde servi motifi uç kısmına aşağıya bakar şekilde bir hilal motifinin yerleştirilmesiyle son bulur. Bu motife benzer bir örnek yine Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde yer alan 1840 tarihli erkek mezarı ayak taşıdır.

¹⁴³ Burhan OĞUZ., Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar,(İstanbul 1983),31-32.

¹⁴⁴ Sıra No: 3, 34, 39, 40

34 sıra nolu örnek 1830 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekte servi motifi asma ve kıvrık dallarla beraber ortaya yerleştirilmiştir. Servinin uç kısmı burada bakana göre sağa doğru eğilmiştir.

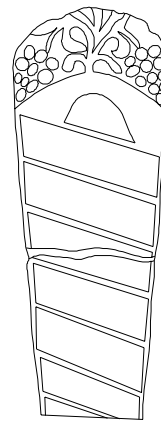
39 sıra nolu örnekte yer alan servi motifinin gövdesi v şeklinde bölümlere ayrılmıştır. Bu örnekte de servi motifi kıvrık dalların içine yerleştirilmiştir.

Ölümsüzlüğü temsil eden ağaçlardan en yaygın olarak kullanılanlarından birisinin de servi olduğu ifade edilmektedir¹⁴⁵. Servilerin uçlarının kıvrık olarak tasvir edilmesinin, kutsal varlığa teslimiyetin veya saygının ifadesi olmuştur¹⁴⁶. Bir başka görüş ise servi motifinin insan ruhunun tanrıya kavuşmasının sembolü olduğudur¹⁴⁷. Anadolu'da Selçuklular dönemine ait mezar taşlarında servi motifine rastlanmazken Osmanlı döneminde Anadolu'nun pek çok yerindeki mezar taşlarında servi motifleri görülmektedir¹⁴⁸.

Asma: İki örnekte bu motif görülmektedir. İki örnekte 19.yy'ın ilk yarısına aittir. 34 sıra nolu örnek erkek ayak taşı, 67 sıra nolu örnek kadın baş taşıdır.

Sıra No:34

Sıra No:67

¹⁴⁵ Burhan OĞUZ., a.g.e.24.

¹⁴⁶ Burhan OĞUZ.,a.g.e.26.

¹⁴⁷ Beyhan KARAMAĞARALI ., **Ahlat Mezar Taşları**,(Ankara 1992),17.

¹⁴⁸ Cevdet ÇULPAN., **Serviler II.**,(İstanbul 1961),122.

34 sıra nolu örnekte 1830 tarihli erkek ayak taşıdır. Asma motifi bu örnekte servi motifi ile birlikte işlenmiştir. Servi motifine asma dalları simetrik olarak sarılmış bir şekilde verilmiştir.

67 sıra nolu örnek 1835 tarihli kadın baş taşıdır. Burada motif baş taşının alınlık kısmında yer almaktadır. İki yana doğru üzüm salkımları yerleştirilirken ortada asma yaprakları işlenmiştir.

Gül Dalı: 3 örnek¹⁴⁹ bu motiftedir. 37 ve 88 sıra nolu örnekler kadın ayak taşı, 38 sıra nolu örnek ise erkek ayak taşıdır.

38 sıra nolu örnek 19.yy'ın son yarısına, 37 ve 88 sıra nolu örnekler ise 20.yy'ın ilk yarısına aittir.

Sıra No:37

Sıra No:38

Sıra No:88

37 sıra nolu örnek 1905 tarihli kadın ayak taşıdır. Burada s ve c kıvrımları oluşturarak yükselen bir gül dalının iki yanına simetrik olarak yerleştirilen dört gül motifi yer almaktadır.

¹⁴⁹ Sıra No: 37, 38, 88

38 sıra nolu örnek 1889 tarihli erkek ayak taşıdır. Buradaki örnek 37 sıra nolu örneğe göre farklılık göstermektedir. Bir kurdele ile bağlanan bir kökten yükselen gül dalı, yapraklar ve üç tane gül motifiyle birlikte işlenmiştir.

88 sıra nolu örnek 1900 tarihli kadın ayak taşıdır. Buradaki gül dalı diğer iki örnekten farklılık gösterir. Gül dalı burada ağaç görünümündedir. Ortada bir gül ağacı sağına ve soluna gelecek şekilde yerleştirilen stilize yapraklar ve gül motifleri vardır.

Tuba Ağacı:

17 sıra nolu örnekte karşılaştığımız bu motif kaynaklarda tuba ağacı olarak yer almaktadır. Bir kurdele ile bağlanan bir kökten aşağıya doğru sarkıtılan bir kıvrık dal ve yaprakları görülmektedir. Kök kısmının yukarıda oluşu nedeniyle tuba ağacı olabileceği düşünülmüştür.

Kıvrık Dal: İncelediğimiz hazireler içinde 9 örnekte¹⁵⁰ bu motif kullanılmıştır. Bunlardan iki tanesi erkek ayak taşı, üç tanesi kadın ayak taşı ve dört tanesi de kimliği belli olmayan ayak taşıdır.

¹⁵⁰ Sıra No: 23, 34, 39, 42, 43,45, 59, 65, 74

Sıra No:42

Sıra No:43

Sıra No:45

34 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 39 ve 45 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ikinci yarısına, 23 ve 74 sıra nolu örneklerde 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 4 örnekte¹⁵¹ tarih bulunmamaktadır.

23 sıra nolu örnek 1901 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekte ortada bir ağaç motifi ve bu ağacın iki yanına simetrik olarak yerleştirilmiş kıvrık dallar bulunmaktadır. Bu kıvrık dalların uç kısımları yaprak ve kır çiçekleriyle sonlandırılmıştır.

34 sıra nolu örnek 1830 tarihli erkek ayak taşıdır. Bu örnekte yer alan kıvrık dal motifi asma dalları olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada servi motifi ve üzüm salkımlarını çevreleyerek yükselmektedir. Bu motife benzer bir örnek yine Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde yer alan 1830 tarihli kadın ayak taşında görülmektedir¹⁵².

39 sıra nolu örnek 1876 tarihli kadın ayak taşıdır. Buradaki örnekte 34 sıra nolu örnekte olduğu gibi kıvrık dallar ortaya yerleştirilen bir servi motifini sarmaktadır.

¹⁵¹ Sıra No: 42, 43, 59, 65

¹⁵² Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

42 sıra nolu örnek tarihi ve kimliği belli olmayan ayak taşıdır. Buradaki motif zeminde ters laleye benzeyen bir kökten gelişerek yukarıya doğru s ve c kıvrımları oluşturarak yükselen kıvrık dal kompozisyonu olarak görülmektedir. Kıvrık dalların uçları kır çiçeği motifleriyle sonlandırılmıştır. Bu örneğe benzer bir uygulamada Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde 1870 tarihli erkek ayak taşında da görülmektedir.

43 sıra nolu örnek yine 42 sıra nolu örnekte olduğu gibi tarihi ve kimliği belli olmayan ayak taşıdır. Bu örnekte soyut yapraklardan oluşan bir kıvrık dal motifi görülmektedir.

45 sıra nolu örnek 1869 tarihli kadın ayak taşıdır. Bu örnekte 42 sıra nolu örnekteki kompozisyona benzer bir kıvrık dal motifi yer almaktadır. Burada da zeminden ters laleye benzeyen bir kökten gelişerek yukarıya doğru s ve c kıvrımları oluşturarak yükselen kıvrık dal kompozisyonu olarak görülmektedir. Bu motifin uç kısmında da tek bir kır çiçeği motifi bulunmaktadır.

59 sıra nolu örnekte de tarihi ve kimliği belli değildir. Bu örnekte de uçlarında lale ve yaprak motifleriyle sonlandırılmış kıvrık dallardan oluşan bir süsleme görülmektedir.

65 sıra nolu örnek hurma ağacı ve kıvrık dallar birlikte işlenmiş bir kompozisyon görülmektedir. Tarihi ve kimliği belli değildir.

74 sıra nolu örnekler 1901 tarihli ayak taşıdır. Burada da kıvrık dallar soyut yaprak motifleri olduğunu düşündüğümüz yapraklarla sonlandırılmıştır. Yine benzer bir örnek Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde yer alan tarihi belli olmayan bir örnekte görülmektedir¹⁵³.

¹⁵³ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

Akant (Kenger) Yaprakları: 13 örnekte¹⁵⁴ bu motifin süsleme olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu örneklerin hepsinde akant yaprakları tepeliklerde ve ayak taşlarında yer almaktadır. Sadece 38 sıra nolu örnekte baş ve ayak taşlarında gövde kısımlarında görülmektedir. Bunlardan 18 ve 38 sıra nolu örnekler erkek diğer örnekler kadın ayak taşlarıdır. 8 örnek¹⁵⁵ 19.yy'ın ikinci yarısına, 5 örnekte¹⁵⁶ 20.yy'ın ilk yarısına aittir.

37, 39, 45, 63 ve 91 sıra nolu örnekler de görülen akantus yaprakları bitkisel tepelik oluşturacak şekilde kullanılmıştır. Bu örneklerde yer alan ve birbirlerinden farklı tipte özellikler gösteren akant yaprakları stilize edilerek simetrik bir şekilde yerleştirilmiştir.

66, 88, 90 ve 95 sıra nolu örnekler de akantus yaprakları, yuvarlak kemerli mezar taşlarının alınlık kısımlarına yerleştirilmiştir. Bu örneklerde de akantus yaprakları birbirinden farklı olarak soyutlaştırılmış ve simetrik bir şekilde işlenmiştir.

18, 50 ve 56 sıra nolu örneklerde ise akantus yaprakları, sivri kemerli mezar taşlarının alınlık kısımlarında görülmektedir. Bu örnekler kısmen de olsa birbirlerine benzer özelliktedir.

¹⁵⁴ Sıra No: 18, 37, 38, 39, 45, 50, 56, 63, 66, 88, 90, 91, 95

¹⁵⁵ Sıra No: 18, 38, 39, 45, 50, 66, 90, 95

¹⁵⁶ Sıra No: 37, 56, 63, 88, 95

1889 tarihli 38 sıra nolu örnekte akantus yaprakları kontrbas şeklinde diyebileceğimiz mezar taşının çevre kısmında kullanılmıştır. Hem baş hem de ayak taşında görülen bu yaprak stilize edilmiş olarak işlenmiştir.

Osmanlı süsleme sanatında 18.yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanan akantus yaprakları, mezar taşında da sıkça kullanılmıştır.

Soyut Yapraklar: 9 örnekte¹⁵⁷ bu motif görülmektedir. Burada türünün ne olduğu belli olmayan ve herhangi bir gruba dahil edemediğimiz yaprak motifleri, soyut yaprak olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Soyut yaprak motifleri, mezar taşlarında değişik yerlerde görülmektedir. Bu örneklerde de genellikle mezarların baş taşlarında, tepeliklerde, alınlık üzerlerinde ve ayak taşlarında kullanılmıştır.

Sıra No:18

Sıra No:37

Sıra No:64

44 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 3 örnek¹⁵⁸ 19.yy'ın ikinci yarısına, 4 örnek¹⁵⁹ 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 64 sıra nolu örnekte tarih yoktur.

¹⁵⁷ Sıra No: 1, 3, 18, 37, 44, 53, 54, 55, 64

¹⁵⁸ Sıra No: 3, 18, 55

¹⁵⁹ Sıra No: 1, 37, 53, 54,

1 sıra nolu örnekte soyut yaprak dediğimiz motif 1903 tarihli silindir gövdeli erkek baş ve ayak taşının alt kısmında taşı saracak şekilde işlenmiştir.

3, 18 ve 37 sıra nolu örnekte soyut yaprak motifi baş taşında kitabenin hemen üstüne yerleştirilmiştir. Yine 18 ve 37 sıra nolu örneklerde soyut yaprak motiflerini kitabeyi çevreleyen kenar suyunda da görmekteyiz.

1832 tarihli 44 sıra nolu örnekte başlıkta, soyut yapraklardan oluşturulmuş bir tepelik görülmektedir.

53, 54 ve 55 sıra nolu örneklerde soyut yapraklar alınlık kısımlarında yer alır. 53 sıra nolu örnekte birde soyut çiçek motifi vardır.

Tarihi ve kimliği belli olmayan ayak taşında ortada bir ağaç motifinin iki yanına yerleştirilmiş soyut yapraklar ile birlikte işlenmiştir. Ayrıca bu motifi çerçeveleyen bir soyut yaprak olabileceğini düşündüğümüz bir motif görülmektedir.

1-b- Nesneli Motifler:

Vazo: İncelemiş olduğumuz hazireler içerisinde vazo motifi üç örnekte görülmektedir. 1854 tarihli, 18 sıra nolu mezar taşı örneğinde vazo ayak taşında yer alır. Burada hurma ağacı vazunun içinde çıkar şekilde işlenmiştir. 1876 tarihli, 39 sıra nolu mezar taşı örneğinde vazo ayak taşında yer alır. Burada kıvrık dal ve serviyle birlikte işlenmiştir. 1883 tarihli, 47 sıra nolu mezar taşı örneğinde vazo motifi baş taşının arka cephesinde, içinden kır çiçeği çıkar şekilde işlenmiştir.

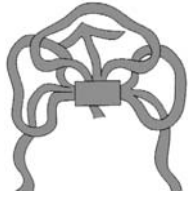
Sıra No:18

Sıra No:39

Osmanlı süsleme sanatında 19. yüzyılda vazolu motiflerin çoğaldığı görülmektedir¹⁶⁰. 19.yy tarihli mezar taşlarında da bu motif kullanılmıştır.

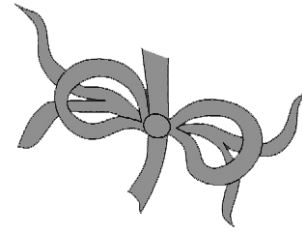
Kurdele: 3 örnekte kurdele motifi görülmüştür. Bu üç örnek de erkek mezar taşıdır. 18 ve 38 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ikinci yarısına ait iken , 17 sıra nolu örnekte tarih bulunmamaktadır.

Sıra No:17

Sıra No:18

Sıra No:38

17 ve 38 sıra nolu örneklerde kurdele motifi ayak taşında görülmektedir. 17 nolu örnekte kurdeleden tuba ağacının dalları sarmaktadır. 38 sıra nolu örnekte ise kurdele, gül dallarını birleştirir şekilde işlenmiştir.

1854 tarihli 18 sıra nolu örnekte diğer iki örnekten farklı olarak kurdele motifi baş taşında görülmektedir. Burada kitabenin hemen üstünde alınlık kısmında yer almaktadır.

¹⁶⁰ Azade AKAR., "Tezyini Sanatımızda Vazo Motifleri", **Vakıflar Dergisi**,8,Ankara 1969,267-271.

Ay: İki örnekte görülmektedir. Bunlardan bir tanesi kadın, diğeri erkek ayak taşıdır. 40 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 3 sıra nolu örnek ise 19.yy'ın ikinci yarısına aittir.

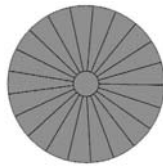
Sıra No:3

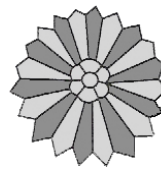
Sıra No:40

İki örnekte de ay motifi, servi ağacının uç kısmında yer almaktadır. Burada ay motifi hilal şeklinde ve uçları aşağıya doğru işlenmiştir. Bu örneklerle benzer yine Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde iki örnekte görülmektedir. Bu iki örnek de 19.yy'a aittir¹⁶¹.

Güneş Motifi: 4 tane örnekte¹⁶² bu motif görülmektedir. Bu motif, 42 ve 44 sıra nolu örneklerde başlıkta, 37 ve 41 nolu örneklerde ise lahit cephelerinde kullanılmıştır. 44 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 37 ve 41 sıra nolu örnekler 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 42 sıra nolu örnekte tarih bulunmamaktadır. Bu 4 örnekteki güneş motifi birbirinden farklı özelliklere sahiptir.

Sıra No:41

Sıra No:42

42 ve 44 sıra nolu örneklerde başlıkta görülen güneş motifi örneğinin ortasında kır çiçeği bulunmaktadır. Benzer örnek, Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde iki örnekte görülür¹⁶³.

¹⁶¹ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

¹⁶² Sıra No: 37,41,42,44

¹⁶³ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

37 ve 41 sıra nolu lahit örneklerinde bu motif lahitin tüm cephelerinde kullanılmıştır.

İstiridye Kabuğu: 37 ve 41 sıra nolu örneklerde bu motif görülmektedir. İstiridye kabuğu olarak adlandırdığımız bu motif, ikisinde de lahit cephelerinde bulunur. Benzer örnek, Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde 7 örnekte görülür¹⁶⁴.

1-c- Geometrik Motifler:

Baklava Motifi: İncelenen hazirelerde 4 örnekte¹⁶⁵ bu motifin kullanıldığı görülmektedir. Dört örnekte de bu motif, lahit cephelerinde görülmektedir. 39 sıra nolu örnek 1876 tarihli, 37 sıra nolu örnek 1905 tarihli ve 41 sıra nolu örnek 1903 tarihli. 42 sıra nolu örnekte ise tarih yoktur. Bu örneklerin hepsinde kadın mezarı lahiti örnekleridir.

37 sıra nolu örnekte lahitin güney cephesinde, iki güneş motifinin ortada kısmında üst üste iki baklava motifi şeklinde bulunur.

39 sıra nolu örnekte yine güney cephede iç içe üç baklava motifi birlikte işlenmiştir.

41 sıra nolu örnekte baklava motifi daha büyük olarak tüm yüzeyi kaplayacak şekilde iki tane olarak yerleştirilmiştir.

42 sıra nolu örnekte, 41 sıra nolu örnekte olduğu gibi işlenmiş ancak buradaki fark iç içe iki tane olmasıdır.

¹⁶⁴ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007

¹⁶⁵ Sıra No: 37, 39, 41, 42

Daire: Tek örnekte görülür. Bu örnekte de lahitte karşımıza çıkmaktadır. 1834 tarihli 2 sıra nolu bu örnekte kuzey cephede iç içe iki tane olarak işlenmiştir.

2- KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ

Osmanlı mezar geleneğinin en belirgin özelliklerinden biri görünürlük kaygısıdır. Ziyaretçinin görmesine bu derece önem verilmesi dini sebeplerden dolayıdır. Osmanlı mezar taşları kitabelerinin hemen hemen hepsinde yer alan fatiha okunması isteğinin yerine getirilebilmesi için, bu istek ziyaretçi tarafından kolayca görülüp okunabilmeliydi. Osmanlı mezar taşlarının boyut ve süsleme olarak erken dönemlerden itibaren zaman içinde ebat olarak büyümesi bu kaygının sonucudur diyebiliriz. Özellikle maddi durumu yerinde olan kişilere ait mezar taşlarının daha büyük, çok süslemeli ve gelip geçenlerin kolay görebileceği yerlerde bulunduğu bilinmektedir.

Osmanlı mezar geleneğinde farklı uygulamalardan biri de başlık kullanımıdır. Tabutun baş tarafına konan ve cenaze boyunca bırakılan serpuş, 15.yy'ın ortalarından itibaren mezar taşına da uygulanmaya başlanmıştır. Başlık kullanımında her mesleğin ayrı başlığı olmasına rağmen mezar taşlarında eşit statüye sahip mesleklerin aynı başlıkla sembolize edilmesi esastır. Ancak üst düzey görevliler; sadrazam, şeyhülislam ve bunlara bağlı belli başlı hizmet kadrosunu oluşturanların başlıkları farklılık gösterir.

Osmanlı mezar taşlarında cinsiyet açısından da belli bir farklılık görülmektedir. Erkek mezar taşları genellikle ait oldukları toplumsal sınıfın kullandığı başlık tipi ile yapılırken, kadın mezar taşlarında genellikle başlıksız olup, dekoratif süslemeler kullanılmıştır. Hotoz şeklinde çeşitli başlıkları olan kadın mezar taşları da bulunmaktadır.

Osmanlı mezar taşları 18. yy'dan itibaren kitabe metninde birbirinden net olarak ayrılan satırlar kullanılmaya başlayıp, metin kısımları uzamıştır. Kitabe kısımları şiirlerle süslenmiş, ölüm ve ölüm şekilleri daha ayrıntılı bilgiler vermeye başlamıştır. Özellikle kadın mezar taşlarında önemli görevlerde bulunan uzak akrabalar bile kitabeye yazılmıştır. Tüm bu ayrıntılı açıklamalar geniş yazı alanına gereksinim duyulmasına yol açtığından mezar taşları boyut olarak büyümüştür. Taşlarda özenli mermer işçilik ve hattın düzgünlüğü ile yazının ayrıntılı oluşu belli bir refah düzeyine de işarettir diyebiliriz. Taşlardaki süslemeler ise genelde kabartma şeklinde işlenmiştir.

Ayak taşlarında ise taşın her yeri süsleme için ayrılmış alanlardır. Genellikle kadın mezar taşlarındaki gibi ayak taşında da baş taşındakine benzer bir uygulamayla tepelikler kullanılmıştır. Ancak bu şekilde olmayan örnekler de bulunmaktadır. Genellikle bitkisel motiflerden oluşan süsleme kompozisyonları görülmektedir. Çok nadiren de olsa geometrik ve yazının da birlikte bulunduğu örnekler mevcuttur.

Mezar taşlarındaki süsleme kompozisyonları karşılaştırıldığı zaman özellikle İstanbul'da 18. yüzyıl ve daha sonraki dönemlere ait olan mezar taşlarında batı tarzında süsleme öğelerine de yer verildiği görülmektedir. Bu dönemlerde S ve C kıvrımları ile akantus yaprakları mezar taşlarında yoğun olarak kullanılmıştır.

Osmanlı mezar taşlarıyla ilgili genel değerlendirmenin ardından tez konumuzu oluşturan mezar taşlarını süsleme kompozisyonu açısından incelendiğinde, hazirelerde bulunan mezar taşlarındaki süslemelerin kompozisyon özelliklerini, baş taşı, ayak taşı ve sembolik lahit kısmında olmak üzere üç grupta ele aldık.

İncelediğimiz hazirelerdeki mezar taşlarına genel olarak bakacak olursak erkek baş taşları birkaç örneğin dışında genel özellik olarak dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olup başlık, boyun, gövde ve kaide bölümlerinden oluşmaktadır. Gövde kısımları yatay ve eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve bu çerçeveler içerisine 8 ve 34 sıra nolu örnekler dışında tek satır halinde kitabe metni yerleştirilmiştir. Çerçeve sayısı ve ölçüleri kitabenin uzunluğuna ve genişliğine göre değişmektedir. Çoğunlukla “Hüve’l Baki” gibi başlangıç ifadelerinin ve tarihin yazılı olduğu üst ve alt satırlar değişik formlarda kartuş şeklinde işlenmiştir. Kadın mezar taşlarında süsleme daha çok kullanılmıştır. İncelemiş olduğumuz erkek mezar taşlarında genellikle kitabenin bulunduğu kısımda süslemeye yer verilmemiştir. Ancak süsleme bulunan erkek mezar taşı örnekleri de bulunmaktadır. İncelediğimiz hazirede sadece 3 tane erkek baş taşında süsleme kompozisyonları görülmektedir. 3, 18 ve 38 sıra nolu örneklerde kitabenin başlangıç ifadesinin etrafına gelecek şekilde soyut yapraklar işlenirken, 18 nolu örnekte görülen bu süslemenin yanı sıra birde kitabeyi çevreleyen kenar suyunda da soyut yapraklardan oluşan bir süsleme kompozisyonu görülmektedir. Benzer bir uygulama yine Kastamonu Hepkebirler Camisi haziresinde yer alan 1875 tarihli örnekte¹⁶⁶, Kastamonu Ferhat Paşa Camisi haziresinde yer alan 3 örnekte¹⁶⁷ karşımıza çıkar.

Erkek ayak taşları da çoğunlukla düşey dikdörtgen gövdeli olup sağlam olan 15 örnekte alınlık, 1 örnekte bitkisel tepelik, 1 örnekte silindirik gövde, 1 örnekte de hotoz başlık kullanılmıştır. Bunlar içinde 5 örnekte hurma, 3 örnekte servi, 2 örnekte kıvrık dal, 17 nolu örnekte ise tuba ağacına benzettiğimiz süsleme görülür. Motifler zeminden yükselip taşın tüm yüzeyini dolduracak şekilde bir kompozisyon oluşturmuştur.

¹⁶⁶ Filiz CANYURT., a.g.t., Ankara 2007.

¹⁶⁷ Bengü GÜNDOĞAN., a.g.t., Ankara 2007.

Kadın baş taşları da erkek baş taşlarında olduğu gibi dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olup 1 örnekte¹⁶⁸ başlık, 18 örnekte¹⁶⁹ alınlık, 5 örnekte¹⁷⁰ de bitkisel tepelik başlık, 2 örnekte¹⁷¹ güneş motifi başlığı, 1 örnekte de(41 sıra nolu) silindirik gövdeli olarak kullanılmıştır. Kadın baş taşlarını da başlık (başlık, alınlık, bitkisel tepelik), boyun, gövde ve kaide kısmı şeklinde sıralamak mümkündür.

Kadın mezar taşlarında süsleme kompozisyonu bitkisel tepeliklerde , alınlıklarda, kitabeyi çevreleyen kenar suyunda ve ayak taşlarının yüzeylerinde görülmektedir. 3 örnekte¹⁷² bitkisel tepelikte gül motifi akantus yapraklarıyla birlikte kullanılmıştır. 37 ve 38 nolu örneklerde akantus yaprakları bitkisel tepelik oluşturmuştur. Tepelikten gövdeye geçişlerde aşağıya doğru simetrik bir şekilde akantus yaprakları sarkıtılarak barok üslupta akantus yaprakları ile oluşan kompozisyonlara yer verilmiştir.¹⁷³ 13 örnekte¹⁷³ de akantus yaprakları başlık kısmında kullanılmıştır. Kadın baş taşlarının kitabe satırları da eğik yada yatay çerçeveler içine yerleştirilmiştir.

Kadın ayak taşlarında süsleme kompozisyonu bitkisel tepeliklerde ve gövde yüzeylerinde karşımıza çıkmaktadır. Kadın ayak taşları da genellikle düşey dikdörtgen gövdeli olup sağlam olan örnekler arasında 3 örnek¹⁷⁴ bitkisel tepelikli, 33 tane örnek¹⁷⁵ ise alınlıklıdır.

Bitkisel tepelikli olan örnekler tepelik akant yaprakları, gül ve soyut yapraklarla oluşturulmuştur. Bunun dışındaki alınlıklı örneklerde süslemeler genellikle doğrudan zeminden başlayarak yerleştirilmiştir. Kıvrık dal motifiyle

¹⁶⁸ Sıra No: 86

¹⁶⁹ Sıra No: 13-14-15-36-40-50-51-54-55-56-57-58-60-66-67-68-90-95

¹⁷⁰ Sıra No: 37-39-45-63-91

¹⁷¹ Sıra No:42-44

¹⁷² Sıra No: 37-38-88

¹⁷³ Sıra No:18-37-38-39-45-50-56-63-66-88-90-91-95

¹⁷⁴ Sıra No:37-38-39

¹⁷⁵ Sıra No:2-3-4-5-8-13-14-15-18-20-21-22-23-25-27-28-30-34-36-40-43-45-53-59-62-64-65-66-74-87-88-90-91

birlikte kır çiçekleri, mine çiçekleri, lale, gül ve soyut yaprak gibi bitkisel süslemeler birlikte, hurma, asma, servi, gül dalı gibi çeşitli süsleme kompozisyonları görülür. Ayak taşlarında da S ve C kıvrımları ve akantus yaprakları çoğu örnekte karşımıza çıkmaktadır.

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 7 örnek¹⁷⁶ sembolik lahit yer almaktadır. Bazı sembolik lahitleler çok tahrip olduğundan tam olarak incelenememiştir. Bu sembolik lahitlelerin değişik cephelerinde süsleme kompozisyonları görülür. Sembolik lahitlelerde baş ve ayak taşlarının tersine geometrik ve nesneli motifler daha yoğundur. Motiflerde baklava, dikdörtgen, daire, istiridye kabuğu ,güneş motifi gibi motifler kullanılmıştır.

¹⁷⁶ Sıra No:37-39-41-42-43-44-45

D- Mezar ve Mezar Taşları Ölçüleri

NCDH: Nasrullah Camisi Doğu Hazire - NCGH: Nasrullah Camisi Güney Hazire - YCH: Yılanlı Camisi Haziresi - ADCH: Ahmet Dede Camisi Haziresi - YACH: Yakup Ağa Camisi Haziresi

BU TABLODA YER ALAN ÖLÇÜ BİRİMLERİ CM.DİR																					
YERİ	SIRA NO	ÖRNEK NO	TARİH	BAŞ TAŞI ÖLÇÜLERİ						AYAK TAŞI ÖLÇÜLERİ						SEMBOLİK LAHİT ÖLÇÜLERİ			BAŞLIK ÖLÇÜLERİ		
				BOYU	ENİ		KALINLIK		ÇAP	BOYU	ENİ		KALINLIK		ÇAP	YÜKSEKLİK	ENİ		BOYU	ENİ	
					Alt	Üst	Alt	Üst			Alt	Üst	Alt	Üst			Kısa K.	Uzun K.		Alt	Üst
NCDH	1	1	1903	160	25	29	25	29	30	150	24	26	24	26	26	15	64	185	-	-	-
NCDH	2	2	1834	109	27	28	12	11	-	94	25	32	10	9	-	51	90	206	20	19	17
NCDH	3	3	1878	135	26	27	5	10	-	72	25	28	8	8	-	35	102	193	17	22	21
NCDH	4	4	1859	139	34	34	14	14	-	127	28	33	7	7	-	13	60	236	17	30	18
NCDH	5	5	-	93	28	30	9	9	-	58	25	27	8	7	-	24	90	214	22	30	22
NCDH	6	6	1835	105	28	28	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	27	20
NCDH	7	7	1792	114	14	24	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NCDH	8	8	1832	112	30	32	14	14	-	107	26	32	10	10	-	-	-	-	27	27	26
NCDH	9	9	-	62	24	24	14	14	-	11	21	18	9	9	-	-	-	-	-	-	-
NCDH	10	10	-	73	32	34	14	14	-	46	14	24	14	14	-	-	141	260	24	30	27
NCDH	11	11	-	50	26	26	11	11	-	73	28	30	5	5	-	22	70	166	13	18	21
NCGH	12	12	1884	123	32	30	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	22	20
NCGH	13	13	-	80	25	32	11	11	-	75	25	33	7	7	-	31	115	220	-	-	-
NCGH	14	14	-	98	27	33	13	13	-	102	25	31	9	9	-	32	92	225	-	-	-
NCGH	15	15	-	103	22	33	11	11	-	58	27	28	7	7	-	30	85	203	-	-	-
NCGH	16	16	-	100	31	-	-	-	-	50	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NCGH	17	17	-	85	22	29	12	14	-	126	21	27	10	10	-	22	71	180	-	-	-
NCGH	18	18	1854	139	23	32	11	11	-	113	22	26	8	8	-	26	83	186	17	20	19
NCGH	19	19	-	105	30	-	-	-	-	105	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NCGH	20	20	1817	114	26	31	12	12	-	94	22	31	10	10	-	15	80	184	22	24	22
NCGH	21	21	1838	107	25	25	11	11	-	99	26	32	9	9	-	-	-	-	18	25	19
NCGH	22	22	-	101	33	-	-	-	-	48	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NCGH	23	23	1901	116	34	35	11	11	-	103	26	26	11	11	-	12	71	180	21	28	23
NCGH	24	24	-	101	34	34	34	34	34	101	28	28	28	28	28	-	-	-	-	-	-
NCGH	25	25	-	110	31	35	15	15	-	65	29	33	10	10	-	17	92	200	27	30	30
NCGH	26	26	-	107	30	-	-	-	-	90	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NCGH	27	27	1843	110	25	27	9	9	-	94	20	23	10	10	-	20	82	223	13	16	15
NCGH	28	28	1775	72	17	24	10	10	-	84	21	29	9	9	-	25	64	223	-	-	-
NCGH	29	29	-	-	-	-	-	-	-	90	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NCGH	30	30	-	-	-	-	-	-	-	87	21	24	8	8	-	-	-	-	-	-	-
NCGH	31	31	1824	115	27	27	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	31	30
NCGH	32	32	1757	72	26	27	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NCGH	33	33	-	72	23	26	20	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	31	30
NCGH	34	34	1830	123	16	33	14	14	-	110	27	33	10	10	-	18	87	206	23	32	26
NCGH	35	35	1850	167	23	29	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	26	18

NCDH: Nasrullah Camisi Doğu Hazire - NCGH: Nasrullah Camisi Güney Hazire - YCH: Yılanlı Camisi Haziresi - ADCH: Ahmet Dede Camisi Haziresi - YACH: Yakup Ağa Camisi Haziresi

BU TABLODA YER ALAN ÖLÇÜ BİRİMLERİ CM.DİR																					
YERİ	SIRA NO	ÖRNEK NO	TARİH	BAŞ TAŞI ÖLÇÜLERİ						AYAK TAŞI ÖLÇÜLERİ						SEMBOLİK LAHİT ÖLÇÜLERİ			BAŞLIK ÖLÇÜLERİ		
				BOYU	ENİ		KALINLIK		ÇAP	BOYU	ENİ		KALINLIK		ÇAP	YÜKSEKLİK	ENİ		BOYU	ENİ	
					Alt	Üst	Alt	Üst			Alt	Üst	Alt	Üst			Kısa K.	Uzun K.		Alt	Üst
YCH	36	1	1810	87	23	30	11	11	-	84	27	32	12	12	-	65	85	195	-	-	-
YCH	37	2	1905	140	36	39	10	10	-	113	30	33	11	11	-	40	60	179	-	-	-
YCH	38	3	1889	142	49	-	-	-	-	132	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YCH	39	4	1876	71	29	30	5	5	-	71	17	30	6	6	-	43	49	101	-	-	-
YCH	40	5	1842	100	38	-	-	-	-	101	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YCH	41	6	1903	122	-	23	-	-	23	107	-	22	-	-	22	-	-	-	-	-	-
YCH	42	7	-	108	28	29	12	12	-	105	19	21	12	12	-	89	76	197	-	-	-
YCH	43	8	-	-	-	-	-	-	-	42	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YCH	44	9	1832	106	22	27	10	10	-	68	21	25	12	12	-	50	64	153	-	-	-
YCH	45	10	1869	115	23	30	9	9	-	103	22	24	9	9	-	48	62	185	-	-	-
ADCH	46	1	1749	131	30	30	30	30	-	102	55	55	12	12	-	49	60	190	14	34	24
ADCH	47	2	1883	86	27	24	27	28	-	126	45	52	20	20	-	54	62	186	12	20	15
ADCH	48	3	1889	137	30	31	30	31	-	135	57	57	11	11	-	36	60	189	18	32	22
ADCH	49	4	1874	135	36	38	32	36	-	125	52	52	12	12	-	27	86	215	16	34	22
ADCH	50	5	1891	97	22	25	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	51	6	-	60	11	20	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	52	7	1877	105	24	24	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	25	21
ADCH	53	8	1922	50	17	19	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	54	9	1908	98	34	39	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	55	10	1886	95	27	30	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	56	11	1910	98	21	25	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	57	12	-	80	22	24	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	58	13	-	100	45	45	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	59	14	-	-	-	-	-	-	-	114	39	40	11	11	-	-	-	-	-	-	-
ADCH	60	15	1906	115	36	38	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YACH	61	1	-	65	30	30	15	15	-	65	30	30	15	15	-	-	110	220	-	-	-
YACH	62	2	-	35	30	30	15	15	-	83	18	22	8	8	-	-	110	220	-	-	-
YACH	63	3	1908	96	23	27	8	8	-	20	20	20	9	9	-	-	110	220	-	-	-
YACH	64	4	-	-	-	-	-	-	-	91	21	24	9	9	-	-	110	220	-	-	-
YACH	65	5	-	-	-	-	-	-	-	95	20	23	8	8	-	-	110	220	-	-	-
YACH	66	6	1884	92	25	27	9	9	-	88	25	27	8	8	-	-	110	220	-	-	-
YACH	67	7	1835	73	22	25	8	8	-	35	30	30	15	15	-	-	110	220	-	-	-
YACH	68	8	-	35	30	30	15	15	-	35	30	30	15	15	-	-	110	220	-	-	-
YACH	69	9	-	35	30	30	15	15	-	35	30	30	15	15	-	-	110	220	-	-	-
YACH	70	10	-	35	30	30	15	15	-	35	30	30	15	15	-	-	110	220	-	-	-
YACH	71	11	-	35	30	30	15	15	-	35	30	30	15	15	-	-	110	220	-	-	-

NCDH: Nasrullah Camisi Doğu Hazire - NCGH: Nasrullah Camisi Güney Hazire - YCH: Yılanlı Camisi Haziresi - ADCH: Ahmet Dede Camisi Haziresi - YACH: Yakup Ağa Camisi Haziresi

[illegible]

İncelenen mezar taşlarından, boyları 30-60 cm. arası olan mezar baş taşlarının toplamı 22'dir¹⁷⁷. 53 sıra numaralı örnekte 1877 tarihi görülürken, diğer örneklerin tarihleri bilinmemektedir. 60-90 cm. arasında olan mezar taşlarının toplamı 18 tanedir¹⁷⁸. Bunlardan 28 ve 32 sıra nolu örnekler 18.yy'ın son yarısına, 36 ve 67 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ilk yarısına, 47 sıra nolu örnek 19.yy'ın son yarısına ve 89 sıra nolu örnekte 20.yy'ın ilk yarısına aittir. Diğer örnekler de tarihleri bilinmemektedir. 90-120 cm. ölçülerinde olan taşların 34 tane olduğunu görmekteyiz¹⁷⁹. Bunlardan 7 sıra nolu örnek 18.yy'ın son yarısına, 8 tanesi 19.yy'ın ilk yarısına¹⁸⁰, 6 tanesi 19.yy'ın son yarısına¹⁸¹, 7 örnekte 20.yy'ın ilk yarısına aittir¹⁸². Diğer örnekler de tarihleri bilinmemektedir. 120-167 cm. arasındaki mezar taşlarının toplamı 13 tanedir¹⁸³. Bunlardan 46 sıra nolu örnek 18.yy'ın ilk yarısına, 34 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 9 tanesi¹⁸⁴ 19.yy'ın son yarısına, 1 ve 37 sıra nolu örnekler de 20.yy'ın ilk yarısına aittir. Bu duruma göre mezar baş taşları, ortalama 80 ile 120 cm. arasında yer alan ölçüler daha yaygın kullanılmıştır. 19.yy'ın son yarısı ile 20.yy'ın ilk yarısına tarihlenen mezar taşlarında ise giderek bir büyümenin olduğu görülmektedir.

Ayak taşı ölçülerine baktığımız zaman ise, 20-60 cm. arasında ölçülere sahip ayak taşlarının sayısı 27 'tir'¹⁸⁵. Bunlardan 67 sıra nolu örnek 19.yy'ın ilk yarısına, 63 ve 89 sıra nolu örnekler 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 60-90 cm. arasında yer alan mezar taşları 31 tanedir¹⁸⁶. Bunlardan 28 sıra nolu örnek 18.yy'ın son yarısına, 36 ve 44 sıra nolu örnekler 19.yy'ın ilk yarısına, 3, 39 ve 88 sıra nolu örnekler 19.yy'ın son yarısına, 88 sıra nolu örnekte 20.yy'ın

¹⁷⁷ Sıra No:11-51-53-62-68-69-70-71-72-73-75-76-77-79-80-81-82-83-84-86-87-94

¹⁷⁸ Sıra No: 9-10-13-17-28-32-33-36-39-47-51-57-61-67-85-89-92-95

¹⁷⁹ Sıra No: 2-5-6-7-8-15-16-19-20-21-22-23-24-25-26-31-40-42-44-45-50-52-54-55-56-58-60-63-66-74-88-90-91-93

¹⁸⁰ Sıra No:2-6-7-8-21-31-40-44

¹⁸¹ Sıra No:7-45-50-55-66-90

¹⁸² Sıra No:23-54-56-60-65-74-88

¹⁸³ Sıra No:1-3-4-12-18-34-35-37-38-46-48-49-78

¹⁸⁴ Sıra No:3-4-12-18-35-38-48-49-78

¹⁸⁵ Sıra No:5-10-15-16-22-43-63-67-68-69-70-71-72-73-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-92-93

¹⁸⁶ Sıra No:3-25-26-28-29-36-39-44-61-62-66-88

ilk yarısına aittir. 90-120 cm. arasında olan mezar taşları 22 tanedir¹⁸⁷. Bunlardan 46 sıra nolu örnek 18.yy'ın ilk yarısına, 5 tanesi¹⁸⁸ 19.yy'ın ilk yarısına, 5 tanesi¹⁸⁹ 19.yy'ın son yarısına, 23, 37 ve 41 sıra nolu örnekler 20.yy'ın ilk yarısına aittir. 120-150 cm. arası ölçülere sahip olan ayak taşları ise 7 tanedir¹⁹⁰. Bunlardan 5 tanesi¹⁹¹ 19.yy'ın son yarısına, 1 sıra nolu örnekte

20.yy'ın ilk yarısına aittir. Ayak taşları da baş taşlarında olduğu gibi giderek 19.yy'ın son yarısı ile 20.yy'ın ilk yarısına tarihlenen mezar taşlarında bir büyümenin olduğu görülmektedir.

E- MALZEME VE İŞLENİŞ

Kastamonu şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmed Dede Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazireleri'nde yapılan inceleme sonucunda tespit edilen 163 tane mezar taşından 15 örnekte¹⁹² mermer, geri kalan örnekler de taş kullanılmıştır.

Hazirelerde yöresel kireç taşı kullanımı oldukça fazladır. Kireç taşının dayanıklı olmamasından dolayı bu taşla yapılan örneklerin çoğu günümüze sağlam ulaşamamıştır. Bu yüzden de İstanbul'da yapılan örneklerle oranla burada yapılan mezar taşlarının daha basit işçilik eserleri olduğu görülmüştür. Mermerin kullanıldığı örneklerde ise İstanbul'da görülen üslup kullanılmaya çalışılmıştır.

İncelenen bu hazirelerde yer alan örneklerin hepsinde oyma tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte yazı ve desenler yüzeye çizildikten sonra etrafları aletler yardımı ile oyulmuş, kenarları ise çerçeve oluşturacak biçimde oyulmadan bırakılmıştır.

¹⁸⁷ Sıra No:2-4-14-18-19-20-21-23-24-27-34-37-40-41-42-45-46-59-74-87-90-91

¹⁸⁸ Sıra No:20-21-24-27-34

¹⁸⁹ Sıra No:4-18-45-90-91

¹⁹⁰ Sıra No:1-4-17-38-47-48-49

¹⁹¹ Sıra No:4-38-47-48-49

¹⁹² Sıra No: 1, 6, 7,18,20,24,34,38,41,46,47,48,49,59,60

F- YAZI

İncelediğimiz cami hazirelerinde talik, sülüs ve celi-sülüs olmak üzere üç farklı yazı tipi görülmüştür. 6 örnekte¹⁹³ sülüs, 2 örnekte¹⁹⁴ celi-sülüs ve geriye kalan 55 örnekte talik hatla kitabeler yazılmıştır. 24 ve 26 nolu mezar taşlarında kitabeye yer verilmezken 7 örnekte¹⁹⁵ mezar taşlarındaki aşınmadan dolayı kitabe kısımları yok olmuştur.

Laqueur çalışmasında, Prokosch Kralitz'e dayanarak Mezar kitabelerinde yer alan konuları; 1- Yakarış, 2- Dua, 3- Kimlik, 4- Dua İsteme, 5- Tarih olmak üzere beş başlıkta¹⁹⁶ incelemiş, Prof.Dr. Halit Çal ise daha genişletip mezar taşlarındaki uygulama sırasını esas almış ve; 1- Başlangıç İfadesi, 2- İnsanlara Uyarı, 3-Durum Bildirme, 4- Sebep Bildirme, 5- Tanrıdan İstek, 6- İnsanlardan İstek, 7- Meslek, 8- Aile- Baba Adı, 9- Tanrıdan İstek (Dua), 10- Ölenin Adı, 11- İnsanlardan İstek ve 12-Tarih olmak üzere 12 başlık altında incelemiştir¹⁹⁷.

Kitabelerde Allah'ın el-baki(ebedi), el-hayy(diri) ve el-hallak(yaratan) sıfatları kullanılmıştır. Bunlardan en yaygın olanları Hüve'l Baki, Hüve'l Hayyu'l Baki ve Hu ifadeleridir.

¹⁹³ Sıra No: 7, 28, 36, 38, 44, 45,

¹⁹⁴ Sıra No: 40, 42

¹⁹⁵ Sıra No: 9, 11, 16, 19, 22, 33, 36

¹⁹⁶ Hans –Peter LAQUEUR.,a.g.e.,80

¹⁹⁷ Halit ÇAL .,a.g.m., 214.

1-Başlangıç İfadesi

Sıra Numarası	İfade	Tarih
56	Ah mine'l mevt	1910
37, 60,49	Hu	1905, 1906,1874
48	Hu Allah	1889
46	Huve'l Hadi	1749
36,1	Huve'l Hallaku'l-baki	1810,1903
23	Huve'l Hayyu'l layemutu	1901
54	Huve'l Hayyu'l lazi el mevt	1908
40,42,45,49	Huve'l Hayyu'l-baki	1842,1869,1874,?
2,3,4,6,8,12,13,14,15,18,20,21,27 31,34,35,38,39,41,44,48,50,52,55 63,66,67,78,85,90,91,92,93	Huve'l-baki	1834,1878,1859,1835,1832,1884 ?,?,?,1854,1817,1838,1843,1824 1830,1850,1889,1876,1903,1832 1889,1891,1877,1886,1908,1884 1835,1862,?,1863,1865,?,?
74,88, 95,94	Tarih	1901,1903, 1906,1863

İncelenen hazirelerde yazı bulunan toplam 65 mezar taşından 47 tane örnekte 9 tür başlangıç ifadesi kullanılmıştır. Bu 65 mezar taşının içinden 14 tanesinde¹⁹⁸ herhangi bir başlangıç ifadesi kullanılmazken, 4 tane örnekte ise başlangıç ifadesi yerine tarih kullanılmıştır. Bu ifadeleri, Tanrının sıfatları, serzeniş ve durum bildirme olarak üç gruba ayırdık.

1-a-Tanrının Sıfatları :

1-a-1- Huve'l-baki : 47 tane mezar taşı içerisinde 33 tanesinde bu ifade kullanılmıştır.

1-a-2- Huve'l-hayyu'l-baki : 47 mezar taşının 4 tanesinde bu ifadeye yer verilmiştir.

1-a-3- Huve'l-hallaku'l-baki : 47 örnek içerisinde 2 tanesinde bu ifade kullanılmıştır.

1-a-4- Hu: Başlangıç ifadesi bulunan 47 mezar taşının 3 tanesinde bu ifadeye yer verilmiştir.

1-a-5- Huve'l Hayyu'l lazi el mevt: Başlangıç ifadesi bulunan 47 örnek içinde sadece 1 mezar taşında bu ifadeyle karşılaşılır.

¹⁹⁸ Sıra No: 5,7,10,17,25,28,32,47,51,57,58,86,89,93

1-a-6- Huve'l Hadi: 47 örnek içinde sadece 1 mezar taşında yer alır.

1-a-7- Huve'l Hayyu'l layemutu: 47 örnek içinde 1 mezar taşında görülür.

1-a-8- Hu Allah: 47 örnek içinde 1 mezar taşında görülür.

1-b- Serzeniş:

Ah mine'l mevt: 47 örnek içinde 1 mezar taşında görülür.

2- İnsanlara Uyarı:

32	Kimseye baki değildir çünkü dehr subut Ahmed ağa kabrine bak ibret al gel	1757
----	--	------

Yazı bulunan toplam 65 mezar taşından 1 tanesinde yazıda insanlara uyarıda bulunmaktadır. Bu ifadede, bu dünyanın geçiciliği ve insanların bu durumu bilerek yaşamaları gerektiği anlamını çıkarmamız mümkündür.

3- Durum Bildirme:

Sıra Numarası		Tarih
3	Fena darından ettim irtihal Beka semtine kıldım intikal	1878
4,78,85	Ecel damına düşmüşüm Halasine yokdur çarem	1859,1862,?
18	Fetva eyledi semti bekaya irtihal	1854
28	Göçtü bu dar-ı fenadan nagâh Eyledi mülki ukbaya ubur?	1775
31,94	Emir etti hûda eyledi ferman Erişdi ecel vermedi aman	1824, 1863
39	Uçdu hayfa gülistanın bûlbülü Cennet-i ferdi düşte açdı seninle	1876
47	Huzur-u davet-i hakka icabet eyledi nagâh	1883
52	Cay-i karar eddi bağ-i cihane	1877
78,85	Bugün vaadim tamam oldu erişdi emri fermani ki teslim eyledim emanet verilen canı	1862,?
86	Nur-u? cihanım gitti cennet bağına Fırakı kaldı valideyni yanına	?

Durum bildirme, ölümün gerçekleştiğinin, daha çok şiir diliyle, beyitler halinde bildirilmesidir. Yazı bulunan toplam 65 adet mezar taşından 14 tanesinde durum bildirme ifadelerine yer verilmiştir.

4- Sebep Bildirme:

6	Hey medet bulunmadı emrazının çaresi Genç yaşında tekmil etmiş meğer kim vadesi	1835
20	Tahlis edince kendini bu siklet-i habisten Pirva ? olub surusu ruh-u ülava gitti	1817
89	Baş humması oldu mevtime sebep Üç tabib müdavi olamadı def-i cuuma sebep	1915

Bu ifadeye 3 mezar taşı örnek verilebilir. Ölüm sebebinin belirtilmesi, mezar taşlarında 18.yy'dan sonra daha çok görülmektedir. Burada 3 örnekte hastalıktan ölümün gerçekleştiği belirtilmiştir.

5- Tanrıdan İstek:

Sıra Numarası		Tarih
3	Nazargâhım ola hakkın cemali Beni تنها koyma yaz? el müteali	1878
14	Hak mağfureti rahmetiyle kabrim dahi cennet Mahşerde el af haza olsun	?
15	Kabri nur ile münevver ravza-i cennet ola	?
18	Ravza-i cennet ola kabri şerifi ruhu şad Rahmet deryasına gark ede onu zülcelal	1854
21,27,90	Kıl beni mağfiret ey rabbi yezdan Bi hak arş-ı azam nur-u kur'an	1838,1843,1863
28	Meskeni cennet ide rabb-i gafur	1775
31	Cennette vere muradım halik-i rahman	1824
34	Ravza-i cennet itsün kabrini Hak ola munis ona hur ile rilman	1830
47	Eylesin cennete	1883
88	Olsun makamı cennet-i alâ	1903
92	Eyle kabrini ravza-i cennet ilahel alemin Gece-gündüz eylesinler huri gilman hizmeti	?
95	İlahi cürmümü affet Yüzüm karasına bakma Senin dergâhına geldim Muhammed aşkına yakma	?

Yazılı 65 mezar taşından 14 tanesinde Tanrıdan istek ifadesi görülmektedir. Bunlar da değişik şekillerde ölen kişinin cennete kabul edilmesi istenmektedir. En yaygın görülenleri beni mağfiret kıl ya rabbi Yezdan... diye devam eden ifadedir.

6- İnsanlardan İstek:

14	İhsan akla benim fatiha okuyun	?
21,27,90	Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan İdeler ruhuma bir fatiha ihsan	1838,1843,1863
34	Kılın ruhuna bir fatiha ihsan	1830

Yazılı 65 mezar taşı örneğinden 5 tanesinde insanlardan istek ifadesi yer almaktadır. Mezarı ziyaret eden insanlardan dua istenmektedir.

7- Meslek:

Sıra Numarası		Tarih
56	Askeri Ceza Reisi	1910
8,40,51	Hafız	1832,1842,?
89	Hapishane Müdürü	1915
23	İmam	1901
91	Kadı	1865
52	Müderris	1877
20,6,18,13,14,15	Müftü	1817,1835,1854, ,?,?,?
88	Şair	1903
7	Zahirecibaşı	1792

İncelediğimiz mezar taşlarından 16 tanesinde meslek ismi verilmiştir. Bu tabloda mezar taşlarında geçen tüm meslekler ele alınmıştır. Özellikle kadın mezar taşlarında eş yada baba mesleği belirtilmiştir.

8- Sülale Adları:

Sıra Numarası	İsim	Tarih
44	Abdülazizzade	1832
34,38	Beşirzade	1830,1889
90	Cabbarzade	1863
78	Canoğlu	1862
95	Çerkezoğlu	1865
74	Çerkezzade	1901
23	Çileklizade	1901
50	Dalbazzade	1891
55	Efendizade	1886
35	Emirzade	1850
45	Hatibağazade	1869
15	Hızırzade	?
54	Kadızade	1908
46,60	Keskinzade	1749,1906
6,3	Melikzade	1835,1878
21	Mertoğlu	1838
51	Mihmanzade	?
12	Müftüzade	1884
2	Nakibzade	1834
44,1	Şemizade	1832,1903
67	Şemsizade	1835
39,66	Şeyhzade	1876,1884

İncelediğimiz örnekler içerisinde 27 tanesinde sülale adlarıyla birlikte yazılmıştır. Mezar taşlarında geçen tüm sülale isimleri alınmıştır.

9- Tanrıdan İstek (Dua):

55	merhume	1886
46	merhum ve mağfurle	1749
31	merhum ve mağfur leh	1824
2, 6,4,51	merhum	1834, 1835,1859,?
40	merhume ve mağfur leha	1842
21	merhum ve mağfur	1838
7, 45,38	mağfur	1792,1869,1889

Yazılı 65 örnekten 12 tanesinde dua ifadeleri yer almaktadır. 7 türde karşımıza çıkmaktadır. 1 örnekte merhume, 1 örnekte merhum ve mağfurle, 1 örnekte merhum ve mağfur leh, 4 örnekte merhum, 1 örnekte merhume ve mağfur leha, 1 örnekte merhum ve mağfur, 3 örnekte de mağfur ifadeleri kullanılmıştır.

10- Mezar Taşlarında Geçen Adlar:

78	Abdullah	1862
6,32,34,39,40,44,46,48,49,50,60,89	Ahmed	1835,1757,1830,1876,1842,1832 1749,1889,1874,1891,1906,1915
56,74,78,89	Ali	1910,1901,1862,1915
18	Arif	1854
47	Bahaaddin	1883
38	Cündü	1889
2	Esad	1834
51	Fahredden	?
1	Feyzi	1903
89	Hamdi	1915
55,48	Hasan	1886,1889
39	Hasib	1876
48,50,52	Hicabi	1889,1891,1877
27	İbrahim	1843
51,74,89	Mehmed	?,1901,1915
20	Melik	1817
2,3,21,23,31,47,90	Muhammed	1834,1878,1838,1901,1824,1883,1863
1,9,66,67,90	Mustafa	1903,1889,1884,1835,1863
60	Nasır	1906
47	Necmeddin	1883
91	Osman	1865
28	Ömer	1775
46,56,60	Rıza	1749,1910,1906
54	Saadettin	1908
40	Said	1842
27,31,35,91	Salih	1843,1824,1850,1865
37,47,52,74	Seyyid	1905,1883,1877,1901
49	Siyahi	1874
4	Süleyman	1859
6	Tahir	1835
3	Ziyaeddin	1878
23	zühdi	1901

İncelediğimiz mezar taşları içinde erkek ismi olarak en çok Ahmet, daha sonrada Muhammed ve Mustafa isimleri yer almaktadır. Mezar taşlarında geçen tüm erkek isimleri bu tabloya alınmıştır.

91	Ayşe	1865
55	Cemile	1886
50	Dudu	1891
90,56	Emine	1863,1910
51	Fahriye	?
13	Fatma	?
88	Feride	1903
45	Hafize	1869
60	Halime	1906
41	Hamide	1903
50	Hayriye	1891
56	Kamile	1910
15	Naile	?
54	Reşide	1908
91	Sabiha	1865
37	Samiye	1905
67	Senadil	1835
40,91	Şerife	1842,1865
45	Zeliha	1869
66	zerafet	1884

İncelediğimiz mezar taşları içinde kadın ismi olarak en çok Emine, daha sonra da Şerife ismi yer almaktadır. Mezar taşlarında geçen tüm kadın isimleri bu tabloya alınmıştır.

11- İnsanlardan İstek (Dua):

Sıra Numarası		Tarihi
18	Fatiha	1854
34	Kılın Ruhuna Bir Fatiha İhsan	1830
23	Li'l Lahî'l Fatiha	1901
49	Rızaen Li'l Lahî'l El Fatiha	1874
4,40,46	Ruhuçün El Fatiha	1859,1842,1749
2,1	Ruhuçün Fatiha	1834,1903
38	Ruhuçün Li'l Lahî'l Fatiha	1889
6,21,27,31,50,78,91	Ruhuçün Rızaen Li'l Lahî'l Fatiha	1835,1838,1843,1824,1891,1862,1865
48	Ruhuna El Fatiha	1889
3,7,32,37,39,42,44,45,51,56,63 66,67,89,90,95	Ruhuna Fatiha	1878,1792,1757,1905,1876, ?,1832,1869,?,1910,1908 1884,1835,1915,?
54	Ruhuna Fatiha El Salavat	1908
74	Ruhuna Li'l Lahî'l Fatiha	1901
47	Ruhuna Rızaen Li'l Lahî'l Teala El Fatiha	1883
55,60	Ruhuna Rızaen Li'l Lahî'l Fatiha	1886,1906

Mezar taşlarındaki yazılarda, en sondaki tarihten hemen önce insanlardan istek ifadeleri yer alır. Burada belirli kalıplaşmış ifadeler kullanılmaktadır. En çok kullanılan kalıp Ruhuna Fatiha kalıbıdır. Bu kalıbın kullanıldığı 16 örnek vardır.

12- Tarih:

Tarih çoğunlukla kitabenin en sonunda verilmiştir. Ama üst kısımda daha ilk satırda yer alan örnekler de vardır. 4 tane mezar taşında böyle bir uygulama görülmektedir. Tarih bölümü altta yer alan taşlardan 25 tanesinde¹⁹⁹ gün ay ve yıl olarak tarih birlikte yazılmış, 22 tanesinde²⁰⁰ ise sadece sene olarak verilmiştir. 4 örnekte de²⁰¹ yaşam süreleri verilmiştir. 53 nolu örnekte ise mezar taşının tarihi ayak taşına yazılmıştır. Bu örnek tektir

¹⁹⁹ Sıra No: 1,2,4,6,18,20,34,37,38,39,41,45,46,47,48,49,53,55,66,74,78,88,89,90,91

²⁰⁰ Sıra No: 3,7,8,10,12,21,23,27,28,31,32,35,36,40,44,50,52,54,56,60,63,67

²⁰¹ Sıra No: 47,48,49,89

SONUÇ

“Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde Yer Alan Mezar Taşları” adlı yüksek lisans tez çalışmamızda bu hazirelerde bulunan mezar taşları incelenmeye çalışılmıştır.

Bu hazirelerde 84 mezar tespit edilmiştir. Bu mezarlarda 163 tane mezar taşı bulunmaktadır. Bunlardan 43 tanesi erkek baş taşı, 27 tanesi kadın baş taşı, 51 tanesi ayak taşıdır. Bu 163 mezar taşından 17 tanesi yakın dönemde yapılmış baş taşı, 21 tanesi yine yakın dönemde yapılmış ayak taşı olup, toplam 38 tanesi bir şekilde tahrip olan mezar taşlarının yerine yapılmıştır. 4 tane taşın da kimliği belirlenememiştir. Hazirelerde yer alan mezar taşları daha çok 19.yy’a aittir.

Mezar taşlarının form özelliklerine tipolojisi yapılmıştır. Erkek mezar taşları, form tiplerine göre dört gruba ayrılmıştır. Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar, başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar, başlıksız, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar ve silindirik gövdeli olanlar şeklinde ayrılmıştır. Erkek baş taşları kendi içinde kitabesine göre de eğik dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlemiş olanlar ve kitabesi, yatay dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlemiş olanlar diye iki gruba ayrılmıştır. Bu gruplar içinde en çok başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olan mezar taşları kullanılmıştır. Çoğunluk 19.yy’a aittir. Kitabesine göre en çok eğik dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlemiş olan kitabe kullanılmıştır. Bu gruba giren mezar taşları daha çok 19.yy’ın son yarısına aittir.

Erkek mezar taşlarının başlık kısımları ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan tipoloji de beş ayrı tip başlık kullanıldığı görülmüştür. 8 tane kavuk, 15 tane sarık, 5 tane fes ve 4 tane de taç, erkek mezar taşlarında başlık olarak kullanılmıştır.

Kadın mezar taşlarında, erkek mezar taşlarından farklı olarak başlıklarına göre bir ayırım yapılmıştır. Buna göre başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar, bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar ve alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar, güneş motifi başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar ve silindirik gövdeli olanlar olmak üzere beş ayrı tip tespit edilmiştir. Alınlıklı olan mezar taşları da kendi içinde, tepesi ters v biçiminde düzenlenmiş olanlar, yuvarlak kemerli olanlar, sivri kemerli olanlar ve dilimli olanlar şeklinde dört tipe ayrılmıştır. Hazire de en çok alınlıklı olan mezar taşları kullanılmıştır.

Ayak taşları, alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar, bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar ve güneş motifi başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar, silindirik gövdeli olanlar ve hotoz başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar olmak üzere beş gruba ayrılmıştır. Alınlıklı ayak taşları da kendi içinde ters v biçiminde tepelikli olanlar, sivri kemerli olanlar ve yuvarlak kemerli olanlar ve dilimli olanlar olmak üzere dört gruba ayrılmıştır. İncelenen mezar taşlarında ayak taşı tipi olarak en çok alınlıklı ayak taşları kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ayak taşları süslemenin en çok görüldüğü taşlardır. Bitkisel, geometrik ve nesnel süslemeler görülmektedir. Bu süsleme grubu içinde de bitkisel süslemenin daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Geometrik süslemeler daha çok sembolik lahitlerde bulunmaktadır.

3 örnekte gül, 1 örnekte lale, 2 örnekte mine, 4 örnekte kır çiçeği, 6 örnekte hurma, 4 örnekte servi, 2 örnekte asma, 9 örnekte kıvrık dal, 13 örnekte akantus yaprakları, 3 örnekte gül dalı, 1 örnekte tuba ağacı, 9 örnekte soyut yapraklar, bitkisel süsleme olarak kullanılmıştır.

Nesneli motif olarak 3 örnekte vazo, 2 örnekte ay motifi, 4 örnekte güneş motifi, 2 örnekte istiridye kabuğu motifi, 3 örnekte de kurdele motifi kullanılmıştır.

Geometrik süsleme olarak 4 örnekte baklava motifi, 1 örnekte daire motifi kullanılmıştır.

İncelenen mezar taşlarında talik, sülüs ve celi sülüs olmak üzere 3 farklı yazı tipi görülmüştür. 6 örnekte sülüs, 2 örnekte celi sülüs ve bunların dışında kalan 55 örnekte de talik hatla kitabeler yazılmıştır.

Toplam 163 tane mezar taşından 15 örnekte mermer kullanımı görülürken geri kalan örnekler de taş kullanılmıştır. Mezar taşlarında oyma tekniği kullanılmıştır.

Malzeme işlenişi bakımından hazirede yer alan erkek ve kadın mezar taşlarında bölgeye has olan kireç taşı kullanımı mezar taşlarının daha çok tahrip olmasına yol açmıştır. Mermer kullanımı ise çok azdır. Ekonomik olarak daha iyi olan kişilerin mezar taşlarında mermer kullanılmıştır. Süsleme açısından incelediğimiz de kadın mezar taşları ile ayak taşlarında süslemenin daha yoğun kullanıldığı, Erkek mezar taşlarında ise süslemenin yok denecek kadar az olduğu tespit edilmiştir.

Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde yer alan mezar taşlarında, İstanbul'da görülen işçilik ve üslubun devam ettirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Bu mezar taşlarını daha basit işçilik eserleri olarak değerlendirebiliriz. Osmanlı mezar taşlarında 18.yy'dan itibaren batı etkileri ile birlikte süsleme sanatına giren batı tarzındaki süsleme öğelerinin, İstanbul'daki kadar olmasa da Kastamonu Şehrinde de uygulanmaya çalışıldığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

AKAR, Azade., "Tezyini Sanatımızda Vazo Motifleri", **Vakıflar Dergisi**, 8, Ankara, 1969.

ARSEVEN, Celal Esad., "Baş Giyimi- Baş Giyeceği", **Sanat Ansiklopedisi I**, İstanbul, 1983.

AYVAZOĞLU, Beşir., **Güller Kitabı**, İstanbul 1999.

ATASOY, Nurhan., **Derviş Çeyizi, Türkiye’de Tarikat Giyim Kuşam Tarihi**, Ankara 2005.

BARIŞTA, H.Örcün., "Göynük Akşemsettin Türbesi Haziresindeki Mezar Taşları", **19.Araştırma Sonuçları Toplantısı** 1.Cilt, 28 Mayıs-1 Haziran 2001, Ankara.

BARIŞTA, H.Örcün., "İstanbul –Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi Kazısı ve Bitkisel Bezemeli Mezar Taşları Üzerine" , **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu IV.**, (5-7 Mayıs), (İstanbul 2000).

BAQUE- GRAMMOND Jean- Louis, LAQUEUR Hans Peter, VATİN Nicolas., "Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanılan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler" , **Erdem**, 6,16, (Ekim1990)

ÇAL, Halit., "İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III**, İstanbul 1998.

ÇAL, Halit., " Kastamonu Mezarları- Mezar Taşlarının Genel Durumu, **2. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri**, 18-20 Eylül 2003, Ankara, 2005

CANYURT, Filiz., **Kastamonu Şehri İsmail Bey Külliyesi, Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzafferiddin Gazi Türbesi Hazirelerinde Bulunan Mezar Taşları**, Gazi Üniv.Sosyal Bil.Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007 Ankara.

ÇULPAN, Cevdet., **Serviler II**, İstanbul 1961.

DARKOT, Besim., "Kastamonu", **İslam Ansiklopedisi**, C.6, 1993 İstanbul.

DEMİRİZ, Yıldız., **Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekler**, İstanbul 1986.

DURAN, Remzi., "Seki -Tekke Camisi ve Tekke Sanatı ile İlgisi Üzerine" **İlahiyat Fakültesi Dergisi**,7, 1992, İzmir.

GÜNDOĞAN, Bengü., " **Kastamonu Şehri Ferhat Paşa Camisi Haziresinde Yer Alan Mezar Taşları**", Gazi Üniv.Sosyal Bil.Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Hazırlanmakta Olan Yüksek Lisans Tezi, 2007 Ankara.

KANKAL, Ahmet., **Türkmen'in Kaidesi Kastamonu (XV-XVIII. Yüzyılları Arası Şehir Hayatı)**, 2004 Ankara.

KARAMAĞARALI, Beyhan., **Ahlat Mezar Taşları**, Ankara 1992.

KOÇU, Reşat Ekrem., **Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü**, Ankara 1969.

KURU, Alev., "Orta Asya Türk Sanatında Palmet ve Lale Motiflerinin Değerlendirilmesi Hakkında Bir Deneme", **Bellekten** LXI,230 (Nisan 1997).

KUTLU, Mustafa., "Gül", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul, 1979.

LAQUEUR, Hans –Peter., **Hüve'l- Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları Ve Mezar Taşları**, İstanbul 1997.

LAQUEUR, Hans – Peter.,” Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde Bitkisel Motifler”, **Suut Kemal Yetkin’e Armağan**, Hacettepe Üniversitesi Armağan Dizisi :1 Ankara 1984.

OĞUZ, Burhan., **Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar**, İstanbul 1983.

ÖNDER, Mehmet.,”Sanat Tarihimizde Mezar Taşları”, **Türk Sanatı**, C.2, S.22.

SAMİ, Şemsettin., **Kamus-i Türki**, İstanbul, 1999.

TURAN, Refik., “Kastamonu’nun Türkler Tarafından Fethi Ve İskanı”, **Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri**, 2001 Kastamonu.

ÜNVER, Süheyl., “Türkiye’de Lale Tarihi”, **Vakıflar Dergisi** S.IX.

YALÇIN, Osman., **Kastamonu**, 1971 İstanbul

YÜCEL, Yaşar., **XIII-XV Yüzyıllar Kuzey-Batı Anadolu Tarihi Çoban-Oğulları Candar-Oğulları Beylikleri**, 1980 Ankara.

EKLER

TABLO 1									
				17.YY	18.YY		19.YY		20.YY
HİCRİ	MİLADİ	SIRA NO	CİNSİYET	...- 1699	1700- 1749	1750- 1799	1800- 1849	1850- 1899	1900- ...
1162	1749	46	E		X				
1171	1757	32	E			X			
1189	1775	28	E			X			
1207	1792	7	E			X			
1225	1810	36	K				X		
1232	1817	20	E				X		
1240	1824	31	E				X		
1245	1830	34	E				X		
1243	1832	8	E				X		
1243	1832	44	K				X		
1250	1834	2	E				X		
1251	1835	6	E				X		
1251	1835	67	K				X		
1254	1838	21	E				X		
1258	1842	40	K				X		
1259	1843	27	E				X		
1267	1850	35	E					X	
1270	1854	18	E					X	
1276	1859	4	E					X	
1279	1862	78	E					X	
1280	1863	90	K					X	
1282	1865	91	K					X	
1286	1869	45	K					X	
1291	1874	49	E					X	
1293	1876	39	K					X	
1294	1877	52	E					X	
1295	1878	3	E					X	
1300	1883	47	E					X	
1302	1884	12	E					X	
1302	1884	66	K					X	
1303	1886	55	K					X	
1307	1889	10	E					X	
1307	1889	38	E					X	
1306	1889	48	E					X	
1309	1891	50	K					X	
1319	1901	23	E						X
1319	1901	74	E						X
1320	1903	1	E						X
1321	1903	41	K						X
1321	1903	88	K						X
1323	1905	37	K						X
1324	1906	60	K						X
1324	1906	95	K						X

1291	1908	63	K						X
1326	1909	54	K						X
1328	1910	56	K						X
1333	1915	89	E						X
1340	1922	53							X
		5	E						
		9	E						
		11	E						
		13	K						
		14	K						
		15	K						
		16	E						
		17	E						
		19							
		22							
		24							
		25	E						
		26							
		29							
		30							
		33	E						
		42	K						
		43							
		51	K						
		57	K						
		58	K						
		59							
		61							
		62							
		64							
		65							
		68							
		69							
		70							
		71							
		72							
		73							
		75							
		76							
		77							
		79							
		80							
		81							
		82							
		83							
		84							
		85	E						
		86	K						
		87							

		92	E						
		93	E						
		94	E						

TABLO: 2			SÜSLEME																							
YERİ	SIRA NO:	TARİH	BİTKİSEL						GEOMETRİK						YAZI		NESNELİ		YAZI TİPİ							
			SEM.LAH.				BAS	AYAK	SEM.LAH				BAS	AYAK	BAS	AYAK	BAS	AYAK	TALİK		SÜLÜS		CELİ SÜLÜS		NESİH	
			Dğ.	Bt.	Kz.	Gy.			Dğ.	Bt.	Kz.	Gy.							Bş	Ay	Bş	Ay	Bş	Ay	Bş	Ay
Ncdh	1	1903					*	*											*							
Ncdh	2	1834						*		*									*							
Ncdh	3	1878					*	*											*							
Ncdh	4	1859						*											*							
Ncdh	5	-																	*							
Ncdh	6	1835																	*							
Ncdh	7	1792																			*					
Ncdh	8	1832																	*							
Ncdh	9	-																								
Ncdh	10	1889																	*							
Ncgh	11	-																								
Ncgh	12	1884																	*							
Ncgh	13	-																	*							
Ncgh	14	-																	*							
Ncgh	15	-																	*							
Ncgh	16	-																								
Ncgh	17	-						*									*	*	*							
Ncgh	18	1854					*	*								*	*	*	*							
Ncgh	19	-																								
Ncgh	20	1817																	*							
Ncgh	21	1838																	*							
Ncgh	22	-																								
Ncgh	23	1901						*											*							
Ncgh	24	-																								
Ncgh	25	-																	*							
Ncgh	26	-																								
Ncgh	27	1843						*											*							

			SÜSLEME																							
YERİ	SIRA NO	TARİH	BİTKİSEL						GEOMETRİK						YAZI		NESNELİ		YAZI TİPİ							
			SEM.LAH.				BAS	AYAK	SEM.LAH				BAS	AYAK	BAS	AYAK	BAS	AYAK	TALİK		SÜLÜS		CELİ SÜLÜS		NESİH	
			Dğ.	Bt.	Kz.	Gy.			Dğ.	Bt.	Kz.	Gy.							Bş	Ay	Bş	Ay	Bş	Ay	Bş	Ay
Ncgh	28	1775																			*					
Ncgh	29	-																								
Ncgh	30	-						*																		
Ncgh	31	1824																	*							
Ncgh	32	1757																	*							
Ncgh	33	-																								
Ncgh	34	1830						*											*							
Ncgh	35	1850																	*							
Ych	36	1810																			*					
Ych	37	1905		*			*	*	*			*							*							
Ych	38	1889					*	*									*	*								
Ych	39	1876	*		*		*	*				*					*	*								
Ych	40	1842						*									*					*				
Ych	41	1903							*	*	*	*	*	*				*								
Ych	42	-		*			*	*				*	*	*									*			
Ych	43	-		*	*			*																		
Ych	44	-	*	*	*			*					*								*					
Ych	45	1869	*				*	*													*					
Adch	46	1749					*											*								
Adch	47	1883					*											*								
Adch	48	1889																*								
Adch	49	1874																*								
Adch	50	1891					*											*								
Adch	51	-					*											*								
Adch	52	1877																*								
Adch	53	1922					*											*								
Adch	54	1908					*											*								
Adch	55	1886					*											*								

			SÜSLEME																							
YERİ	SIRA NO.	TARİH	BİTKİSEL						GEOMETRİK						YAZI		NESNELİ		YAZI TİPİ							
			SEM.LAH.				BAS	AYAK	SEM.LAH				BAS	AYAK	BAS	AYAK	BAS	AYAK	TALİK		SÜLÜS		CELİ SÜLÜS		NESİH	
			Dğ.	Bt.	Kz.	Gy.			Dğ.	Bt.	Kz.	Gy.							Bş	Ay	Bş	Ay	Bş	Ay	Bş	Ay
Yach	84	-																								
Yach	85	-																	*							
Yach	86	-																	*							
Yach	87	-																								
Yach	88	1903					*	*											*							
Yach	89	1915																	*							
Yach	90	1863					*												*							
Yach	91	1865					*												*							
Yach	92	-																	*							
Yach	93	-																	*							
Yach	94	1863																	*							
Yach	95	1906					*												*							

TABLO 4					
TARİH	SIRA	ÖRNEK	YERİ	TÜRÜ	DURUMU
1749	46	1	ADCH	E	Sağlam
1775	28	28	NCGH	E	Başlığı kırık, ayak taşı sağlam
1792	7	7	NCDH	E	Baş taşı kırık, kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı yok
1810	36	1	YCH	K	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı sağlam
1817	20	20	NCGH	E	Sağlam
1830	34	34	NCGH	E	Sağlam
1832	8	8	NCDH	E	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı sağlam
1832	44	9	YCH	K	Sağlam
1834	2	2	NCDH	E	Sağlam
1835	6	6	NCDH	E	Sağlam, ayak taşı yok
1835	67	7	YACH	K	Baş taşı tamirat görmüş, ayak taşı sonradan yapılmış
1838	21	21	NCGH	E	Sağlam, alt kısımları toprağa gömük
1842	40	5	YCH	K	Sağlam
1843	27	27	NCGH	E	Sağlam
1851	35	35	NCGH	E	Sağlam, ayak taşı yok
1854	18	18	NCGH	E	Sağlam
1859	4	4	NCDH	E	Sağlam
1862	78	18	YACH	E	Baş taşı sağlam, ayak taşı sonradan yapılmış
1863	90	30	YACH	K	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı sağlam
1863	94	34	YACH	E	Baş taşı kırık, ayak taşı yok
1865	91	31	YACH	K	Baş taşı sağlam, ayak taşı tamirat görmüş
1869	45	10	YCH	K	Sağlam
1874	49	4	ADCH	E	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı sağlam
1876	39	4	YCH	K	Sağlam
1877	52	7	ADCH	E	Sağlam, ayak taşı yok
1878	3	3	NCDH	E	Sağlam
1883	47	2	ADCH	E	Kitabesi yer yer silinmiş arka tarafındaki süsleme dökülmüş, ayak taşı sağlam
1884	12	12	NCGH	E	Sağlam, ayak taşı yok
1884	66	6	YACH	K	Baş taşının üst tarafı kırılmış, ayak taşı tamirat görmüş
1886	55	10	ADCH	K	Sağlam, ayak taşı yok
1889	10	10	NCDH	E	Baş taşı kırık, kitabesi silinmiş, ayak taşı kırık
1889	38	3	YCH	E	Sağlam
1889	48	3	ADCH	E	Sağlam
1891	50	5	ADCH	K	Sağlam, ayak taşı yok
1901	23	23	NCGH	E	Sağlam
1901	74	14	YACH	E	Baş ve ayak taşı tamirat görmüş
1903	1	1	NCDH	E	Sağlam
1903	41	6	YCH	K	Sağlam
1903	88	28	YACH	K	Sağlam
1905	37	2	YCH	K	Sağlam
1906	60	15	ADCH	K	Sağlam, ayak taşı yok
1906	95	35	YACH	K	Baş taşı kırık, ayak taşı yok
1908	54	9	ADCH	K	Sağlam, ayak taşı yok
1908	63	3	YACH	K	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı kırık
1910	56	11	ADCH	K	Sağlam, ayak taşı yok
1915	89	29	YACH	E	Baş taşı tamirat görmüş, ayak taşı kırık
1922	53	8	ADCH		Sağlam, baş taşı yok
	5	5	NCDH	E	Kitabesi silinmiş, ayak taşı kırık
	9	9	NCDH	E	Başlığı kırık, gövdesi kırık, ayak taşı kırık
	11	11	NCDH	E	Baş taşı kırık, kitabesi silinmiş, ayak taşı kırık
	13	13	NCGH	K	Baş taşının alt tarafı gömük, ayak taşı sağlam
	14	14	NCGH	K	Sağlam
	15	15	NCGH	K	Baş taşı ve ayak taşı tamirat görmüş, kitabesi yer yer silinmiş,

	16	16	NCGH	E	Kitabesi silinmiş, ayak taşı kırık
	17	17	NCGH	E	Baş taşı kırık, kitabesi silinmiş, ayak taşı sağlam
	19	19	NCGH		Baş taşı kırık, kitabesi silinmiş, ayak taşı kırık
	22	22	NCGH		Baş taşı kırık, kitabesi silinmiş, ayak taşı kırık
	24	24	NCGH		Sağlam
	25	25	NCGH	E	Başlığı kırık, kitabesi silinmiş, ayak taşı kırık
	26	26	NCGH		Baş taşı kırık, ayak taşı kırık
	29	29	NCGH		Baş taşı yok, ayak taşı kırık
	30	30	NCGH		Baş taşı yok, ayak taşı sağlam
	31	31	NCGH	E	Sağlam, ayak taşı yok
	32	32	NCGH	E	Sağlam, ayak taşı yok
	33	33	NCGH	E	Başlığı kırık, kitabesi silinmiş, ayak taşı yok
	42	7	YCH	K	Sağlam
	43	8	YCH		Baş taşı yok, ayak taşı sağlam
	51	6	ADCH	K	Sağlam, ayak taşı yok
	57	12	ADCH	K	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı yok
	58	13	ADCH	K	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı yok
	59	14	ADCH		Sağlam, baş taşı yok
	61	1	YACH		Sonradan yapılmış
	62	2	YACH		Baş taşı sonradan yapılmış, ayak taşı sağlam
	64	4	YACH		Sağlam, baş taşı yok
	65	5	YACH		Sağlam, baş taşı yok
	68	8	YACH		Sonradan yapılmış
	69	9	YACH		Sonradan yapılmış
	70	10	YACH		Sonradan yapılmış
	71	11	YACH		Sonradan yapılmış
	72	12	YACH		Sonradan yapılmış
	73	13	YACH		Sonradan yapılmış
	75	15	YACH		Sonradan yapılmış
	76	16	YACH		Sonradan yapılmış
	77	17	YACH		Sonradan yapılmış
	79	19	YACH		Sonradan yapılmış
	80	20	YACH		Sonradan yapılmış
	81	21	YACH		Sonradan yapılmış
	82	22	YACH		Sonradan yapılmış
	83	23	YACH		Sonradan yapılmış
	84	24	YACH		Sonradan yapılmış
	85	25	YACH	E	Baş taşı tamirat görmüş, gövdenin bir kısmı betona gömülü, ayak taşı yok
	86	26	YACH	K	Gövdenin bir kısmı betona gömülü, ayak taşı yok
	87	27	YACH		Baş taşı sonradan yapılmış, ayak taşı sağlam
	92	32	YACH	E	Gövdenin bir kısmı betona gömülü, ayak taşı sonradan yapılmış
	93	33	YACH	E	Kitabesi yer yer silinmiş, ayak taşı sonradan yapılmış

TABLO: 5 MEZAR TÜRLERİ						
YER	SIRA NO	TARİH	Toprak Mezarlar	Açık Mezarlar	Açık Sembolik Lahit	Kapak Taşlı Mezarlar
Ncdh	1	1903				*
Ncdh	2	1834		*		
Ncdh	3	1878		*		
Ncdh	4	1859	*			
Ncdh	5	-	*			
Ncdh	6	1835	*			
Ncdh	7	1792	*			
Ncdh	8	1832	*			
Ncdh	9	-	*			
Ncdh	10	1889	*			
Ncgh	11	-				*
Ncgh	12	1884	*			
Ncgh	13	-		*		
Ncgh	14	-		*		
Ncgh	15	-		*		
Ncgh	16	-		*		
Ncgh	17	-	*			
Ncgh	18	1854		*		
Ncgh	19	-		*		
Ncgh	20	1817		*		
Ncgh	21	1838	*			
Ncgh	22	-	*			
Ncgh	23	1901		*		
Ncgh	24	-	*			
Ncgh	25	-		*		
Ncgh	26	-	*			
Ncgh	27	1843	*			
Ncgh	28	1775	*			
Ncgh	29	-	*			
Ncgh	30	-	*			
Ncgh	31	1824	*			
Ncgh	32	1757	*			
Ncgh	33	-	*			
Ncgh	34	1830	*			
Ncgh	35	1850	*			
Ych	36	1810		*		
Ych	37	1905			*	
Ych	38	1889		*		
Ych	39	1876			*	
Ych	40	1842		*		
Ych	41	1903			*	
Ych	42	-			*	
Ych	43	-			*	
Ych	44	-			*	
Ych	45	1869			*	
Adch	46	1749		*		
Adch	47	1883		*		
Adch	48	1889		*		

YER	ÖRN.NO	TARİH	Toprak Mezarlar	Açık Mezarlar	Açık Sembolik Lahit	Kapak Taşlı Mezarlar
Adch	49	1874		*		
Adch	50	1891	*			
Adch	51	-	*			
Adch	52	1877	*			
Adch	53	1922	*			
Adch	54	1908	*			
Adch	55	1886	*			
Adch	56	1910	*			
Adch	57	-	*			
Adch	58	-	*			
Adch	59	-	*			
Adch	60	1906	*			
Yach	61	-		*		
Yach	62	-		*		
Yach	63	1908		*		
Yach	64	-		*		
Yach	65	-		*		
Yach	66	1884		*		
Yach	67	1835		*		
Yach	68	-		*		
Yach	69	-		*		
Yach	70	-		*		
Yach	71	-		*		
Yach	72	-		*		
Yach	73	-		*		
Yach	74	1901				*
Yach	75	-		*		
Yach	76	-		*		
Yach	77	-		*		
Yach	78	1862		*		
Yach	79	-		*		
Yach	80	-		*		
Yach	81	-		*		
Yach	82	-		*		
Yach	83	-		*		
Yach	84	-		*		
Yach	85	-				*
Yach	86	-				*
Yach	87	-				*
Yach	88	1903				*
Yach	89	1915		*		
Yach	90	1863				*
Yach	91	1865		*		
Yach	92	-		*		
Yach	93	-		*		
Yach	94	1863	*			
Yach	95	1906	*			

Tablo: 6		KAVUKLAR	SARIKLAR			FESLER		TAÇ				
TARİH	SIRA NO	Yuvarlak Başlıklı Şerit Sarıklı	Kısa Başlıklı	Kısa Başlıklı Şeritli	Çapraz Eğimde Dilimli	Aziziye Kalıplı	Hamidiye Kalıplı	Terksiz	Dört Terkli	Altı Terkli	Bedahe İşli	Kadın Fesi
1903	1											
1834	2				*							
1878	3			*								
1859	4		*									
-	5	*										
1835	6				*							
1792	7											
1832	8	*										
-	9											
1889	10	*										
-	11		*									
1884	12			*								
-	13											
-	14											
-	15											
-	16	*										
-	17											
1854	18			*								
-	19											
1817	20	*										
1838	21			*								
-	22											
1901	23				*							
-	24											
-	25	*										
-	26											
1843	27						*					
1775	28											
-	29											
-	30											
1824	31						*					
1757	32											
-	33	*										
1830	34	*										
1850	35		*									
1810	36											
1905	37											
1889	38					*						
1876	39											
1842	40											
1903	41											
-	42											
-	43											
-	44											
1869	45											
1749	46							*				
1883	47									*		
1889	48								*			
1874	49									*		
1891	50											
-	51											
1877	52			*								

ÖZET

“Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde Yer Alan Mezar Taşları” adlı yüksek lisans tez çalışmamızda bu hazirelerde bulunan mezar taşları incelenmeye çalışılmıştır.

Bu hazirelerde 84 mezar tespit edilmiştir. Bu 84 mezarda 163 mezar taşı mevcut olup, bunların 43 tanesi erkek baş taşı, 27 tanesi kadın baş taşı, 51 tanesi ayak taşıdır. 38 tanesi yakın tarihte bir şekilde tahrip olan mezar taşlarının yerine yapılmıştır. 4 tane taşın da kimliği belirlenememiştir. Biz de bu durumu göz önüne alarak daha sağlıklı bir inceleme yapmak adına mezar taşlarını kadın baş taşları, erkek baş taşları ve ayak taşları olmak üzere üç gruba ayırdık. Hazirede yer alan bu mezar taşları daha çok 19.yy’a aittir.

Tipolojisi yapılan bu mezar taşlarının ayrıca form özelliklerine göre de tipolojisi yapılmıştır. Erkek mezar taşları, form tiplerine göre dört gruba ayrılmıştır. Kendi içinde kitabesine göre de iki gruba ayrılmıştır. Erkek mezar taşlarında başlık kısımlarını ayrı bir başlık altında değerlendirmeyi daha uygun bulduk. Buna göre yapılan tipoloji de beş ayrı tip başlık kullanıldığı görülmüştür. 8 tane kavuk, 15 tane sarık, 5 tane fes ve 4 tane de taç, erkek mezar taşlarında başlık olarak kullanılmıştır. Kadın mezar taşlarının tipolojisi yapılırken, erkek mezar taşlarından farklı olarak başlıkları esas alınarak bir ayırım yapılmıştır. Buna göre de 5 ayrı tip tespit edilmiştir. Ayak taşlarına baktığımızda da 5 gruba ayrıldığı görülmüştür.

Tüm bu mezar taşlarına baktığımızda en çok süslemenin görüldüğü ayak taşlarıdır. Bitkisel, geometrik ve nesnel süslemeler görülmektedir.

3 örnekte gül, 1 örnekte lale, 2 örnekte mine, 4 örnekte kır çiçeği, 6 örnekte hurma, 4 örnekte servi, 2 örnekte asma, 9 örnekte kıvrık dal, 13

örnekte akantus yaprakları, 3 örnekte gül dalı, 1 örnekte tuba ağacı, 9 örnekte soyut yapraklar, bitkisel süsleme olarak kullanılmıştır.

Geometrik süsleme olarak 4 örnekte baklava motifi, 1 örnekte daire motifi kullanılmıştır.

Nesneli motif olarak 3 örnekte vazo, 2 örnekte ay motifi, 4 örnekte güneş motifi, 2 örnekte istiridye kabuğu motifi, 3 örnekte de kurdele motifi kullanılmıştır.

Toplam 163 tane mezar taşından 15 örnekte mermer kullanımı görülürken geri kalan örnekler de taş kullanılmıştır. Mezar taşlarında oyma tekniği kullanılmıştır.

İncelediğimiz Hazirelerde talik, sülüs ve celi sülüs olmak üzere 3 farklı yazı tipi görülmüştür. 6 örnekte sülüs, 2 örnekte celi sülüs ve bunların dışında kalan 55 örnekte de talik hatla kitabeler yazılmıştır.

Sonuç olarak Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde yer alan mezar taşları'nda, İstanbul'da görülen işçilik ve üslup burada daha yöresel özellikler kazanarak yapılmıştır. Bu mezar taşlarını daha basit işçilik eserleri olarak değerlendirmemiz mümkündür. Osmanlı mezar taşlarında 18.yy'dan itibaren batı etkileri ile birlikte görülen süsleme kompozisyonları ve değişimler, İstanbul'daki kadar olmasa da Kastamonu'da da kendini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler

1. Sanat Tarihi
2. Kastamonu
3. Mezar Taşları
4. Camiler

ABSTRACT

In our master thesis study, named “ Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde Yer Alan Mezar Taşları” the gravestones were analysed.

In the tomb that we have analysed, 84 gravestones have been found. When we separate the numbers of stones in the tomb as head and foot stone, when we make the typology, 163 gravestones have arisen 43 of these are male head stones and 27 of these are female stones and 51 of them are foot stones 38 of these 163 grave stones are newly built head stones, 4 of them have not been identified . By considering this situation in order to make more healthy research, we have grouped the grave stones in to 3 groups as female head stones, male head stones and foot stones. The grave stones in the tomb mostly belong to the 19th century.

The grave stones whose the typology has been done, also have been made the typology according to the form characteristics. The male grave stones are grouped in to 4 according to form types. In itself, it is grouped in to 2 according to the epigraph. We deemed more suitable to mention the head sections on male head stones in another heading. According to typology that has been made of five different headings have been observed. 8 kavuk, 15 sarık, 5 fes, 4 corollas, were used as heading on male headings. When the typology of female grave stones were made, differently from the male grave stones there is a differentiation based on headings. When look at the foot stones, we face with 5 typed gremping.

When we analyse these grave stones, most of the decorations are on foot stones. Plantal, geometric and object drawn decorations are seen.

In 3 examples rose, in 1 example tulip, in 2 examples mine, in 4 examples wild flower, in 6 examples bud, in 4 examples convoluted branch,

in 13 examples acantus leaves, in 3 examples rose branch, in 1 example tree of tuba, in 9 examples abstract leaves were used as plantal decoration. As a geometrical decoration in 4 examples baklava motives was used. As a motive with objects in 3 examples vase in 4 examples sun motive and in 2 examples ostrea shell motives were used. Also, in 3 examples ribbon was used as an architectural decoration.

From 163 total grave stones, 15 examples of them were made of marbles and the others were from stone. On grave stones the oyma technique was used.

In the Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde Yer Alan Mezar Taşları, we face with 3 different types of writing as talik, sülüs and celi sülüs . In 6 examples sülüs, in 2 examples celi sülüs, in 55 examples the epigraph with talik hat were used.

As a result, on the grave stones that are in Kastamonu Şehri Nasrullah Camisi, Yılanlı Camisi, Ahmet Dede (Tekke) Camisi ve Yakup Ağa Camisi Hazirelerinde Yer Alan Mezar Taşları, we see more localised version from the workmanship and style that can be seen in İstanbul. We can evalmate these grave stones as more simple workmanship Works. The decoration compositions and alterations with western effect from eighteenth century on wards, though not as much as in İstanbul, also shows itself in Kastamonu.

Key Words

1. Art History
2. Kastamonu
3. The Gravestones
4. Mosques